

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ŞANLIURFA VE KAHRAMANMARAŞ'TA OKULLARDA MEYDANA GELEN OLAYLAR İLE ÇOCUKLARIN
DİJİTAL ORTAMLARDA KARŞILAŞTIKLARI RİSKLER VE OLUMSUZ ETKİLERİN TÜM YÖNLERİYLE ELE
ALINARAK ARAŞTIRILMASI, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ GELİŞTİRİLMESİ VE BENZER OLAYLARIN ÖNLENMESİ
İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/4004, 4005, 4006, 4007, 4008, 4009)
TUTANAK DERGİSİ

5'inci Toplantı
10 Haziran 2026 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt'ın, bir önceki Komisyon toplantısına, 4 Haziran 2026'da BTK'ye yapılan ziyarete, Komisyonun bugünkü toplantısında dinlenecek kişilere ve yapılacak sunumlara, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'ya gerçekleştirilecek çalışma ziyaretlerine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Şule Alan'ın, video konferans sistemiyle, okullardaki şiddet olayları, bu alanda yaptığı çalışmalar, gözlemleri ve Türkiye'nin bu konuda ulusal planının ne olması gerektiğine ilişkin önerileri hakkında sunumu (Video konferans sistemi/Amerika Birleşik Devletleri)

2.- Uluslararası Siber Güvenlik Federasyonu Başkanı Batuhan Tosun'un, okullardaki şiddet olayları, "mass shooting" akımı, siber terör, siber güvenlik ve siber zorbalıklar, ulusal ölçümleme, ulusal siber terör izleme ve takip mekanizmaları, riskler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

3.- Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Doçent Doktor Taner Atmaca'nın, cezaevinde kalan çocuklarla yaptıkları araştırmanın sonuçları ve bir model önerisi hakkında sunumu

4.- Sağlık Bilimleri Üniversitesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Nurdan Duman'ın, çocuklara ve ailelere yönelik riskler, aile ve çocuk refahı alanı, çocuk koruma sistemi, okul sosyal hizmetinin tanımı ve kapsamı, dünyada ve Türkiye'de okul sosyal hizmeti, çocuğa ve aileye yönelik riskleri önlemenin önemi, vaka yönetimi yöntemi, vaka yönetimi odaklı okul sosyal hizmeti, Türkiye'de yürütülmüş pilot proje örnekleri ve önerileri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Uluslararası Siber Güvenlik Federasyonu Başkanı Batuhan Tosun, Doçent Doktor Taner Atmaca ve Profesör Doktor Nurdan Duman tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ŞANLIURFA VE KAHRAMANMARAŞ'TA OKULLARDA MEYDANA GELEN OLAYLAR İLE ÇOCUKLARIN DİJİTAL
ORTAMLARDA KARŞILAŞTIKLARI RİSKLER VE OLUMSUZ ETKİLERİN TÜM YÖNLERİYLE ELE ALINARAK
ARAŞTIRILMASI, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ GELİŞTİRİLMESİ VE BENZER OLAYLARIN ÖNLENMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN
TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/4004, 4005, 4006, 4007, 4008, 4009)
-----0-----

5'inci Toplantı
10 Haziran 2026 Çarşamba
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta Okullarda Meydana Gelen Olaylar ile Çocukların Dijital Ortamlarda Karşılaştıkları Riskler ve Olumsuz Etkilerin Tüm Yönleriyle Ele Alınarak Araştırılması, Çözüm Önerileri Geliştirilmesi ve Benzer Olayların Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.22'de açıldı.

Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt, bir önceki Komisyon toplantısına, 4 Haziran 2026'da BTK'ye yapılan ziyarete, Komisyonun bugünkü toplantısında dinlenecek kişilere ve yapılacak sunumlara, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'ya gerçekleştirilecek çalışma ziyaretlerine ilişkin açıklama yaptı.

Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Şule Alan tarafından, video konferans sistemiyle, okullardaki şiddet olayları, bu alanda yaptığı çalışmalar, gözlemleri ve Türkiye'nin bu konuda ulusal planının ne olması gerektiğine ilişkin önerileri,

Uluslararası Siber Güvenlik Federasyonu Başkanı Batuhan Tosun tarafından, okullardaki şiddet olayları, "mass shooting" akımı, siber terör, siber güvenlik ve siber zorbalıklar, ulusal ölçümleme, ulusal siber terör izleme ve takip mekanizmaları, riskler ve çözüm önerileri,

Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Doçent Doktor Taner Atmaca tarafından, cezaevinde kalan çocuklarla yaptıkları araştırmanın sonuçları ve bir model önerisi,

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Nurdan Duman tarafından, çocuklara ve ailelere yönelik riskler, aile ve çocuk refahı alanı, çocuk koruma sistemi, okul sosyal hizmetinin tanımı ve kapsamı, dünyada ve Türkiye'de okul sosyal hizmeti, çocuğa ve aileye yönelik riskleri önlemenin önemi, vaka yönetimi yöntemi, vaka yönetimi odaklı okul sosyal hizmeti, Türkiye'de yürütülmüş pilot proje örnekleri ve önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Uluslararası Siber Güvenlik Federasyonu Başkanı Batuhan Tosun, Doçent Doktor Taner Atmaca ve Profesör Doktor Nurdan Duman tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.51'de toplantıya son verildi.

10 Haziran 2026 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.22

BAŞKAN: Yusuf BEYAZIT (Tokat)

BAŞKAN VEKİLİ: Lutfiye Selva ÇAM (Ankara)

SÖZCÜ: İsa Mesih ŞAHİN (İstanbul)

KÂTİP: İbrahim ÖZYAVUZ (Şanlıurfa)

----- 0 -----

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Komisyonumuzun değerli üyeleri, sayın akademisyenlerimiz ve değerli basın mensupları, değerli uzman ve raportör arkadaşlarım; hepiniz hoş geldiniz.

Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta Okullarda Meydana Gelen Olaylar ile Çocukların Dijital Ortamlarda Karşılaştıkları Riskler ve Olumsuz Etkilerinin Tüm Yönleriyle Ele Alınarak Araştırılması, Çözüm Önerileri Geliştirilmesi ve Benzer Olayların Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun 5'inci Toplantısı için bir aradayız.

Toplantı yetersayımız vardır, toplantımızı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt'ın, bir önceki Komisyon toplantısına, 4 Haziran 2026'da BTK'ye yapılan ziyarete, Komisyonun bugünkü toplantısında dinlenecek kişilere ve yapılacak sunumlara, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'ya gerçekleştirilecek çalışma ziyaretlerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Değerli milletvekilleri, bir önceki toplantımızda Kastamonu Üniversitesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Selman Tunay Kamer'in, Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Halil İbrahim Bülbül'ün ve Kocaeli Üniversitesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Emel Şerife Baştürk'ün konumuza ilişkin mevcut durum analizlerini ve konuyu genel bir bakışla ele alan kapsamlı sunumlarını dinlemiştik. Ayrıca, kurum ziyaretlerimiz kapsamında, Komisyon olarak, 4 Haziran 2026 tarihinde Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunu ziyaret ederek Kurum Başkanı ve ilgili heyetten, çocukların ve ebeveynlerin bilinçli ve güvenli internet kullanımı deneyimleri, dijital oyun güvenliği ve siber tehditler, güvenli internet merkezi ve bileşenleri, güvenli internet hizmetlerinde aile ve çocuk profili, bilişim ve internet alanındaki uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyon, internet ihbar ve yardım portalı konuları üzerinde istişarelerde ve değerlendirmelerde bulunduk. Kurum yetkilileri tarafından yapılan sunumları dinledik, kurumun çalışmaları hakkında bilgi aldık. Bugünkü toplantımızda da değerli katılımcılarımızı dinlemeye devam edeceğiz.

Bugünkü toplantımızda siber güvenlik alanında Türkiye çapında stratejiler geliştirilmesi ve kurumsal farkındalığın artırılması için bölgesel eylem planları sunan, toplumu, öğrencileri ve kurum çalışanlarını bilgilendirmek amacıyla çeşitli eğitim programları, analiz çalışmaları ve etkinlikleri düzenleyen bir sivil toplum inisiyatifi olarak dijital dönüşüm ve siber güvenlik ekosisteminin geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlayan Siber Güvenlik Federasyonu Başkanı Sayın Batuhan Tosun'un; yapay zekânın okul kültürü ve eğitim üzerindeki etkileri, eğitimde fırsat eşitsizlikleri, öğrenci motivasyonu, okula bağlılık ve sosyal destek, eğitim yönetimi ve denetimi ile eğitim sosyolojisi üzerine çalışmaları bulunan Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doçent Doktor Taner Atmaca'nın; yine, eğitim ekonomisi, eğitim politikaları etkilerinin değerlendirilmesi, akran zorbalığı, sosyal uyum, sosyal duygusal beceriler, empati eğitimi ve okul iklimi, kapsayıcı eğitim konularında çalışmaları bundan Cornell Üniversitesinde tam zamanlı olarak ve Bilkent Üniversitesinde ise yarı zamanlı olarak çalışmalarını yürüten İktisat ve Davranış Bilimleri Profesörü Sayın Şule Alan'ın; okul sosyal hizmetleri uygulamalarının yaygınlaştırılması, okullarda şiddetin önlenmesi, akran zorbalığı, risk altındaki çocukların erken tespiti ve çocuk koruma sistemleri, çocuk suçluluğu ve sosyal dışlanma konularında çalışmaları bulunan Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümü Başkanı Profesör Doktor Nurdan Duman'ın konumuza ilişkin sunumlarını dinleyeceğiz. Sunumların ardından konuya ilişkin soru, görüş ve değerlendirmeleri alarak müzakere edeceğiz.

Sayın milletvekillerimiz, cuma günü sabahleyin, yerinde inceleme yapmak üzere heyetimizle beraber, bütün bir ekip olarak Kahramanmaraş'ımıza gideceğiz. Cuma, cumartesi, eğer yetmezse pazar günü öğlene kadar da Kahramanmaraş'ta çalıştıktan sonra pazar günü Şanlıurfa'ya gideceğiz. Şanlıurfa'dan Siverek'e geçerek, oradaki olayları da yerinde inceleyerek gereken uzmanların görüşlerini dinleyeceğiz ve özellikle ailelerin bilgilerine müracaat edeceğiz. Okullardaki yapacağımız incelemeler sonucunda da gereken raporlarımızı, gereken bilgilendirmeleri yapmış olacağız.

Eğer uygun görürseniz, yüksek müsaadelerinizle, görsel basınımıza teşekkür ederken özellikle bizimle şu anda Amerika'dan canlı bağlantı yapma durumunda olan -kendisine de hassaten teşekkür ediyorum- Cornell Üniversitesinde tam zamanlı olarak çalışan, yine Bilkent Üniversitesinde de dersler veren İktisat ve Davranış Bilimleri Profesörü Şule Alan Hanımefendi'yi dinleyerek başlayacağız; ben diğer arkadaşlarıma da diğer hocalarıma da ona göre söz vereceğim.

Evet, bağlantıyı hemen açalım değerli arkadaşlar.

Öncelikle hoş geldiniz Hocam, zahmet buyurdunuz.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞULE ALAN - Ne demek, kusura bakmayın, kişisel olarak gelemedim. Aslında sekiz hafta kadar Türkiye'deydim saha çalışmalarından dolayı ama şu anda Amerika'da olmam gerekiyor, ancak bu ayın sonunda gelebiliyorum ama bu ayın sonunun geç olacağını düşündüğünüz için Zoom'dan katılmayı uygun gördük; kusura bakmayın bunun için.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Zahmet buyurdunuz.
Hocam, sizi dinliyorum, buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Şule Alan'ın, video konferans sistemiyle, okullardaki şiddet olayları, bu alanda yaptığı çalışmalar, gözlemleri ve Türkiye'nin bu konuda ulusal planının ne olması gerektiğine ilişkin önerileri hakkında sunumu (Video konferans sistemi/Amerika Birleşik Devletleri)

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞULE ALAN - Sayın Komisyon üyeleri, söylediğim gibi, orada bulunamadığım için tekrardan özür diliyorum, mümkün olmadı.

Bugün sizlere vermek istediğim sunum, aslında benim yirmi yıldır Türkiye'de yapmakta olduğum çalışmaların bir ürünü. Bu çalışmaları tabii ki son dönemde yaşadığımız olaylara bağlayacağım sizin için ve bizim için. Ben aynı zamanda -Komisyon Başkanımız atladı o kısmı herhâlde- Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu Üyesiyim. Orada da zaten bu olaylar olmadan önce bu konuyla ilgili benim bir önerim vardı, bir ay öncesinde falan bir öneri sunmuştum okullarda şiddet konusunda bir şeyler yapmamız lazım, kurul olarak bir ulusal plan geliştirmemiz lazım diye. O zaman gündem olmadığı için çok fazla üzerinde çalışmamıştık ama olay gündem olur olmaz biz bu çalışmayı da ele aldık, o çalışma içerisinde de zaten bir ulusal plan görüşü çıkardık. Ben bu çalışmaları, son yirmi yıldır Türkiye'de yaptığım çalışmaları, ölçümlemleri size de göstereceğim, sizinle de paylaşacağım. Şanlıurfa'dan da var çalışmalarım, Diyarbakır'dan var, Mersin'den var; Türkiye'nin belli pilot seçtiğim bölgelerinde yaptığım çalışmalar bunlar. Bunları son dönemdeki olaylara ve düşündüğümüz ulusal plana, yani Türkiye'nin ulusal planı bu konuda ne olmalıdır, bu öneriye bağlayacağım izniniz olursa.

Öncelikle bu olan olayları nasıl okumamamız gerektiğini söylemek istiyorum ki baştan bu akıllara yerleşsin diye. Türkiye'de son dönemde yaşadığımız bu olaylar yalnızca bir güvenlik meselesi değildir, bu şekilde de ele alınmamalıdır. Güvenlik tabii ki olayın içerisinde ama konu bundan çok uzak, çok daha derin bir konu aslında. Söylediğim gibi, biz sadece olan olaylardan dolayı gördük, aslında benim yirmi yıldır sahada çalışmalarımıyla görmektiğim bir konuydu bu. Okul şiddeti olaylarının, bu tip olayların gençlerimizin, yükselmekte olan neslimizin ruh sağlığı ve sosyal, duygusal kırılganlıklarıyla yakından ilişkili olduğunu unutmamamız gerekiyor, bunun altını çizmek istiyorum. Her gençliğin, her neslin belli bir kırılganlık düzeyi var. Bu neslin kırılganlık düzeyini doğru okuyarak yapmamız gerektiğini, doğru okuyarak anlamamız gerektiğini düşünüyorum. Bu yaşananlar aynı zamanda Türkiye'ye özgü problemler de değil, bunun da altını çizmek istiyorum. Uluslararası veriler de birçok ülkede bu tip şiddetin düzenli olarak şu anda ortada olduğunu gösteriyor. Yalnız, dünyadaki veriler -onun da altını çizmek istiyorum- büyük bir sıçrama göstermiyor şiddette, bizde de o şekilde. Bizde -ona değineceğim- çok fazla ölçüm olmadığı için çok fazla bir şey söyleyemiyoruz. Şiddette büyük sıçramalar, patlamalar görmüyoruz okullarda. Medya etkisi çok fazla tabii bunu patlama olarak görmemizde. Yalnız şunu görüyoruz: Gençlerimizin ruh sağlığında, aidiyet duygusunda ve sosyal bağlarında çok ciddi zedelenmeler, nesilden nesle zedelenmeler görüyoruz, hem gelişmiş ülkelerde hem de bize emsal üst orta grup gelir ülkelerinde bunları görüyoruz. Şiddet stabil gidiyor birçok ülkede genel olarak, dediğim gibi bizde bunu anlamak mümkün değil çünkü elimizde maalesef veri yok. En önemli değineceğim konulardan bir tanesi de bu olacak zaten, verimizin nasıl olması gerektiği.

Peki, nasıl yaklaşmalı böyle yaklaşmamalı, şöyle yaklaşmalı derken? Nasıl yaklaşmalı bizce? Okullarda şiddet, dışlanma, yalnızlık ve ruh sağlığı sorunları bir anda ortaya çıkmaz; bir insanın bütün davranışı bir anda ortaya çıkmaz. Bunu şekillleyen faktörler vardır, çevresel faktörler vardır, tecrübeler vardır, dışarıdan gelen simülasyonlar vardır. Ama sorunlar öncesinde sinyaller verir, tıpkı bebeğin ağlaması gibi düşünebilirsiniz. Bir hoca olduğum için sürekli örneklerle gideceğim size. Bir bebek ağlamaya başladığında niye ağladığını çok anlayamazsınız çünkü çocuk "Su istiyorum, susadım." ya da "Altımı değiştirin." ya da "Karnım ağrıyor." diyemez. Tek bir sinyali vardır, o da ağlamak. O ağlamayı farklı yapar ama her problem için hafifçe farklı ağlar bebek. Bunu anlayabilmek için bayağı bu konuya derinden bakmanız gerekir. Çocuklarımız için de sorun budur. Bir çocuk bir davranış problemi gösteriyorsa -3 yaşında olur, 5 yaşında olur ki bu sinyaller o zamanlardan belli oluyor- o çocuk aslında "Benim bir problemim var, lütfen buna bak." demektedir size. Bu nedenle yapmamız gereken yetişkinler olarak bu sinyallere odaklanmak yani bu da sadece düzenli ölçüm dediğimiz şeyle. Yani bir çocukta davranış ne düzeyde geliyor, ne kadar istediğimiz gibi, olması gereken gibi gidiyor, ne kadar olması gerekenden deviasyonlar gösteriyor, farklılıklar gösteriyor? Bunun için düzenli ölçüm bizim için elzem bir durum. Düzenli ölçüm, oluşturacağı verilerden kaynaklanan, merkezî analizde ikinci adımı bizim yapmamız gerekenlerden. Yani bu düzenli ölçtüğümüz davranış kodlarını -ki anlatacağım birazdan neleri ölçmeliyiz diye- merkezî bir alanda toplayıp -bunu bütün dünya yapıyor, örneklerinden de bahsedeceğim size- sahaya geri bildirim vermek ve sahaya geri bildirim verirken de hedef odaklı müdahaleleri gerçekleştirmek. Bugün dünyada bildiğiniz çocuk bazlı, çocuk bazında işe yarayan müdahaleler olduğu gibi toplu okul bazında işe yarayan müdahaleler de var; bunların örneklerini size Türkiye'den vereceğim zaten. Bunları yaptıktan sonra, bunları yaparken sonuçların takibi, etki analizi. Yani bizim önerdiğimiz, benim, bizim bilimsel olarak önerdiğimiz sistem bir raporlama, rehberlik öğretmenlerine yeni bir kâğıt işi değil, yeni bir kâğıt ve raporlama işi değil; canlı, kendi kendine öğrenen, her neslin sorunlarını ölçerek her nesle ayrı bir program geliştiren bir sistem. Bu şu anda zor ve muallak gelse bile mümkün olan bir sistem.

Düzenli ölçümü açmak istiyorum size şu anda. Düzenli ölçüm dediğimiz konu, aslında çok aşırı derecede Türkiye'nin geç kalmış olduğu bir konu. Ulusal bir veri altyapısının, verilerimizin olmasına rağmen operasyonel hâle getirilememesi sorunuyla karşı karşıya bulunuyoruz. Ben Amerikan verisiyle, İtalyan verisiyle, İngiliz verisiyle, hatta şu anda Kolombiya verisiyle, çok çok Türkiye verisiyle çalışmış bir akademisyenim. Kendi emsal ülkeleri ve gelişmiş ülkeler arasında en fazla veri fakiri olan ülkedir Türkiye. Verileri olmadığı için değil, verilerini, analizi operasyonel hâle getirmediği içindir Türkiye'nin problemi. Maalesef sosyal bilimlerin gelişmemesinin çok fazla nedenlerinden bir tanesi de budur. Ulusal bir veri altyapımız oluşmadan ciddi bir şekilde nedir problem, nerede problem, nasıl bir kırılma içerisindeyiz, bunu görmemiz mümkün olmayacağından öncelikle kurmamız gereken şey, acil bir şekilde -ki geç kaldık, dediğim gibi gelişmiş ülkeler 70'lerde, 80'lerde kurdular bu sistemleri, hâlâ devam ediyorlar; bizim gibi emsal ülkeler de 90'larda, 2000'lerin başlarında kurdular- bizim bu veri altyapısını operasyonel hâle getirmemiz gerekir. Neden

bahsediyorum burada? Parçalı değil, bütünlük bir sistemden. Ana kuruluş -şu anda konumuz okullar olduğu için ve ben de eğitimci olduğum için- tabii ki burada Millî Eğitim Bakanlığıdır, çok net. Zaten iyi verileri olan bir bakanlık. Onun yanında olması gereken, izlemesi gereken -veri altyapısından da bahsedeceğim size- bunun yanında da yardımcı kuruluşlar, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından gelen veriler ve İçişleri Bakanlığından gelen Emniyet verilerinden bahsedeceğiz. Okullarda olması gereken veriler -bunların bazıları var aslında sistemde, daha da zenginleştirilmiş olması gereken veriler- okul iklimi indikatörleri. Bunların içerisinde zorbalık, mağduriyet, davranış normları, çocuklar birbirlerine nasıl davranıyorlar, siber zorbalık ne durumda, internet kullanımı, hangi oyunlardalar, bunların ölçülmesi mümkün. Bunları zaten göstereceğim size, sahada ben de ölçüyorum. Bunun dışında çocuklarımızın zihin sağlığının ölçümü; aidiyet, yalnızlık, depresyon, depresyona eğilim, intihara eğilim türünde şeylerin ölçülmesi. Bugün ulusal envanterler zaten mümkün, bunları sahada ben de ölçüyorum; Millî Eğitim Bakanlığının da akademi iş birliğiyle zaten ölçmemesi mümkün değil, zaten ölçebilecektir.

Davranış ve disiplin kayıtlarımız hemen hemen var, bunların düzenli sistematize hâle getirilmesi gerekiyor. Özellikle kaçındığımız bir noktanın altını çizmek istiyorum ben. Uzun yıllardır benim uğraştığım ama kaçındığımız nokta okullarda madde kullanımı; okullarda ve okul dışında tabii, çocuklarda, çocuklar arasında madde kullanımı. Bugün anekdot olarak benim gördüğüm çünkü şu anda ölçmemiz mümkün kılınmadı, o yüzden uzun zamandır ölçmek istediğim bir konu. Gelişmiş ülkelerde, 80'lerden, 70'lerden bu yana Avrupa'da, Amerika'da ölçülmekte. Çocukların hangi maddelere eğilimli olduğunu ölçme sistemleri bunlar. Aslında çok zor sistemler değil. Maalesef, özellikle büyük şehirlerimizin düşük sosyoekonomik gruplarında, okullarında gördüğümüz, hatta hatta güneydoğuda da çok gördüğüm benim, ortaokul düzeyine inmiş -maalesef- bir madde kullanımı problemimiz var ve bunun tabii davranışla ilişkisinin olmaması, şiddetle ilişkisinin olmaması beklenemez. Ortaokul ve lise düzeyinde çok acı bir durumumuz var. Yine veriler olmadığı için önünüze veri olarak bunları maalesef koyamıyorum. Ama var, orada duruyor, bizim müdahalemizi bekliyor.

İlkokulda yaptığımız çalışmalar şu anda gösteriyor ki bize dikkat eksikliği ve dürtü kontrolü önemli göstergeler davranış problemlerinin ortaokulda bizi vurması anlamında. Buna da dokunacağım daha... Şu anda sahada olduğum, yapmakta olduğum çalışmam bununla ilgili. Dürtü kontrolünün çok fazla, dürtü kontrolsüzlüğünün çok fazla arttığını görüyorum nesilden nesle, son yirmi yılda yaptığım çalışmalarda Türkiye'de. Bunu ilkökulda ve hatta okul öncesinde görmeye başlıyorsunuz. Ortaokulda tahmin olarak, tahmini olarak çocuğun ne durumda olacağının, sosyal ilişkiler açısından ne durumda olacağının bayağı bir göstergesini size veriyor ilkökulda yaptığınız bu ölçümler.

Yardımcı kuruluşlardan ne gelecektir? İçişleri Bakanlığı çok önemli burada tabii, Emniyet verisi, okul çevresindeki risk yoğunluğu özellikle madde kullanımında, kişisel şiddet ve suç verilerinin ortak bir ortama akması. Aile ve Sosyal Hizmetlerden beklenti de tabii ki aile temelli risk göstergeleri, boşanma, boşanmış aileler, babasının hapiste olduğu durumlar çok fazla var. Mesela güneydoğuda çok görüyoruz bunları, İstanbul'daki bazı bölgelerde. Madde kullanımı ailede ve maalesef gördüğümüz, duyduğumuz okullarda bir şeyler... Bunların altyapısının bir veri tabanında toplanmasından bahsediyorum. Yani okullardaki şiddet sadece Millî Eğitim Bakanlığının işi değil, diğer yardımcı kuruluşların veri akışıyla bize yardım etmesi gerekiyor. Bahsi geçen bu bütünlük yapı olmadan doğru risk teşhisini koymak, hangi okul riskli, hangi çocuk grubu riskli, bunu bulmak mümkün değil. Bunu bulmadan da tabii müdahale geliştirmek mümkün değil.

Veri analizi nasıl olacak? Öncelikle makro düzeyden bahsetmek istiyorum size. Türkiye genelinde -yine altını çiziyorum- bizim nesilden nesle izlediğimiz zihin sağlığı, davranış problemi, okul iklimi türünde bir verimiz yok. Yani bize herhangi bir üst düzey karar verici yetkili gelip "Hocam, son yirmi yıldır tüm okullarda şiddet durumu nedir?" diye bize sorduğunda Türkiye'de, biz buna cevap veremiyoruz. Neden veremiyoruz? Bu eğilimi, bu eğimi, bu trendi görmemiz için bizim yirmi yıldır bu çocukları ölçüyor olmamız gerekiyordu. Ama bu verileri size dünyadan verebilirim, bu verileri İngiltere'den verebilirim, Amerika'dan verebilirim, İtalya'dan verebilirim, Şili'den verebilirim, Arjantin'den verebilirim, Brezilya'dan verebilirim. Türkiye'den veremiyorum çünkü biz çocukları kohort ölçmedik, bu çocukları izlemedik. O yüzden de bunu, Türkiye'de şiddet arttı mı, azaldı mı, aynı mı kaldı? Zihin sağlığımızla ilgili bilgileri PISA'dan biliyoruz. Ciddi bir düşüş olduğunu zaten dünyada, onu biliyoruz, o yüzden net söyleyebiliyoruz. Ama onun dışındaki konularda maalesef bu altyapımız, bu veri, operasyonel altyapımız olmadığı için bunları söyleyemiyoruz. İlk yapmamız gereken şey, karar vericilere makro düzeyde bu trendi sunabilmek artık. Bunun için dün başlamamız lazım, o kadar hızlı başlamamız lazım buna yani. Bu yapıya Türkiye'nin geleceğini izleme yapısı diyebilirsiniz. Gençlerimizin ilkökuldan itibaren Türkiye'de, belli bir örneklem, temsili bir örneklemle ne konuda, hangi konularda nasıl ilerlediklerini, davranış konularında nasıl ilerlediklerini, sosyal, duygusal gelişimlerini, zihin sağlıklarını, madde eğilimlerini, risk eğilimlerini çok başında ölçerek Türkiye'nin geleceğini izleme programı kurabilirsiniz. Bir karar verici bir şey yaptığında öncelikle trende bakabilir.

Mikro düzey analiz daha çok akademi ve devlet iş birliğiyle yapılabilecek bir şey. Bu da okul düzeyinde, öğrenci düzeyinde yapılacak bir çalışma. Bunun için riskli gruplara eğilip her okulda, her riskli okulda belli örneklemlemlerle, belli envanterlerle çocukların sosyal ağları, şiddeti yapanlar, şiddet görenler, dışlanan öğrenci grupları, zararlı alışkanlıklar, on-line kumar, sosyal medya içerikleri ve oyunlar ve genel olarak sosyal, duygusal durum ve zihin sağlığı gayet güzel, gayet sistematik bir şekilde mikro düzeyde bu belli okullarda ölçülebilir. Yani bu iki analiz sistemini özellikle önünüze koymak istiyorum. Makro düzeye acilen başlamamız gerekiyor. Türkiye'nin kendi trendini görecektir bir veri sistemine ulaşması gerekiyor.

Sonuç takibi, müdahale döngüsü ve sistemin öğrenmesi dediğim şey, bizim bu önerimizde mikro analizde merkezde rehberlik hizmetleri ve okul yöneticileri var tabii ki, dönüştürücü okul liderliği var. Biz bu veri sistemini kurup onlara geri bildirim verdiğimizde onların bu verileri okuyabilecek okuryazarlığının olması gerekiyor yani veri okuryazarlığının olması gerekiyor. Bir depresyon verisini, bir yalnızlık verisini, bir aidiyet verisini bir rehberlik öğretmeninin çok iyi okuyup bunu analiz edebilmesi gerekiyor, bir okul müdürünün çok iyi okuyup bunu analiz edebilmesi gerekiyor ki bizim verdiğimiz hedef odaklı müdahaleleri uygulayabilsinler, bize geri dönüş verebilsinler, akademik geri dönüş verebilsinler. Bütün bunlar aslında akademik olarak kurulabilmiş sistemler, sadece bunda paydaşları, paydaşlarla beraber bu nasıl yapılabilir, bu sistemde ben nasıl ölçüyorum herhangi bir konuyu, siz nasıl ölçebilirsiniz, nasıl geri bildirim verebilirsiniz karar vericiye, bununla ilgili bir eğitimden, çok ciddi eğitimden geçmeleri gerekiyor okul liderlerinin ve rehberlik öğretmenlerinin. Bu, sadece geri bildirim raporları değil; bu, sürekli olarak kendisini besleyen bir sistem olduğu

için çünkü her nesil önümüze farklı sorunlarla çıktığı için, bu sistemin canlı operasyonel kalması çok önemli. Yani "Biz bir reform yaptık, rehberlik reformu yaptık, yeni yeni şeyler raporlayacak rehberlik öğretmenleri, bu iş bitti."yle bitecek bir şey değil; bunun canlı, kendisini öğrenen bir sistem olması gerekiyor.

Şimdi, özellikle size bütün bunları söyledikten sonra, bunları yirmi yıldır yaptığım çalışmalarla, pilot örneklerle güçlendirmek istiyorum. Bunun mümkün olduğuna sizi ikna etmeye çalışacağım şu aşamada. Son yirmi yıldır Türkiye'de ben bu tip çalışmaları yürütüyorum. Çocukların akademik başarıları ana gayem tabii ki, üst düzey düşünme becerilerini geliştirmek ana gayem, bunu yaparken de Türkiye'nin en dezavantajlı bölgelerinde çalışmayı tercih ediyorum ki esas ihtiyacın orada olduğunu göz önünde bulundurarak. Bunu yapmak için çok önemli ölçümler de yapıyoruz tabii ki. Okul sosyal iklim indikatörlerini her yıl ölçmekteyiz, sınıf ve okul içi davranış kodlarını, çocukların birbirleriyle iletişimlerini nesilden nesle görme şansım oldu bu ölçümler sayesinde. Çocuklarda aynı zamanda prososyal gelişim, birbirlerine güven duymaları, uyum, akran bağları, dışlanma, arkadaşlık ağlarının güçlenmesi, öğretmen-öğrenci ilişkileri, bunlarla ilgili birçok ölçümleri, akademik ölçümleri yaparken yani akademik başarı ölçümlerini, test ölçümlerini; matematik, Türkçeydi, bunların gelişimiydi ölçerken bunları da yaptık. Çünkü özünde -benim akademisyen olarak inancım- çocukların akademik başarıları, çocukların sosyal, duygusal güçlülüğüne ve dayanıklılığına bağlı. Bunu sürekli olarak sahada ciddi bir şekilde kanıtlamaktayız. Bu gördüğümüz noktaların aslında her biri okul, Türkiye'nin okulu bunlar; sanırım üç ana bölgeden, bir Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden, İç Anadolu Bölgesi'nden, bir de İstanbul'dan var. Bu her bir noktayı bir okul olarak düşünürseniz okullardaki ölçümlerin sonuçları bunlar. İlk grafik çocuklarda uyum, ikinci grafik çocukların davranış normları -şiddet bunların içerisinde aslında- üçüncü grafik çocukların okuldaki davranış normlarını görüşü; çocukların öğretmenlerinin yardımseverliğine bakış açısı yani öğretmenlerine bakış açısı, birbirlerine güvenleri ve en sonuncusu da akran zorbalığı. Bu grafikleri niye gösteriyorum? Bu grafikler... Mesela, şu en son grafiğe bakın, akran zorbalığı grafiğine; bir okulda ne kadar çok akran zorbalığı varsa o kadar akademik becerilerin -burada matematiği gösterdi ama bütün akademik becerilerde aynı şey söz konusu- düştüğünü görüyorsunuz. Bir okulda ne kadar birbirine güven varsa o kadar matematik skorlarının yükseldiğini, akademik skorların yükseldiğini görüyorsunuz. Ne kadar dayanışma varsa aynı şekilde bunları görüyorsunuz. Bunlar korelasyonel örnekler, bunlar Türkiye'den korelasyonel örnekler, on binlerce çocuğu içeren örnekler bunlar.

Şimdi, ne yapmalıyız? Biz ne yaptık da işe yaradı? Ne yapmalıyız, bunu nasıl Türkiye sahasına yaymalıyız? Şimdi biraz bundan bahsetmek istiyorum. Öncelikle ilkököl ve ortaokulu ayırmak istiyorum sayın üyeler sizin için. İlkokul çocuğuna -okul öncesini de buna katabilirsiniz- yapacağınız müdahale ile ortaokul çocuğuna yapacağınız müdahale arasında dünya kadar fark vardır ve olmalıdır; eğer yoksa ortaokul çocuğunu kaybediyorsunuz zaten demektir. İlkokulda bir çocuğa sosyal, duygusal gelişim için öğretmen, aile ve akademi iş birliğiyle destek verebilirsiniz, çok rahat bir şekilde bunu yapabilirsiniz, bunu öğretme yoluyla yapabilirsiniz. Mesela, en basitinden, en önemli örnek bu çocuklara empatinin güzellikle yerleştirilmesi. "Öğretilmesi" derken empati nedir falan diye değil, empatinin geliştirilmesinden bahsediyorum. Bunu yaparken grup aktiviteleriyle arkadaşlık ağlarının, sosyal izolasyonun ciddi şekilde incelenmesi ilkökulda mümkün. Yeni geldim yedi haftalık bir sahadan. Daha ilkökulda siz köşede yalnız kalmış iki çocuğu görebiliyorsunuz sınıfa girdiğinizde, daha ilkökulda siz arkadaşlık ağlarının nasıl geliştiğini, grupların nasıl kurulduğunu, kenara itilen çocukları ve o çocuklardaki dürtü kontrolü ve dikkat eksikliği problemini ta başında görüyorsunuz. Yani sınıfta üç saat geçerseniz -davranış bilimci olmanıza gerek yok- çocuktaki problemi görebiliyorsunuz, öğretmen de görüyor zaten. Öğretmenlerimiz çoğunluğu bu konuda çok yetkin zaten ve bunları görüyorlar. Biz bunları biliyoruz ki mesela dürtü kontrolü ve dikkat eksikliği problemi yaşayan çocukların ortaokuldan nasıl karşımıza geleceği konusunda hemen hemen bir bilgimiz var şu anda. Nasıl bir problem önümüze getireceği konusunda bilgimiz var. Yani çok açık bir şekilde, tam bu noktada yapılabilecek müdahalelerimiz var. Ben size hemen şunu göstereyim: Empatiyi geliştirmek neden önemli ilkökul çağında ve okul öncesi çağında? Hemen bunu göstereyim çünkü şiddet ile empati arasında bire bir, net bir ilişki var ve bu ilişki sadece korelasyonel bir ilişki değil, bu ilişki nedensel bir ilişki yani empatiyi geliştirdiğinizde şiddeti düşürebiliyorsunuz okullarda.

Şu gördüğünüz Şanlıurfa'dan bir örnektir, Şanlıurfa ve Mersin'den bir örnektir. Bu gördüğünüz noktaların her biri bir sınıf, her biri, bir sınıfın -aşağıda empatisi gösterisi demişim- orada empati testi ortalamaları, Y ekseninde de ortalama şiddet aksiyon sayısını görüyorsunuz. Bir sınıfta empatiyi ne kadar hızlı, güzel geliştirebilmişse bir öğretmen o sınıfta şiddeti o kadar az ölçüyoruz. Şok edici bir konu da şudur: Empati ne kadar yüksekse bir sınıfta akademik başarı da o kadar yüksek, bunu da görüyoruz. Şimdi diyeceksiniz ki "Empati ile matematiğin alakası var?" ya da "Akademik başarının ne alakası var?" Empatik sınıf, uyumlu sınıf, öğretmeni öğretmeye hazır hâle getiren sınıf oluyor çünkü yani davranış normlarının düzgün olduğu bir sınıfta öğretmen öğretebiliyor, öğrenci de öğrenebiliyor. Yani öğrenme iklimi oluşturuyorsunuz empatiyi geliştirdiğiniz sınıfta ve bunu ilkökulda geliştirmek mümkün. Ortaokulda o kadar kolay olmayacak, anlatacağım size ama ilkökulda ve okul öncesinde bu gayet mümkün. Nereden biliyorum? Çünkü biz bunu yaptık. Şanlıurfa ve Mersin'de bu eğitimleri nasıl vereceklerine dair öğretmenleri ciddi bir şekilde eğittik, daha sonra eğitimi alan ve almayan okulları plasebo kontrollü bir şekilde karşılaştırdık. Şu gördüğünüz grafikte eğitim almayanlar mavi, eğitimi alanlar kırmızı. Bu çok önemli, büyük bir pilottu; yaklaşık 10 bin öğrenciden bahsediyoruz burada, ben size grafik olarak gösteriyorum.

Şiddeti tetiklemede mavi grup eğitim almayanlar, kırmızı grup eğitim alanlar; çok ciddi bir düşüş görüyorsunuz şiddeti tetiklemede okulda; akran zorbalığından bahsediyorum burada. Şiddet mağduriyeti de aynı şekilde, şiddetten mağdur olan çocuk oranları da diyelim; mavilerde eğitim almayanlar, kırmızılarda eğitim alanları görüyorsunuz, çok ciddi oranda düştüğünü görüyoruz. Bu, bir yıllık yoğun empati eğitimi ve grup aktiviteleriyle yapılan bir empati eğitimi. Yani çocuğun paylaşımını, diğer insanın duygusunu anlamayı, diğer insanın da kendisi gibi acı çektiğini anlaması, hatta insanlar değil iki haftada hayvanlar konusu vardı burada. Bir hayvana duyulması gereken empatiden de çocuklar nasibini aldılar bu çalışmada.

Ortaokullara geçtiğimizde her şeyin rengi değişiyor. Ortaokul özel bir dönem. Hani ergenlik, ergenlik zor falan deniyor ya, ergen çocuk zor olduğundan değil, ergen çocuğun beyni bizim yetişkin beyninden farklı olduğu için, ergen çocuğun beyni çocuğun beyninden de farklı olduğu için zor. Ergenlik çok özel bir dönem, insan beyni için çok özel bir dönem. Ergenlik beynimizdeki yürütücü işlev bölgesinin, şu ön frontal lobdaki bölgenin henüz gelişmediği ama özerklik isteğinin tavan yaptığı bir dönem. Şimdi, ilkökul dönemi böyle değil, özerklik gibi bir derdi yok o çocuğun, onun da yürütücü işlevi gelişmiş değil ama o çocuğa, o yüzden yukarıdan

aşağı bir öğretim sistemi geliştirebiliyorsunuz. Yürütücü işlev bölgesi ne yapar? Hareket etmeden önce hareketin sonuçlarını hesaplatırır, size zaman makinesi sunar insan beyni. "Bunu yapacağım ama bunu yaparsam şu olur mu acaba, bu olur mu acaba"yı size öğretir ve yaklaşık 20 yaşlarında falan tam olgunlaşır bu bölge. Onun öncesinde hâlâ sağa sola çarpar. Neden önemlidir 13-14 yaşında bu bölge? 13-14 yaşında ergen çocuklarımız, bu bölge gelişmediği hâlde bu bölge gelişmişçesine hareket ederler çünkü onun baskısı altındalar. Sosyal statü arayışı, akrandan saygı arayışı, yetişkinden özerklik arayışı içerisinde. Yani bu dünyada sosyal olarak yerlerini bulma savaşı içindedirler. Okul onlar için vahşi bir ormandır, o ormanda kendilerini bulmaya çalışırlar bu öğrenciler, bu çocuklar, hepimizin çocukları. Yaşlarınızı göremiyorum orada ama ortaokul döneminizi çok az hatırlarsınız tahminimce çünkü ortaokul travmatik bir dönemdir her genç için. Aileyle konuşulmaz, öğretmenle konuşulmaz, yerinizi bulmaya çalışırsınız, bayağı bir sözel ve fiziksel şiddet vardır zaten akranlardan. O şiddeti uygulayanlar da zaten bir sosyal statü arayışı içerisinde. Bu statüyü o şekilde aradıkları için öyledirler. Biz, bu çocukları çekersek ilkokula, ilkokulda o dürtü kontrolü olan ya da yapayalnız kalmış çocuklar arasında buluruz zaten o çocukları, orada bir yerlerde buluruz geriye çektiğinizde. Yani ergen beyni özeldir, ergenler özeldir, ergene yapılacak müdahale de özel olmalıdır. Ergene yapılan müdahaleler, yukarıdan aşağıya yapılan müdahaleler hemen hemen hiçbir şekilde işe yaramamaktadır. Dünya literatürü bununla kaynamaktadır zaten. Ergene "Sigara içme." demeniz mantıklı değildir. "Madde kullanma." demeniz mantıklı değildir. "Şöyle davran, böyle davran." demeniz mantıklı değildir. Ergen bunu dinleyecek durumda değildir. Ergenin derdi başkadır çünkü.

Peki, ergenle nasıl uğraşılır? Bunun için size Diyarbakır'dan bir proje sunmak istiyorum ve bundan sonrasında bitireceğim zaten. Diyarbakır'da çok başarılı bir pilot yaptık biz. "Ergene nasıl yaklaşılmalı? Ergenin şiddet yaratmasına nasıl yaklaşılmalı?" projesi. Bu projede ne yaptık? "Ergenin beynini anlıyoruz." dedik. Ergen bizden bir şey dinlemek istemiyor, ergen bizden bir şey duymak istemiyor. Peki, ergen ne arıyor? Statü arıyor, ergen saygınlık arıyor. Peki, biz bu ergene saygınlığı ve statüyü verirken ama ne koşulda verirsek... Bize yardım etmesi koşulunda, şiddeti önlemesi koşuluyla verirsek bu ergen ne yapar acaba diye bir pilot yaptık. Bu projenin bilimsel dizaynı aslında psikolojiden gelmiş çok önemli bir hipotezin testidir. Bir insanın bir davranış problemi varsa -bir ergenin- ve bu davranış problemini düzeltmesini istiyorsanız o davranış probleminin düzeltilmesiyle ilgili ona bir görev vermeniz lazım, onu düzeltmeniz lazım. Örnek veriyorum, sigara içiyorsunuz, size bir yıl boyunca sigaranın zararlarını orada burada çocuklara anlatma görevi veriyorum. İnsan beyni bununla yaşayamaz; ya sigarayı bırakır ya da bu işi bırakır. Biz buna "cognitive dissonance" problemi diyoruz. Yani bu nedir? İnsan beyni arafta yaşayamaz. Ya mesajına kendisi inanacak ve o mesaja göre hareket edecek ya da o mesajı vermeyecek, ikisinden birini seçmek zorunda. Biz ne yaptık? Problemi, şiddete meyilli çocuklara antişiddet görevi verdik, okullarında antişiddet yaymaları görevini verdik. Nasıl verdik bunu? Öncelikle öğrencileri seçtik, bunlara "lider öğrenci" dedik. "Sosyal ağlarda öne çıkan..." Ne demek bu? Herkesin peşinden gittiği problemler öğrenciler vardır ortaokulda; herkes bunları kovalar, herkes bunlarla arkadaş olmak ister. Bunları böyle çeteleşme gibi düşünebilirsiniz. İlkokulda bunu görmezsiniz, ilkokulda çalışkan çocuğun arkasından giderler. Ortaokulda "cool" çocuğun arkasından giderler. O da genellikle problemlerli çocuktur, ortalığı karıştıran çocuktur, onun arkasından giderler. Bu çocukları seçtik, popülaritesi yüksek ama bilişsel empatileri de yüksek, onları da ölçtük. Yani çocuk başkalarını iyi anlıyor, sadece başkalarını iyi anlamayı kötü anlamda kullanıyor, o kadar. Bunu yapabilirsiniz, insanoğlu bunu yapmaya teşne zaten. Biz bu çocukları seçtikten sonra bu çocuklara dedik ki: "Alın, size güzel bir ders yöntemi. 5'inci ve 6'ncı sınıftaki küçük çocuklarımıza, kardeşlerinize bunları öğreteceksiniz, haftada bir." Ne öğrettiler? Çok basit şeyler öğrettiler, zaten çocuklara okulda öğrettiğimiz şeyleri yani "Farklıyız çocuklar ama aynıyız. Hayalimizdeki okul nasıl olmalı? Zorba kimdir? Zorba ile nasıl baş edilir?" Özellikle bu çok etkili oldu. Neden? Zorba, tutup bir zorbanın belirgin özelliklerini küçük çocuklara anlatmak zorunda kaldı. Zorbanın empati azlığını, zorbanın kendisine güvensizliğini, zorbanın duyguları ve öfkeyi kontrol edememesini, bütün bunları zorba olarak öbür çocuklara anlatmak durumunda kaldı ve bayağı başarılı bir şekilde de anlattılar bir yıl boyunca. Burada uygulamadan fotoğrafları görebilirsiniz. Bunlar ortaokul 5'inci sınıf çocukları, tahtada gördükleriniz de bizim -zorba demeyeyim ama- hafiften okulda problem yaratan akıllı çocuklarımız. Sonuçlar: İki yıl sonra, eğitim alan çocuklar ile eğitim almayan çocukların karşılaştırılması inanılmaz sonuçlardı. Tabii, bunlara da plasebo kontrolü yaptık; bazı okullar bunu yaptı, bazı okullar yapmadı. Okul içi şiddette yüzde 50 düşüş, okul içi davranış normlarında ciddi düzelme; akıl sağlığında, zihin sağlığında özellikle bu lider çocuklarda inanılmaz düzelme; kendine güvende, öz değerinde yükselme. Hiç beklemediğimiz başka bir sonuç da geldi, bunun hemen altını çizdim burada -7 ve 8'inci sınıf çocuklarını hedeflediğimiz için orada- LGS test skorlarında plaseboya göre inanılmaz bir yükselme, yüzde 10 civarında bir yükselme. Yani bu çocuklar bunu yaptılar. Biz "Gidin çocuklar, ders çalışın." falan demedik, bunu yaptılar, bir de o sorumlulukla gidip evde ders çalışmışlar. Biz bunu da net bir şekilde ölçtük ve gözledik.

Şimdi, sonuna getiriyorum. Bütün bu çalışmaları, ulusal planının ne olması gerektiği çerçevesine bağlayacağım. Ulusal planımız ölç, analiz et, geri bildir ve müdahale et, müdahaleyi takip et düzeyinde olmalı. İşe yarayan müdahalelerimiz var; bunların ülke düzeyine hızlı bir şekilde yayılması, tabana yayılması gerekiyor. Sistem kendi içerisinde sabit bir sistem olamaz. Nesil değişiyor, değişen nesil değişen ölçüm talep ediyor, değişen müdahale talep ediyor. "Generation Z" dediğimiz Z jenerasyonundan, Z neslinden şikâyet ederken biz, konuşun Z nesliyle, yeni gelen alfabadan şikâyet ediyorlar "Bunlar nasıl çocuk, bunlar ne kadar dayanıksız çocuk." diye. Bu her zaman bizim için böyle olacak, bir sonraki nesilden şikâyet hâlinde olacağız. Bu şikâyeti bırakıp, yeni nesli anlayıp onun kırılma noktalarına göre müdahale geliştirmemiz, sistem geliştirmemiz gerekiyor. Bunun için yapabileceğimiz en önemli şey de veri problemimizi hızlı bir şekilde çözmek ve akademi-devlet iş birliğini hızlı bir şekilde tahsis etmemiz gerekiyor. Akademi ve devlet kurumları iş birliği hâlinde veli odaklı çalışmalar yapmalı. Bunu devlet kendi başına yapamaz, Millî Eğitim Bakanlığı kendi başına bu işi yapamaz. Dünyadaki örnekleri nedir? Bir üniversite sistemi, bir üniversite içerisinde ya da iki üniversite içerisinde çok ciddi bir veri tabanı kurarsınız bu makrotrendler için özellikle, ülkelerin kendi TÜBİTAK'ları -bizim TÜBİTAK'ımız var, ülkelerde farklı isimleri var bunların- TÜBİTAK desteğiyle bunları kurarsınız, karar vericiye sürekli trendleri gösterirsiniz, mikrosistemde de Millî Eğitim-akademi iş birliğiyle, sürekli olarak sahaya geri bildirimle çocuklarımızın zihin sağlığını koruyucu, okul iklimini sürekli olarak canlı, güzel tutucu, pozitif tutucu sistemleri pilot edip, deneyip tabana yayabilirsiniz. Bütün bunlar olası şeyler, olmakta olan şeyler, zaten başka ülkelerin yaptığı şeyler; bizim de hızlı bir şekilde yola çıkmamızı gerektiren, hemen hızlı bir şekilde yapmamız gereken aksiyonlar.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Sorularınızı sanırım bekliyorum şu anda.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Hocam, biz çok teşekkür ediyoruz.

Öncelikle, yaş ortalaması, hanımlar 30 civarında, erkekler de 50-60 civarında diyerek değerlendirmiş olalım.

Gerçekten son derece güzel bir sunum oldu.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, bu kereye mahsus olmak üzere, hocamla Amerika'dan bağlantı yapıldığı için ben hocamıza olan soruları şimdi alacağım. Dolayısıyla hocamız cevapları verdikten sonra ayrılacak, diğer hocalarımıza ondan sonra söz vereceğim.

Evet, soru sormak isteyen varsa buyursun.

Evet, buyurun Sayın Özçağdaş.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Hocam, çok teşekkür ederim.

Benim sorum şu: Çok kapsamlı, hakikaten çok ufuk açıcı bir sunum oldu. Çok teşekkür ediyorum. Okul önderlerinden bahsettiniz. Şu anda okullarımızda müdürlerimizin içinde bulundukları durum ortada, tercih sistemi de ortada. Bunu da açık bir eleştirel pozisyon olarak söylüyorum yani bu ülkede okul müdürlerinin nasıl tercih edildiği ortada, diğer idarecilerin iş yükü ve benzeri durumları da ortada. Sizin sunumunuzda da önemli bir unsur, okullarda liderlik etmek. Bununla ilgili nasıl özelliklere ihtiyacı olduğunu düşünüyorsunuz okul önderlerinin?

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞULE ALAN - Sayın Milletvekilim, bu önemli bir konu, önemli bir konuya değindiniz. Dediğim gibi, yirmi yıldır ben sahada tabii ki müdürlerle, öğretmenlerle, herkesle bire bir çalışmakta olan bir insanım. Genel bir yetkinlik problemimiz var, evet, çok ciddi bir yetkinlik problemimiz var. Bu demek değildir ki çok iyi dönüştürücü müdürlerimiz yok; çok iyi, bütün okulu allak bullak edip muhteşem bir noktaya getirmiş müdürlerimiz de var ama genel olarak müdürlük bunu yapma liderliği olarak görülüyor Türkiye'de. Bunu değiştirmemiz gerekiyor. Öncelikle, müdürün yetkinlikleriyle ilgili çok ciddi bir çalışma yapmamız gerekiyor, evet. Bunu yapan akademisyenler tanıyorum, yapıyorlar, dünyada da biliyoruz bunu. Kim müdür olmak istiyor, bu öncelikli bir problem zaten. Yani okulu dönüştürmek isteyen, okulda önemli bir katma değer sağlamak isteyen bir insanı tanıyıp, görüp, değerlendirip, ölçüp ona göre atamak keşke mümkün olsa. Bazı yerlerde diyorum, ben de diyorum "Keşke okulda çalışmasaydınız, keşke başka bir yerde müdür olsaydınız ya da başka bir şey olsaydınız." Yani okulu istemeyen, okulu sevmeyen, okulu dönüştürmeye çalışmayan bir insanın lider olması acı. Ama bu demek değildir ki herkes böyle, tabii herkesi aynı kazana koymak doğru değil. Çok iyi müdürlerle de çalıştım, çok dönüştürücü müdürlerle.

Şunun hemen altını çizmek istiyorum: Belki alakasız görünecektir size ama Millî Eğitim, en aşağıya baktığınızda yani en aşağıya dediğim, en önemli paydaşa baktığınızda öğretmendir. Öğretmenlerimiz genelde bayandır Türkiye'de, dünyanın çoğu yerinde de ilkökul öğretmenleri öyledir zaten ilkökula baktığımızda, ortaokulda biraz denge erkeğe doğru kayabilir ama genelde kadındır. Bir üste yani yöneticiliğe çıktığınızda sadece erkek görürsünüz hemen hemen, çok az kadın yöneticimiz var. Ben bunun da bu konularda çok etkili olduğunu düşünüyorum çünkü biz bunu gördük, verilerde de gösterebilirim size. Kadın yöneticinin olduğu okullarda -çünkü kadın çok isteyerek o yöneticiliğe gelmiş çoğunlukla- bayağı bir fark görebiliyoruz. Bunu da hemen not olarak sayın milletvekillerine vereyim. Bu demek değildir ki erkek yöneticilerimiz iyi değil, bunu öyle algılamayın sadece, bu sadece korelasyonel bir örnek. Daha eşit olmalı, daha çok kadın yönetici görürsek daha farklı yaklaşımlar da görebiliriz. Mesela, kadın yöneticilerde ben çok fazla empati görüyorum. Size gösterdiğim empati ölçümlerinde... Şimdi, ben orada kişisel olarak olsaydım size de bu ölçümü uygulardım. Bütün dünyada çıkan sonuç aynıdır, kadınların empati düzeyi erkeklerinkinden daha yüksek çıkıyor. İlkokul 8'de de bu böyle, 60 yaşında da bu böyle çıkıyor, Amerika'da da böyle çıkıyor, İtalya'da da böyle çıkıyor, Türkiye'de de böyle çıkıyor. Yani bunu bilerek yönetici empatik olmalı, yönetici vizyoner olmalı, buna göre seçimler yapılmalı. Haklısınız, buna göre yapılmıyor, bence de yapılmıyor. Bu da önemli bir nokta tabii ki.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Cumhuriyet Halk Partisi Şanlıurfa Milletvekilimiz Sayın Mahmut Tanal.

Buyurun Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Teşekkürler Değerli Hocam sunumunuz için. Şanlıurfa örneğini verdiniz, Şanlıurfa'nın bu araştırmalarınızda seçilme gerekçesi nedir? Şanlıurfa eğitimde yaşadığı yapısal sorunlar nedeniyle mi araştırmaya konu edilmiştir? Biz hep şunu biliriz, eğitim şiddeti azaltır. Eğitim şiddeti azaltılırsa öğretmen açığının on binlerle ifade edildiği, sınıf mevcutlarının 50-60 öğrenciyi bulduğu Şanlıurfa'da, Cumhurbaşkanlığı eğitim politikalarından sorumlu bir öğretim üyesi olarak bugüne kadar neden önerilerde bulunmadınız, bugünleri bekledik biz?

Teşekkür ediyorum.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞULE ALAN - Teşekkür ediyorum.

Sayın Milletvekili, 2018'de Urfa'da çalışmaya karar verdim. Benim, Cumhurbaşkanlığı Politikalar Kurulu üyeliğimin hayali bile yoktu o zaman çünkü son altı aydır o Kuruldayım ben. Şanlıurfa'ya gitmemizin nedeni aynen o dediğiniz nedenlerdi. Söylediğim gibi, ben sosyoekonomik olarak ve eğitimsel olarak dezavantajlı çocuklarımızın olduğu bölgelerde çalışmalarımı yaparak onların başarıları için uğraşıyordum, 2010'dan beri bunu yapıyordum. 2018'de Urfa'yı seçmemin iki ana nedeni vardı: Biri, sizin söylediğiniz, en dezavantajlı bölgelerimizden biridir; en dezavantajlı bölgemiz değildir ama oralardadır. Yani mesela, Şırnak'ta da çalışıyorum, orası da çok dezavantajlı bir bölge. Aynen söylediğiniz gibi, en büyük problemimiz orada öğretmen sirkülasyonudur. Soracağınızı bilseydim o grafiği de gösterirdim size. Aynı okulda, alın yani Sıracık'u, Akçakale'yi -Akçakale daha kötüdür bu öğretmen sirkülasyonu konusunda- aynı okulda iki sınıflı alın, öğretmeni sirküle olmamış çocuk ile öğretmeni sirküle olmuş çocuğun akademik başarısına bakın, içler acısıdır sirküle olmuş çocuğun akademik başarısı ve akademik başarısı ile davranış problemleri aynı zamanda. Biz o bölgede öğretmen sirkülasyonunu çözmeden çok büyük problemleri maalesef çözemeyeceğiz. Aynı şey Ağrı için de geçerli, aynı şey Şırnak için de Hakkâri için de geçerli maalesef. Bunu uzun yıllardır dile getirmekte olan bir hocayım ben, hâlâ da dile getiriyorum Hocam, bunun adına "öğrenme fakirliği ve davranış problemleri" diyoruz. Bu bölgeler çok çok çok geride. Çocukları ta başında ölçtüğümde muhteşem çocuklar; anlama düzeyleri, algı düzeyleri, her şey mükemmel ama dediğim gibi, sistem içerisinde

yeterli bir... Mesela, Diyarbakır merkezdeki ya da Urfa merkezdeki, hatta Haliliye'deki çocuğa verdiğiniz öğretmeni veremediğiniz için çocuğu kaybediyorsunuz yoksa eğitim, müfredat, öğretmen kalitemiz farklı değil, farklı değil. Sadece o öğretmen yerinde durmuyor, durduramıyoruz öğretmeni ya da durduramıyorlar; neden, bilmiyorum.

Yani haklısınız, bunu sürekli de dile getiriyorum. Çok teşekkür ediyorum. Sürekli, en çok dillendiren akademisyenlerden birisiyim ama ilk kez sizin gibi insanlarla konuşmaya getirildim mesela. Çok dillendirecek şey var daha o bölgelerde.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyoruz Hocam.

Şimdi, Sayın Hikmet Yalım Halıcı Bey'e söz veriyorum.

Buyurun.

HİKMET YALIM HALICI (Isparta) - Evet, teşekkürler Başkanım.

Hocam, çok teşekkür ediyoruz sunumunuz için.

Sunumunuzun içinde önemli bir şey söylediniz, ben de onunla ilgili bir soru sormak istiyorum size. "Elimizde yeterli veri yok." dediniz fakat "Ben kendi yaptığım saha çalışmalarında madde bağımlılığının ortaokul düzeyine kadar düştüğünü gördüm." dediniz, aynı zamanda "Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu üyesiyim." de dediniz. Şimdi, 1/7/2025 tarihinde Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, basın ve medyada uyuşturucu kullanımının 10'lu yaşlara kadar düştüğüyle ilgili bilgileri yalanlayan bir açıklama yapmış. Şimdi, devletin ilgili kurumları bunu kabul etmezken bu konuyla ilgili nasıl çözüm üreteceğiz, nasıl bunun üzerine gideceğiz? Sizden bunun cevabını almak istedim.

Çok teşekkür ederim.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞULE ALAN - Önce kabul etmemiz lazım. Önce şunu kabul etmemiz lazım: Bu, Türkiye'nin problemi de değil. Yani ortaokulda ülkenin sosyoekonomik olarak en dezavantajlı bölgelerinde, bunların içerisinde benim gördüğüm Urfa Eyyübiye, Diyarbakır'da bazı bölgeler; İstanbul'da Esenyurt, Bağcılar, buralarda... Yani çocuklarımızın hepsi madde kullanıyor demiyorum ben, sadece maddeler dolanabiliyor, hem de düşük düzeyli maddeler. Şimdi, bunları nasıl biliyorum ben? Bunların verilerini toplama iznim olmadığı için toplamadım tabii ki, toplayamadım ama topladığınızda göreceğiniz, çok da farklı çıkmayacağız İtalya'dan, İspanya'dan ve Yunanistan'dan. Bu bölgelerle aynı problemimiz var. Çocuklarımızın hem on-line kumar hem de buna, bu maddelerin dolanımına maruziyeti söz konusu. Oran çok mu yüksek? Değil, düşük ama bizim için önemli -çocuk doğmayan bir ülke artık biz de- her bir çocuğumuzu bu insanlardan kurtarmak için aksiyon almamız lazım. Bunun için de söylediğimiz gibi, öncelikle bunu kabul etmemiz lazım. Bu var, bu var, bu sadece bize özgü bir şey değil, herkeste var, her yerde var ve herkes önlem alıyor. Ben Amerika'da şu anda bunun için çalışıyorum. Mesela, ben Kolombiya'ya davet edildim, Kolombiya'da "Okullarda bunu nasıl engelleriz?" çalışmasını başlattık. Kolombiya kadar değil tabii ki bizim durumumuz ama var, bizde de var, bunu kabul etmemiz lazım. Önce kabul edersek çözümünü de bulacak sistemlerimiz var. Biz ütün dünya tertemiz, bizim çocuklarımız madde kullanıyor demiyoruz ki, dünya trendinin içine maalesef biz de girdik diyoruz, bunun için bir yolunu bulalım diyoruz ama dediğiniz gibi, önce kabul etmekten geçiyor ama sanırım, kabul edildi artık zaten, kabul ediliyor bu.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, şimdi, Sayın Şenol Sunat Hanım'a söz veriyorum son kez.

Buyurun.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Çok teşekkür ediyoruz Şule Hocam, güzel bir sunumdu, bu anlattıklarınız inşallah bize de gelecektir.

Şimdi, en önemli konulardan biri bu ulusal veri altyapısının olmadığından söz ettiniz. Çok doğru bir şey, olaylar başımıza gelmeden bunların önlemini önleyici tedbirler olarak alabilmenin yollarından biri de hem mikro düzeyde hem de makro düzeyde bu veri analizini değerlendirebilmemizdi. Ben aslında size teşekkür etmek için söz aldım. Çok teşekkür ediyoruz, faydalanacağınız bilgilerinizden.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞULE ALAN - Çok teşekkür ediyorum ben de.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Hocam, zatıalilerinize çok teşekkür ediyoruz. Bu sunumu arkadaşlarımız hem Komisyonumuza dağıtılmak üzere hem de raporlarımızda değerlendirilmek üzere sizden isterler. Onunla ilgili gereken şeyler zaten kayıtlara geçti ama belki ayrıntılı çalışmalarınızı da oradaki çalışmalarınızı da görebiliriz.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞULE ALAN - Tabii ki.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Tekrar çok teşekkür ediyoruz.

Hayırlı günler diliyoruz.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞULE ALAN - Hangi çalışmaları isterseniz ben kendilerine iletirim, arkadaşlara söyleyin.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Tamam, iletişimde olacağız Hocam, sağ olun.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞULE ALAN - Teşekkürler, sağ olun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Değerli arkadaşlar, şimdi, diğer konuşmacılarımıza geçmeden önce bir konuyu sizinle paylaşmak istiyorum. Maraş'a gideceğimiz zaman orada dinleyeceğimiz kişi ve kurumlarla ilgili olarak bir planlama yaptık. O konuda "Şunlar da dinlenilmeli." diyerek değerlendirmesi olan arkadaşlar bana onları ulaştırırlarsa o anlamda bunları da zaman içerisinde, fırsatımız doğrultusunda değerlendirmek isteriz. Yapacağımız şey, öncelikle, buradaki kurum müdürlerini dinleyeceğiz, sonra okulu mutlaka yerinde ziyaret edeceğiz, görevden alınan veya görevde olan idarecileri, rehber öğretmenimizi dinleyeceğiz, ondan sonrasında da ailelerimizin temsilcilerini yine orada dinleyeceğiz. Bunların hepsini de iki gün içerisindeki bir zaman aralığına sığdırmamız gerekecek. Orada işin hassasiyetinden dolayı ailelerimizi alırken yani bir araba gidip bir ailemizi getirecek, diğer aileyle içeride görüşülürken o da gelmiş olacak, diğeri o şekilde gitmiş olacak. Yani mümkün olduğu kadar acıyı çok fazla yaygınlaştırmadan bir çözüm noktasında gereken özeni göstermeye gayret edeceğiz.

Şanlıurfa'da da gözünü kaybetmiş bir öğretmenimiz var, sadece onun ev ziyaretini yapacağız ama diğerlerini tamamen bize tahsis edilecek olan bir kurumda, bir salonda dinleyeceğiz, onları değerlendireceğiz. Belki o arada girip çıkan arkadaşlar varsa onu şimdiden bir ara açıklama yapma gereği hissettim.

Tekrar hepinize teşekkür ediyorum.

Şu anda bizden sadece 2 milletvekilimizin özel mazeretleri var, benim bilgim dâhilinde onlar da, onun dışında tamamı katılıyor. Bu konuda Komisyonumuza...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Benim mazeretim geldi mi size Başkanım?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, efendim, zaten bahsettiğim zatıalilerinizdi. Bir de Lütfiye Hanım çok ciddi bir rahatsızlık geçiyor bel ağrısıyla ilgili, o nedenle katılamayacak, diğer bütün arkadaşlarımız katılıyorlar. O konuda da duyarlılık gösteren bütün arkadaşlarıma ben hassaten teşekkür etmek istiyorum.

İBRAHİM ÖZYAVUZ (Şanlıurfa) - Siverek'te görevden alınan öğretmenleri...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Dinleyeceğiz, o konuda görüşeceğiz. Siz onlarla ilgili de gereken "Şunlar, şunlar dinlenmeli." diye bize önceden şey yaparsanız, onların hepsini uygun olması durumuyla ilgili biz onları değerlendirme...

İBRAHİM ÖZYAVUZ (Şanlıurfa) - Görevden alınan öğretmenlerle ilgili...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Yani siz teklifinizi yapacaksınız İbrahim Bey, ben de onları değerlendirerek belli bir şey içerisinde onu ayarlamaya çalışacağım ama bizim kendi yaptığımız planlamaya, çalışmaya göre zaten bir şey, bir şablon oluşturulmuş oldu.

Evet, şimdi, ben sözü hemen Uluslararası Siber Güvenlik Federasyonu Başkanı Sayın Batuhan Tosun'a bırakmak istiyorum.

Buyurun Batuhan Bey.

2.- Uluslararası Siber Güvenlik Federasyonu Başkanı Batuhan Tosun'un, okullardaki şiddet olayları, "mass shooting" akımı, siber terör, siber güvenlik ve siber zorbalıklar, ulusal ölçümleme, ulusal siber terör izleme ve takip mekanizmaları, riskler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Herkese merhabalar.

Öncelikle saygılarımı, hürmetlerimi arz ediyorum. Bildiğim kadarıyla ve yazdığı kadarıyla da Komisyonun adı "Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta Okullarda Meydana Gelen Olaylar ile..." diye başlıyor dolayısıyla ben konuyu Amerika'da eğitim almış, bir savunma sanayi kuruluşundan eğitimi almış, yılın yarısını Amerika'da geçiren, aynı zamanda uluslararası bir siber güvenlik şirketinin sahibi olarak, aynı zamanda üniversitelerde ders veren ve dünyanın da en büyük siber güvenlik oluşumu olan ISSA'nın Orta Doğu Moderatörü ve Türkiye Başkanı olarak biraz Alice Harikalar Diyarı'ndan çıkarak konuyu gerçekten teoriden uygulamalı pratiğe çekmek istiyorum. Sunum tarzım biraz farklıdır, onun için, öncelikle, eğer hatam olursa affola.

Şöyle ki, sadece çok kısa, dün akşam yazılmış bir metni size okuyacağım: "Yarın 14.00'te İzmir Emirsultan Ortaokulunu kan bulayacak. İlk olarak 5'lere, 6'lara gireceğiz, C31K olarak icraatımız ortada. 14 ölü, 5 yaralı hedefimiz." Şimdi, bu bir forum sitesinde yazılmış bir yazı. Şimdi, sunumuma başlamanam gerekirse... "Mass Shooting" akımını eminim ki duymuşsunuzdur, Türkiye'de bu 2 kere başımıza geldi yani son bir yılı düşünürsek. Onun dışında da Allah'a şükür hiç böyle bir şey yaşamadık bu zamana kadar okullarımızda ama Amerika'da her ay ortalama 1 okula bu tarz saldırılar düzenleniyor. Bu "random" olarak da düzenlenebiliyor yani hiç okulla alakası olmayan bir çocuk alıyor eline silahı, giriyor okula, herkesi tarıyor, öldürüyor. Okulla ilgili problemi olan bir çocuk da bunu yapabiliyor, okuldan alınan bir çocuk da bunu yapabiliyor, psikopatın biri de bunu yapabiliyor ama bunun bir adı var "Mass Shooting" akımı ve bu akım ne yazık ki siber terör altyapısıyla beraber dünyada ortaya çıkmış bir akım. Bunun için, açıkçası 4 ülkenin aktif çalışması dışında biz bir çalışma görmedik. Aynı zamanda, Amerika'da Beyaz Saray'ın Savunma Bakanlığına verdiği, Savunma Bakanlığının da Millî Eğitim Bakanlığıyla ortak olarak düzenlediği bir proje var şu anda, biz de bu projenin içindeyiz. O yüzden, aslında çok denk de gelmiş oldu. Amerika'da şu anda en büyük dert okullardaki şiddeti durdurmak. Dediğim gibi, Allah'a şükür, biz bunu sadece 2 kere yaşadık ama bunu eğer ki daha şeye döndürsek... Fazla değil, geçtiğimiz hafta Houston'da yaşandı, geçtiğimiz hafta. Bunu dünyada sıralamaya koyarsak yüzde 400'lük bir artış var. Yani bir azalma, psikolojik olarak destek olarak bir düşme, böyle bir şey yok, bu bir hayal dünyası. Bakın, Amerika'da on yedi yıl boyunca çocuklar şiddetten Ritalin verilerek uzaklaştırmaya çalışıldı. Sonuç buydu. Türkiye'deki rehberlik yapısından çok çok çok daha üst düzey bir rehberlik altyapısı var Amerika'da. Biliyorsunuz, bütün liselerde en az 3-4 rehberlik hocası var ama yaptıkları şey neydi? Çocuklara Ritalin vermek yani çocukları sakinleştirmek, uyuşturmak, uyuşturarak sadece derslere yönelmesini sağlamak. Yani işin psikolojik kısmı artık işe yaramıyor, işin ne yazık ki demografik yapısı da işe yaramıyor. Yani bu İstanbul olmuş, Şanlıurfa olmuş, Kahramanmaraş olmuş... Allah korusun, İstanbul'daki çok daha kalabalık bir sınıfta gerçekleşecek farklı kişilerin de olduğu sırada olan bir tehdit, bir saldırı çok daha büyük infiale neden olabilir. Dolayısıyla işin demografik kısmı da çöp olmuş oluyor.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Biraz önceki hoca tam tersini söyledi. 2 öğretim üyesinin arasında kaldık. Dezavantajlı gruplarda Urfa örneğini verdi "Öğretmen olmayınca burada şiddet de oluyor, çocukları kaybediyoruz." dedi. Siz de tam tersini söylüyorsunuz. Hangi hocaya inanacağız?

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Sayın Vekilim, şöyle: Ben sahada olan birisi olarak uygulamalı alan tarafında, işin tamamen siber terör ve siber güvenlik kısmıyla aslında ilgileniyorum ve o tarafla ilgili veri veriyorum. Az önceki taraf daha çok pedagojik tarafa yönelik bir sunumdu. Ben şu anda canlı olarak içinde yaşadığımız şeyden bahsediyorum aslında. Yani ne yazık ki buradaki herkesin, yani elinde cep telefonu dahi tutan herkesin yaşayabileceği farklı siber zorbalıklar var. Şimdi, bu "Darknet" dediğimiz internet dünyasında -birazdan aslında sunum ekinde göstereceğim- forumda çocuk açık açık yazmış, demiş ki: "Pompalı tüfek 2 bin TL." Batman'dı yanlış hatırlamıyorsam. Forumda satıyor. Şimdi, elinde telefon olan, internet olan bir çocuğun buraya erişimi mümkün, sizin de erişiminiz mümkün. Şimdi, buraya erişimi olan bir çocuğun bunu alması ve eğer niyetinde saldırı varsa bu saldırıyı gerçekleştirilmesi çok kolaylaşmış oluyor çünkü ateşli silaha erişimi kolaylaşmış oluyor. Yani normalde bulamayacağı bir şeyi çok kolay bulmuş oluyor. Dolayısıyla konunun daha teknokratik bakış açılarıyla çözülmesi gerektiğine inanıyorum, pedagojik alanın dışında konuşarak. Yoksa söylediğimize kesinlikle saygı duyuyorum, haklısınız ama o konunun dışında düşünmenizi rica ediyorum.

Şimdi, şöyle ki, dediğim gibi, konuyu psikolojik, demografik ya da sosyolojik anlamdan ne yazık ki biraz çıkarmamız gerekiyor çünkü her şey internet ve telefonla alakalı. Hatta "bilgisayar" bile demiyorum, her şey telefon ve internetle alakalı. Dolayısıyla daha teknolojik... Şimdi, bunu en iyi yapan Kanada, Amerika, İngiltere, İsrail ve Avustralya. Bu ülkeler bunu ulusal ölçümlemeyle ve ulusal siber terör izleme ve takip mekanizmalarıyla gerçekleştiriyorlar. Amerika'da bunu, NSA topladığı bütün verileri gönderiyor ve içinden belli "keyword"ler seçiyor. Belli bölgelerde gerçekleşecek herhangi bir olayı var olan bölgedeki polis departmanına ya da bölgedeki herhangi bir kolluk kuvvetine iletiyor. Türkiye'de siber birimimiz, Emniyetteki birimlerimiz bu konuda çok başarılı ama tabii ki de kadro olarak yeterli değil.

Ortak veri havuzuyla ilgili bir not düşmek istiyorum. Biliyorsunuz, Türkiye'de GAMER kuruldu ve GAMER kurulduğundan beri aslında bütün veriler toplanıyor. GAMER bütün verileri topladığı için bizim elimize geriye kalan aslında bu verileri işlemek oluyor. Bu verilerin, özellikle "keyword" bazlı yani anahtar kelime bazlı bulunulan kolluk kuvvetlerinin havuzuna bağlanarak belli yetkilendirmelerle bunun takip edilmesi gerekiyor. Şöyle örnek vereyim, Amerika'dan bir örnek: Kansas City'de lokal bir bölgede, bir emlak sitesinin chat alanında 3 lise öğrencisinin yazışmasından bir sonraki gün okula yapacakları saldırının planlamasını tespit ediyorlar. Şimdi, bu, bütün ortak veriye erişerek kolluk kuvvetlerinin bu tehdidi kapsamı oluyor aslında.

Yani ben sunumdan çok gitmiyorum ne yazık ki ama işte, okul saldırı etkilerine geldiğimiz zaman can kayıpları, psikolojik travmalar, öğrenme kayıpları, toplumsal güven kaybı, bu birçok noktaya kadar gidebilir. Bunların iki maddesi zaten biraz daha pedagojik tarafa yönelik oluyor.

Riskler nerede başlıyor? Ruh sağlığı sorunları, zorbalık, sosyal dışlanma, aile içi problemler, çevrim içi radikalleşme, şiddet kültürü. Bakın, buradaki "çevrim içi radikalleşme" cümlesi aslında çok önemli çünkü salonda kavga eden çocuk çözüm olarak, odasına gidip telefonda aklınızın alamayacağı türdeki forumlara girerek her türlü ideolojiye kapılabilir, her türlü inanca kapılabilir. Aslında bütün yanlış yönlendirmeye, kötü yönlendirmeye "subliminal mesaj" dedikimiz... Çünkü 11 yaşındaki çocuğun elinde telefon var. E, bu çocuk en az 18-19 yaşına kadar bu telefonu kullanıyor. Bu sırada aldığı subliminal mesajlarla 18 yaşında bu çocuğun siyasi görüşünü de değiştirebilirsiniz, takımını da değiştirebilirsiniz, yaşamak istediği ülkeyi bile değiştirebilirsiniz. Bu, bilimsel olarak çok net kanıtlanmış, ortaya konulmuş bir sonuç.

Şimdi, bunlar ne yazık ki birçok yerden yapılıyor yani artık önüne çok fazla geçemiyoruz. Örneğin, yani Apple Store'da para verip aldığınız bir oyunun içindeki yazışma alanından dahi siber zorbalık yapılabilir. Siber zorbalığın ne yazık ki ucu bucağı yok. Burada kişileri intihara yönlendirme, kişileri tehdit etme, şantaj yapma, her türlü noktaya geliyor; bunlar forumlar, oyun toplulukları. Tamamı aslında bu noktaya geliyor.

Burada "Erken uyarı hayat kurtarır." diyoruz çünkü tehdidi işaretlemek, tespit etmek, değerlendirmek, müdahale etmek ve önlemek. U.S. Secret Service'in bulgusu olarak, planlanan okul saldırılarının yüzde 94'ünde saldırıyı planlayan kişi niyetini önceden en az bir kişiyle paylaşmış oluyor. Bakın, yüzde 94'ü. Bu şu demek: Zaten saldıran kişi ya popüler olmak için bunu yapıyor ya dikkat çekmek için yapıyor ya çok büyük bir travması olduğu için bunu yapıyor. Buradaki popülasyon çok önemli. Sandy Promise bulgusu, 4 saldırgandan 3'ünden fazlası planlarını önceden birilerine söylemekte. Bunlar net ve gerçek veriler, bulgular.

Uluslararası örnekler bakarsak, 2018'deki El Paso çok büyük bir olaydı, 2022'deki Ohio, 2025'deki Houston, yine 2005'deki Menlo. Bunların tamamı internet üzerinden forumlarda en az 1 ayak izi bıraktılar dijital olarak. Bizdeki gerçekleşen saldırılarda da bıraktılar. Saldırıyı gerçekleştirmeden önce Twitter'dan, Facebook'tan mesaj paylaştılar, dikkatleri üstlerine çekmek istediler çünkü amaçları her şeyden önce -o saldırıyı gerçekleştirmek ve o saldırıyı gerçekleştirdikten sonraki sonuçları saymıyorum-dikkat çekmekti, burada olduğu gibi. Dolayısıyla erken tespit ve erken müdahale burada çok önemli.

"Say Something" dediğimiz ihbar hattında, insanlar bildirilebilirse çünkü emniyeti de arayıp normal bir şekilde ihbarda bulunabiliyorsunuz. Sandy Promise anonim ihbar sistemi üzerinden 403 binden fazla ihbar alınmış, 19 okul için saldırı önlenmiş, 1.269 gencin hayatı kurtulmuş. APT verilerini incelediğimiz zaman 395 bin ihbar ve 19 okul saldırısı önlenmesi. Yapacağınız şey sadece ortak veriyi işlemek. Ortak veriyi işleyerek bunun önüne lokal kolluk kuvvetlerini de dâhil ederek geçebiliriz.

Tabii ki söylediğimiz bu sistemler ileri teknolojiye dayalı ve yapay zekâ burada fazlasıyla önemli. Burada, evet, ne yazık ki "false-positive" sonuçlar da olabiliyor. Yani kişi çok büyük bir katliam yapacağını yazabiliyor ama böyle bir şey yapmıyor. Lakin psikolojik olarak bu çocuğun değerlendirmeye tabi tutulması kolaylaşmış oluyor yani en azından psikolojik olarak bu çocuğu tespit etmiş oluyoruz.

Zorbalıkla mücadele programları, ulusal ihbar mekanizması bu konularda önemli. Lakin özellikle şunu söylemem gerekirse, yılda 2 kere tatbikat gerçekleştirilmesi uluslararası anlamda çok önemli. Yani bu örneğin Millî Eğitim Bakanlığı ve BTK'yle yapılabilir; örnek veriyorum tamamen. Önemli olan tatbikat yani bir yerde bir verinin paylaşılması; bu veriyi ne kadar zamanda yakalıyoruz, ne kadar zamanda tespit ediyoruz ve ne kadar zamanda müdahale edip önlemini alıyoruz.

Sunumum bitti ama değinmek istediğim birkaç konu var. Ölçümleme noktasında biraz haksızlık yapıldığını düşünüyorum. Özellikle son dört yılda son sekiz yılı kapsayacak şekilde ortak veri havuzumuz çok ciddi anlamda gelişmiş durumda. Bunlarla ilgili çok ciddi yatırımlar yapılıyor. GAMER sadece bunlardan bir örnek. Dolayısıyla bu verileri işlemeniz ve yapay zekâyla otonom hâle getirerek erken uyarı sistemini devreye sokmanız önemli. Ölçümleme noktasında şu anda yüzde 95 oranında bütün verileri Türkiye'de izleyebiliriz, değerlendirebiliriz, dolayısıyla ölçümleyebiliriz.

Dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum; saygılarımı, hürmetlerimi sunuyorum.

Çok sağ olun.

OTURUM BAŞKANI LÜTFİYE SELVA ÇAM - Evet, çok teşekkür ediyoruz biz de Batuhan Bey'e.

Sorularımızı bütün hocalarımızın sunumlarının bitiminde toplu bir şekilde soracağız.

Şimdi, Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Doçent Doktor Taner Atmaca Hocamıza ben mikrofonu bırakıyorum.

3.- Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Doçent Doktor Taner Atmaca'nın, cezaevinde kalan çocuklarla yaptıkları araştırmanın sonuçları ve bir model önerisi hakkında sunumu

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. TANER ATMACA - Sayın Başkanım, değerli vekillerim, Komisyonun değerli üyeleri; öncelikle davet ettiğiniz için teşekkür ediyorum ve hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünden Doçent Doktor Taner Atmaca. Çalışma alanlarımızı eğitim sosyolojisi, eğitim yönetimi ve eğitim tarihi oluşturuyor. Bugün burada sizinle özellikle cezaevinde kalan çocuklarla yapmış olduğumuz araştırmanın sonuçlarını ve bir model önerisini paylaşmak istiyorum. Esasında tevafuk oldu. Şule Hocanın altını çizmiş olduğu birtakım veri izleme modellemesiyle ilgili ben somut bir öneri buraya getirdim. Ümit ediyorum ki bir fayda sağlar.

Öncelikle burada önemli bir çalışmayı da tanıtmak istiyorum. Ekranda görmüş olduğunuz çalışma İngiltere'nin saygın dergilerinden Education Review'da -Q1 bir dergi- iki sene önce yayınlandı ve bu çalışmayı Sincan Cezaevinde kalan çocuklar üzerinde bizzat biz gerçekleştirdik. Bu çalışmanın özünde okuldan duygusal olarak kopmuş ve aynı zamanda bir şekilde suça sürüklenmiş, cezaevine kadar yolu düşmüş çocukların okul hayatı içerisinde deneyimlediği olumsuz yaşantıları ortaya koymaya çalıştık ki bu okulun içerisine neler oluyor da bu çocuklar suça sürüklenebiliyor ve dahası, cinayet işleyebiliyor ya da adam yaralayabiliyor, hırsızlığı sıradan bir olay hâline getirebiliyor ya da madde kullanımını yaygınlaştırabiliyor? Ondan kaynaklı, devletimizin ilgili birimlerinden almış olduğumuz yetki ve izin dâhilinde Sincan Cezaevinde birkaç günlük yapmış olduğumuz araştırmanın neticesi bizlere oldukça kayda değer sonuçlar sunuyor.

Burada özünü paylaşacağım elbette, ilgi duyanlar açıp metni okuyabilir ama şimdi bu görüşme yaptığımız çocukların ortak noktasında okuldan kopuşu görüyoruz yani duygusal ve fiziksel anlamda bir okuldan kopuş söz konusu. İhmali fazlasıyla görüyoruz yani hem okul kaynaklı ihmal var, burada okulda yetkili kişilerin yeteri kadar takip edememesi ya da ailenin yeteri kadar takip edememesi ya da devletimizden, devletimizin ilgili birimlerinden yeteri kadar takip söz konusu olmadığında ihmalle birleşen bir kopuş söz konusu.

Başarısızlık zaten bu çocuklarda fazlasıyla yaygın bir olgu. Altını çizmemiz gereken bir başka olgu burada, damgalanma ya da etiketlenme, "stigma" dediğimiz bir olay söz konusu. Okullarda özellikle bu çocuklara olumsuz vurduğumuz her damga kendini gerçekleştiren kehanete dönüşüyor ve bu çocuklar vurmuş olduğumuz bu damganın hakkını verecek birtakım davranışlar üretmeye başlıyor. Dikkatinizi çekmek isterim, birkaç sene önce İstanbul'un Gazi Mahallesi'nde yapmış olduğum damgalanma üzerine bir çalışmada benzer bulguları yakaladım ve çocuğa bizzat okuldaki arkadaşları ve maalesef bazı öğretmenlerimiz tarafından vurulan "mafya" ya da buna benzer damganın, okuldaki suçun ya da okuldaki şiddetin bizzat bu çocuk tarafından yaygınlaştırılmasına yol açtığını çocuğun söylemleri etrafında ortaya koymuş olduk. Ondan kaynaklı, damgalanma maalesef ki bu çocuklarda yaygın olarak görülüyor ya da akran etkisi ya da yetersiz destek bunların içerisinde var.

Suç ya da buna benzer terör eylemleri ya da saldırı eylemleri -malumunuz- ani gelişen şeyler değil, bir altyapısı var. Sosyolojide şunu biliyoruz ki olgular ilişkiseldir yani bir olguyu ancak bir başka olguyla açıklayabiliriz, bir olguyu tek başına açıklamak yeterli değildir. Bu olguyu açıklarken gerek çevresel faktörlerden gerek yapısal faktörlerden gerek demografik faktörlerden, pek çok faktörden kaynaklı destek alarak açıklayabiliriz. Ondan kaynaklı, suçu ya da ortaya çıkan eylemi ancak geri plandaki diğer olgularla birlikte değerlendirmek gerekiyor. Ondan kaynaklı, bu çocukların -suça sürüklenen çocukların- okuldan uzaklaşmaları, öğretmenlerle yeteri kadar bağ kuramamaları, akademik olarak başarısızlığı içselleştirmeleri ya da akran grupları içerisinde şiddeti bir güç gösterisi ya da kabul görme davranışına dönüştürmeleri ve zamanla okulun koruyucu alanından çıkarak dışarıda ya da okulun içerisinde bu tür eylemlerle kendilerine daha fazla bir alan açma girişimleri maalesef ki daha fazla yaygınlık kazanmaya başlıyor.

Ben görevim gereği bir eğitim araştırmacısı olarak özellikle dezavantajlı okullarda fazlasıyla bulunuyorum, Türkiye'nin hemen hemen her yerindeki dezavantajlı okulda bulundum ve saha araştırması yapmaya da devam ediyorum bu konuda. Ortaya koyduğumuz çalışmalar genelde bu tür sapma davranışları ya da "anomalı" olarak nitelendirdiğimiz davranışları sergileyen öğrencilerin olumsuz anlamda görülme, fark edilme, tanınma, değerli hissetme ya da farklı gruplara aidiyet geliştirme gibi dürtülerle hareket ettiğini bizlere gösteriyor.

Şimdi, okullarda özellikle ilk akla gelen şey, genelde cezalandırma ya da okul değiştirme ya da bir şekilde disiplinin özellikle olumsuz veçhesiyle bu öğrencilere yaklaşmak geliyor ama bu tek başına maalesef ki terbiye edici bir nitelikte değil. Aslında Orhun Abideleri'nden itibaren biliyorsunuz "igitmek" kelimesinden türemiştir "eğitim" kelimesi; "igit" eski Türklerde "terbiye etmek, bakmak, beslemek, büyütme" demektir. "Eğitim" in kelime anlamı terbiye etmek olduğuna göre biz, çocukları esasında terbiye ederek, ruhen ve manevi olarak da besleyerek ancak belli bir hizaya getirebiliriz; sadece disipline ederek, cezalandırarak bu çocukları bir noktada tutmak çok mümkün değil. Ondan kaynaklı, ceza destekle birleşmediğinde yani çocuğu okula bağlı kılmadığımızda, okul dışına ittiğimizde tek başına bir şey ifade etmiyor.

Damgalama... Özellikle "Bu çocuktan bir şey olmaz." "Senden adam olmaz." ya da işte "Zaten bunlar senin rutinin." gibi çocuğun yapmasını normalleştirici söylemleri yaygınlaştırdığımızda, özellikle bu söylemler uzmanlardan ya da okuldaki diğer yetkililerden ya da akranlarından geldiğinde bu çocuklar maalesef ki bu tür söylemler karşısında kendilerini çaresiz hissedebiliyor yahut bunu sıradanlaştırabiliyor. Yine İstanbul'da yapmış olduğum bir çalışmada bir öğrenci bana şunu söylemişti: Okulda bir sigara içilmiş ve bu sigaranın kendisi tarafından içildiğini varsayarak müdür yardımcısı bu çocuğun karşısında bir sigara içiyor ve yüzüne üflüyor çocuğun ve "Bu okulda sigara içen sen misin?" diyor ve bir de argo kelime kullanıyor. İstanbul'un Gazi Mahallesi'nde lise düzeyinde bir çocuk -kendi anlatımı bu- öfkeleniyor ve okulun çıkışında müdür yardımcısının arabasını baştan aşağı çiviyle çiziyor. Yani bir yanlış bir başka yanlışla çözmeye çalışmak ve bunu sıradanlaştırmak maalesef ki çok doğru değil. Burada eğitimcilerin de bizlerin de profesyonel bir dil, söylem ve davranış geliştirmesi bekleniyor.

Peki, neler yapılabilir? Yani şu ana kadarki dinlediklerimiz, okuduklarımız ya da bu Komisyonun şahit oldukları zaten olayın nedenleriyle ilgili, muhtemel nedenleriyle ilgili bize pek çok fikir veriyor yani bir suçun ya da bir kötü eyleminin ortaya çıkmasındaki pek çok parametre şu ana kadar dile getirilmiştir; bunda dijital pek çok faktörü sıralayabileceğimiz gibi yapısal ya da çevresel pek çok

faktörü de sıralayabiliriz. Bizim önerimiz, özellikle okul temelli bir izlemin, okul temelli bir takip sisteminin muhakkak ki yaygınlaştırılması yönünde ve veri oluşturulması yönünde. Ondan kaynaklı, bir "KORU Ağı Sistemi"ni ben burada müsaadeniz olursa bu Komisyona sunmak istiyorum. Aslında dört-beş sene önce Sayın Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer Beyefendi'ye de benzer bir öneride bulunmuştum buradaki bir şûrada fakat zannedersem yoğunluktan herhâlde arada kaynadı. Özellikle okulların haritalandırması, dezavantajlı konumda bulunan okulların yıl yıl ya da ay ay ya da dönemlik olarak izlenerek müdahale programlarının bizzat kapalı devre sistemle izlenerek Millî Eğitim Bakanlığı tarafından takip edilmesi ve haritalandırılarak riskli bölgelerdeki okullara daha fazla politik anlamda belki itina gösterilmesi ya da pedagojik anlamda daha fazla itina gösterilmesi konusunda bir önerimiz olmuştu ama gündemin yoğunluğundan zannedersem arada gitti.

Şimdi, KORU Ağı Sistemi'nin açık ve uzun ismi "Kurumlar Arası Ortak Risk Uyarı ve İzleme Ağı Sistemi" aslında, "KORU" olarak hem akılda kalması hasebiyle hem de güzel bir anlam taşıması hasebiyle burada Komisyona önermek istiyorum. Bu KORU Ağı'nın içerisinde neler var? Özellikle risk grubundaki çocukların erken dönemlerinde okul başta olmak üzere okulun yanında bulunan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, Emniyetin, sağlık kuruluşlarının ya da sosyal hizmetlerin, yerel yönetimlerin ilgili birimleri arasındaki bir koordinasyonu öneriyor. Neden böyle bir sisteme ihtiyaç var? Şimdi, okulda olup bitenlerden aslında Sosyal Hizmetlerin haberi yok ya da Emniyetin takip etmiş olduğu birtakım vakalardan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının haberi yok ya da Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının izlemiş olduğu birtakım verileri ya da değerlendirdiği riskli durumları okul bilmediği için birbirinden farklı ve birbirinden habersiz pek çok müdahale oluyor ya da hiç olmuyor. Ben Düzce'de çalışıyorum ve Düzce'nin riskli bölgelerinde suça sürüklenen çocuklarla ilgili TÜBİTAK projeleri de yaptık ve bitirdik de ve burada şunu gördük: Yani okulun özellikle mercek tuttuğu riskli çocuklar başka birimlerin gözetiminde ya da izleniminde değil; ondan kaynaklı, sadece sorumluluğu okula devretmek tek başına yeterli olmayabiliyor. Burada bütüncül bir yapı kurmak, özellikle okulun işlevini güçlendirmek ve bir anlamda çocukların bire bir takibini sağlayacak bir sistem üzerinde çalışmak son derece önemli. Aile sorun yaşıyor fakat bundan okulun haberi olmuyor ya da devletin diğer birimlerinin haberi olmuyor; Emniyetin takip ettiği birtakım vakalar varsa ve bu vakalar dışarıda oluyorsa -okulun içerisinde pekâlâ olabilir- bunun hangi risk grubu içerisinde olduğunu okul bilmediği için çocuğa okulun içerisinde herhangi bir müdahale söz konusu olamayabiliyor ya da rehberlik servisleri çalışıyor, işte, bizzat takip edilen öğrenciler var. Sağ olsun, bazı rehber öğretmenlerimiz, okul müdürü, müdür yardımcılarımız bu konuda gerçekten çok iyi çalışıyorlar; onlar ilgileniyor, takip ediyor ama kimisi de evrak üstünde kalıyor sadece, çocukla görüşmeler yapılıyor ve dosya kaldırılıyor. Ama şöyle de bir durum var, hepimiz bunun farkındayız: Maalesef ki okullardaki rehberlik hizmetlerinde bir vaka, bir sorun olmadığı sürece kim risk grubunda, kim ne yapıyor, neye eğilimi var, neye istidadı var çok farkında değiliz; sadece bir başvuru olursa ya da herhangi bir sorun olursa o çocuğa mercek tutuluyor. Oysaki bu KORU Sistemi'nde bizzat bütün çocukların takip edilmesi, özellikle risk grubundaki çocukların takip edilmesinin sağlanması gerekiyor.

Bu KORU Sistemi'nin temel amacı, özellikle risk grubundaki öğrencileri erken dönemde belirlemek yani vaka olmadan belirlemek. Eskilerin deyiimiyle "Bade harabül Basra" yani Basra harap olduktan sonra müdahale etmenin bence çok fazla bir etkisi söz konusu olmuyor. Ondan kaynaklı, müdahaleyi erken şekilde gerçekleştirmek son derece önemli tıpkı Nasrettin Hoca'nın hikâyesinde olduğu gibi. Bilirsiniz, çocuğu çeşmeyi gönderirken peşinen "Çeşmede sakın testiye kırma." şeklinde iki tokat atarak uyarıyor. Yani bu şekilde yapmayalım ama neticede çocuğu zarar görmeden korumak son derece önem arz ediyor.

Kurumlar arası eş güdümü sağlamak yani her kurumun kendi veri seti içerisinde, kendi izlem ağı içerisinde riskli bulunduğu durumları başkalarıyla paylaşarak ortaklaşa bir çalışma yürütmelerini sağlamak son derece önemli. Öğrenciyi sadece izlemek değil, burada desteklemek de çok değerli yani hangi noktada desteğe ihtiyacı varsa onu bilip, farkında olup okulda yeteri kadar destek personel yoksa bunu sağlayacak başka birimlerden ya da farklı okullardan destek almak da son derece önem arz ediyor. Olumlu ya da olumsuz gidişatı takip etmek önemli yani iyi uygulamaları da desteklemek, sürdürmek önemli; sadece olumsuzluğu takip etmek değil, iyiyi sürdürmek de burada son derece önem arz ediyor. Buna benzer şekilde bir ağın oluşumu son derece önem arz ediyor.

Bu KORU Ağı dört ayak üstünde kurulacak.

Bunlardan bir tanesi erken tespit yani o sinyalleri önceden fark edip ona göre bir refleks üretmesi gerekiyor kurumların ve ilgili kişilerin.

Kurumlar arası ortak takip yani koordinasyonu burada sağlayacak bir birim olacak ve okul, aile, Sosyal Hizmet, Sağlık ya da gerekli diğer kurumlar birbirleriyle irtibat hâlinde bu kişileri takip edip gerekli destek ve yardımları yaptığında önemli gelişmeler olabiliyor. Örneğin, Çocuk Büroda çalışan bazı Emniyet personeli kişilerle yapmış olduğumuz görüşmeler, Emniyetteki bu Çocuk Büroda çalışan kişilerin kendi inisiyatifleriyle suça sürüklenen çocuklara çeşitli şekillerde destek vermesinin; onları çeşitli oyuna, spora ya da sanata yönlendirmesinin fayda sağladığını söylüyor ama tekil düzeyde, yerel düzeyde kalıyor yani sistematik ya da yapısal anlamda oturmuş bir sistem değil, kendi inisiyatifleriyle.

Dijital vaka yönetimi yani her öğrenci için kontrollü erişime sahip dijital bir takip dosyası oluşturulması lazım. Burada her kurumun kendi yetkilisine tanımlanacak bir şifre ve kullanıcı adıyla bu sisteme giriş yapılacak ve herkes kendi izlem notlarını buraya belirterek her kurumun kendi veri zenginliğini başkasıyla paylaşmasının önü açılacak. Cumhuriyet Dönemi'ndeki özellikle öğretmen notları üzerinde çalışıyorum, bir eğitim tarihi çalışanyım aynı zamanda; her öğretmen çocukları yıl yıl izleyerek kendi izlem notlarını kendisinden sonraki öğretmene devretmiş yani "O çocuğun hangi artı ve eksi yönleri var, benden sonraki öğretmenler de bilsin." diyerek o izlem notlarını okulun hafızasında tutmuş. Yani öğretmenin sirkülasyonu var, yer değişiyor, atanıyor ama bu çocuğun neye istidadı var, hangi konularda sıkıntılı, hangi konularda riskli, hiçbirimiz bilmiyor. Ben de uzun süre öğretmenlik yaptım, elimde böyle bir veri seti olmadı ancak çocukları tanıyarak, sınıfın içerisinde ya da ailelerin içerisine girerek, tanıyarak öğrenebiliyorsunuz. Oysaki önceden elimizde bir veri seti olsa ona göre biz de kendi planımızı ya da eylemlerimizi gerçekleştirebiliriz. Onun için, her öğrencinin takibinin not alındığı, izlendiği bir sisteme özellikle ihtiyaç olduğunu belirtmek istiyorum.

Ve kademeli müdahale yani her risk düzeyine aynı tepkinin verilmemesi gerekiyor. Yine eskilerin deyiimiyle "Bir sürçen atın başı kesilmez." derler yani ufak bir suç işledi diye çocuğa büyük ceza vermenin de bir manası yok. Her risk düzeyine aynı tepkinin yerine, kademeli ve yaş grubuna uygun şekilde yapılması son derece önem arz ediyor.

Risk grubu içerisinde neler var, bunları isterseniz kısaca paylaşmak isterim.

Eğitim temelli göstergeler, bunları ölçeceğiz: Sürekli devamsızlık, okuldan kaçma, ani not düşüşleri, derslere ilgisizlik, okul terki riski, sık disiplin olayları gibi birtakım eğitim temelli göstergeler bizim için uyarıcı olacak.

Davranışsal göstergeler: Mesela saldırganlık, akran zorbalığı, tehdit ya da sürekli gözdağı verme, kesici alet taşıma ya da yaralayıcı alet taşıma, kurallara sürekli meydan okuma, ani öfke patlamaları gibi davranış temelli birtakım risk göstergeleri bu sistemin içerisine girilecek.

Psikososyal göstergeler: Mesela içe kapanma, yoğun yalnızlık, travma belirtileri, kendine zarar verme eğilimi, madde kullanımı, ciddi aidiyet kaybı gibi.

Yıllar önce bir öğrencim, öğretmen olarak atanmıştı, bana şunu söyledi: "Hocam, içine kapanık bir çocuk var -ilkokul çocuğu- kesinlikle derslere katamıyorum. Ne yapmam lazım?" Ben "Bir süre o çocuğu gözlemlerim ve ders dışında biraz görüş bakalım, muhtemelen ki bir problemi var bu çocuğun." dedim. Hakikaten uzun süreli bir gözlem ve görüşmenin neticesinde çocuğun ailevi sorunları olduğunu, üvey babanın çocuğa şiddet uyguladığını hatta üzerinde sigara söndürdüğünü bile tespit ettik ve bu, sadece öğretmenimizin basit bir gözlem ve dikkati neticesinde ortaya çıkmış bir şey. Neticesinde devletin ilgili birimlerine bunu belirttik ama bir sistem olsa bunu bu sistemin içerisine dâhil ettiğimizde o çocuğun neler yaşadığını ve ondan sorumlu kişilerin nelere dikkat etmesi gerektiğini pekâlâ bilebiliriz; bunu sadece biz biliyoruz yani o öğretmenimiz biliyor ve benimle paylaştığı için ben biliyorum ama ondan sonraki süreçlerdeki bu destek mekanizmasını sürdürmek adına bunun son derece değerli olduğunu belirtmek isterim.

Ailevi ve çevresel göstergeler, işte, aile içi şiddet, ihmal, istismar şüphesi, maalesef ki bu tür durumlar da söz konusu; dile getirilmese bile, medyaya yansımaya bile biliyoruz ki ihmal ve istismar maalesef ki yaşanıyor. Parçalanmış aile yapısı, yoğun ekonomik kırılganlık ya da suç çevresiyle erken yaşlarda temas, riskli akran grupları gibi göstergelerin bu sistemin içerisine entegre edilmesi gerekiyor. Peki, neler var bu sistemin içerisinde, ne tür veri kaynaklarımız olacak? Gözlem, özellikle öğretmenlerimizin, rehberlik servisi çalışanlarının, okul yönetimlerinin ya da diğer birimlerdeki kişilerin gözlemleri. Veriler, sürekli ölçümler, Likert tipi ölçekler ya da buna benzer rubriklerle yapılacak ölçümler, rutin okul kontrolleri, tarama sistemleri neticesinde bireysel verilerin bu sisteme girilmesi gerekiyor ki çocukları takip edelim grafikler ya da buna benzer şeylerle. Bu tür periyodik ölçümler bize aslında önemli bir not söyleyecek.

Burada öğrencileri üç gruba bölmek mümkün; yüksek düzeydeki riskli olanlar, orta düzeydeki veya da daha düşük düzeydeki olanları belirleyip ona göre bir müdahale planı gerçekleştirilebilir ve kurumlar arası koordinasyon bunu pekâlâ gerçekleştirebilir. Kimler bu işin bileşenleri ya da ortakları? Okulda müdür, müdür yardımcıları, rehber öğretmenler, psikolojik danışmanlar, sınıf ya da şube öğretmenleri; il, ilçe düzeyinde Millî Eğitim müdürlüklerindeki yetkililer, Aile ve Sosyal Hizmetler il müdürlükleri, sağlık çalışanları, Emniyet, belediye ya da Gençlik ve Spor il müdürlüklerinin yetkili kişileri bu konuda pekâlâ destek olabilir. Peki, en önemli farkı ne? Biraz sonra yabancı ülkelerdeki bazı modelleri de tanıtacağım. Sorunu görünür kılmak yani halının altına süpürmeyeceğiz burada, eskilerin deyişiyle "Bal, bal." demekle ağız tatlanmaz yani bizim burada her şeyin yolunda gittiğini söylememizle her şey gerçekten yolunda gitmiyor. Ondan kaynaklı sorunu görünür kılmak ve bunun üzerine gitmek, ilacı ona göre vermek son derece önemli. Kurumu sorumlu kılmak yani okulu ve diğer kurumları bu bağlamda sorumlu kılarak öğrencilerin takibini ve gerekli noktalarda iyileştirilmesi için müdahale etmesini sağlamak, aileyi sürecin içerisine dâhil etmek, çocuğu takip etmek ve çocuğun kendisini takip edildiğini bilmesi son derece önem arz ediyor.

Etik ve hukuki çerçeveyi de elbette ki burada belirtmek gerekiyor. Burada bu modelin hukuki çerçevesini çizerken çocuğun üstün yararını gözetmek, damgalamadan, kapalı bir devre sistemi içerisinde yani başkalarına açık olmadan, veri erişimine sadece belli yetkilendirilmiş kişileri dâhil ederek, burada suçlu profili oluşturmak yerine sadece destek ihtiyacı olan çocuk gruplarını ortaya çıkaracağımızı bilerek bu sistemi kurgulamak gerekiyor. Tabii, öncesinde bir pilot uygulama yerinde olacaktır. Belirlenen il ya da illerde dezavantajlı bölgelerde ya da okullarda yapılacak taramalarla bir pilot uygulamanın yapılması, altyapının kurulması ve sistemin çalışıp çalışmadığının belirlenmesi, tıkandığı noktalara müdahale edilmesi gerekiyor. Ondan kaynaklı Türkiye'nin geneline ilk başta yaygınlaştırmak yerine ufak bir yerde pilot uygulamasını yapmak son derece önem arz ediyor.

Beklenen çıktılar neler? Kısaca onlara da değinmekte fayda var. Riskli öğrencilerin daha erken fark edilmesi, okul terkinin azalması, devamsızlıkta düşüş ya da şiddet olaylarında azalma gibi birtakım olumlu çıktılardan bekliyoruz. Dünyadan birkaç örnek vereyim yüksek müsaadelerinizle: Örneğin, İngiltere'de buna benzer MASH sistemi var "Multi-Agency Safeguarding Hub" olarak nitelendirilen, çocukların iyi oluş hâlini takip eden bir dijital sistem ve benzer şekilde bütün paydaşları aslında içine alıyor. KORU Ağı daha çok böyle bundan farklı olarak gözlem, ölçüm ve erken uyarı mekanizması oluşturacak. MASH ise daha çok güvenlik kaygısı oluştuktan sonra devreye giren bir sistem. İskoçya'da yine benzer bir sistem var "Getting it Right for Every Child" olarak bildiğimiz ve çocukların özellikle yine sağlık, güvenlik gibi konularda takibini sağlayan bir sistem. KORU Ağı yine bundan farklı olarak suça sürüklenme, gençlik şiddeti ya da okuldan kopuş gibi birtakım hususları daha kapsamlı şekilde ele almayı düşünüyor. Son olarak da Amerika'da "School Early Warning System" olarak bilinen erken uyarı sistemi söz konusu. Burada da tutum ve davranışları özellikle gözlemlenen kişilerin bu riskli davranışları üzerinden müdahaleler yapılabilir. Elbette ki bu tip programlarla bütün suçu, şiddeti ya da kötülüğü engellemek mümkün değil ama en azından önüne geçebilmek ya da erkenden fark etmek son derece önem arz ediyor.

Son olarak yine Anadolu Üniversitesinden meslektaşım Doktor Eren Kesim'le yaptığım iki çalışmadan bahsetmek ve bitirmek istiyorum. Özellikle Meclisin gündeminde bu tür konuların ne kadar yer bulduğunu sizlerle paylaşmak isterim. Meclise sunulan araştırma önermelerinde öğretmenlere ve eğitime ilişkin konular araştırma önermeleri bağlamında tarafımızca incelendi ve özellikle 2012, 2013, 2014 ve 2019 yıllarında eğitimde şiddet olgusunun Meclis araştırması önermelerinde yer bulduğunu, diğer dönemlerde herhangi bir şekilde gündeme getirilmediğini tespit ettik ki bu Meclisin resmî verileri içerisinde yer alıyor. Pekâlâ sizler de bunu kontrol edebilirsiniz. Yasama dönemi içerisinde dile getirilen öğretmenlere yönelik şiddetin maalesef ki tamamı hükümsüz sayılmış çünkü yasama dönemi sona erdiğinden tekrar gündeme gelmemiş yani öğretmenlere yönelik şiddet Meclis gündeminde tekrarlanan bir husus hâline gelmeden kapanmış. Ki dün değil evvelsi gün de yine Ağrı'da bir öğretmenimiz maalesef ki hayatını

kaybetti. Bu tür gündem maddelerinin özellikle Meclisin gündeminde daha fazla yer tutması gerekiyor. Yine Meclisin araştırma önermeleri dışında kendisine verilen gündem maddeleri içerisinde öğretmenlere yönelik şiddet ya da eğitimde şiddet haberleri 43 defa gündeme getirilmiş, son yirmi sene içerisinde 43 defa ve bu da şu şekilde tablolatılmış, bunu da dikkatinize sunmak istiyorum; 24'üncü Dönem, 26'ncı Dönem, 27'nci ve 28'inci Yasama Dönemlerinde dile getirilmiş. En fazla 24'üncü Dönemde öğretmenlere yönelik şiddetin Meclis gündemi içerisinde yer bulduğunu söylemek gerekiyor.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür eder, saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI LÜTFİYE SELVA ÇAM - Evet, teşekkür ediyoruz Taner Hocamıza.

Sağ olun, ağızınıza sağlık.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Öğretim Görevlisi Profesör Doktor Nurdan Duman Hocamız Komisyonumuzun bugünkü son konuşmacısı.

Buyurun Hocam.

4.- Sağlık Bilimleri Üniversitesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Nurdan Duman'ın, çocuklara ve ailelere yönelik riskler, aile ve çocuk refahı alanı, çocuk koruma sistemi, okul sosyal hizmetinin tanımı ve kapsamı, dünyada ve Türkiye'de okul sosyal hizmeti, çocuğa ve aileye yönelik riskleri önlemenin önemi, vaka yönetimi yöntemi, vaka yönetimi odaklı okul sosyal hizmeti, Türkiye'de yürütülmüş pilot proje örnekleri ve önerileri hakkında sunumu

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. NURDAN DUMAN - Teşekkür ederim.

Öncelikle bu Komisyona çalışmalarında başarılar diliyorum ve buraya davet edildiğim için çok teşekkür ediyorum.

Aslında benden önce sunum yapan hocalarımız da son derece önemli bazı konulara değindiler. Ben de sunumumda özellikle 1995 yılından beri Türkiye'de okul sosyal hizmetinin gelmesi için çalışan bir akademisyen olarak yapmış olduğumuz çalışmaları, o günden bugüne neler yapıldı ve aynı zamanda acaba bu okul olaylarının önlenmesinde bu bir fayda sağlar mı, bununla ilgili bir sunum yapmak istiyorum izninizle.

Tabii, günün son konuşmacısı olmak dezavantajlı bir durum ama sabırlarınıza sığınarak olabildiğince de hızlı bir şekilde aktarmaya çalışacağım sizlere.

"Çocuğa Yönelik Risklerin Önlenmesi ve Çocuk Koruma Sisteminin Güçlenmesi İçin Vaka Yönetimi Odaklı Okul Sosyal Hizmeti Model Önerisi" benim sunumum. Tabii, maalesef Şanlıurfa'da ve yine hemen akabinde diğer ilimizde meydana gelen olaylar hepimizin gerçekten son derece dikkatini çekti ve üzücü şeyler yaşanmasına neden oldu. Umut ediyoruz ki aynı şeyler tekrar yaşanmasın; aslında bu Komisyonun da bütün misyonu bu yönde.

Ben sunumumda hangi konulara yer vereceğim, bunlardan bahsedeyim. Bu arada, çıktı verildi ama ben de okuyamadım, siz de okuyamadınız; herhâlde renkli olmasından kaynaklı çok net çıkmamış ama umut ediyorum PowerPoint'te görülür bir netliktedir diyeceğim. Şu anda nasıl görüldüğünü bilemiyorum. Çocuklara ve ailelere yönelik riskler konusu öncelikli ele alacağım konu olacak, arkasından aile ve çocuk refahı alanı, sonra çocuk koruma sistemi, okul sosyal hizmetinin tanımı ve kapsamı, dünyada ve Türkiye'de okul sosyal hizmeti, çocuğa ve aileye yönelik riskleri önlemenin önemi. Yine çocuğa ve aileye yönelik riskleri önleme ve erken müdahale için vaka yönetimi yöntemi nedir, bundan bahsedeceğim biraz. Vaka yönetimi odaklı okul sosyal hizmeti, Türkiye'de yürütülmüş pilot proje örnekleri ya da bunlardan isim olarak bahsedip sonra bunlardan bir tanesini bir başka sunum olarak -zaten elinizde- hızlı bir şekilde aktarmaya çalışacağım. Çok resimli, hani kalın gibi duruyor ama aslında o kadar fazla değil.

Türkiye'de güçlü bir çocuk koruma sistemini nasıl oluşturabiliriz ve bunun için Millî Eğitim Bakanlığına nasıl bir sorumluluk düşüyor ve hepimize nasıl bir sorumluluk düşüyor toplum olarak ve burada okul sosyal hizmeti modeli nasıl yer bulabilir, bu konuları birlikte ele almak istiyorum izninizle. Çocuklara ve ailelere yönelik riskler, bunları sıkça dile getiriyoruz. Aslında bunlar neler, isterseniz bir gözden geçirelim: "Bireysel Odaklı Riskler" "Aile Odaklı Riskler" "Okul Odaklı Riskler" ve "Çevresel ve Toplumsal Odaklı Riskler" olarak var olan riskleri gruplamaya çalıştım. Bunları ben okuyayım, sizler de okuyamıyorsanız, çok küçük olmuş gerçekten.

Çocuğun cinsiyeti. Diyeceksiniz ki: "Cinsiyet nasıl acaba risk olabilir?" Eğer bir kız çocuğuyorsa ve ilköğretimde okuyorsa ve o bölgede çocukların erken evlendirilmesiyle ilgili herhangi bir eğilim varsa çocuğun cinsiyeti risk olabilir ya da kız çocuklarının okumaması yönünde bir temayül varsa bu bir risk olabilir. Bu nedenle, çocuğun cinsiyeti bazen risk oluşturabilir ya da erkek çocuğu için de keza aynı şey söz konusu "Okuyup ne yapacak? Bir an evvel sanayiye verelim, işi gücü olsun, aileye gelir getirsin." gibi bir bakış açısı da olabilir.

Çocuğun yaşı. Yaşı neden risk olur? Çocuğun tabii yaş grubuna göre aslında -biraz önce de sunum yapan hocalar ergenlik dönemi, işte daha küçük yaşta çocuklar ayrımını yaptılar- zaman zaman risk oluşturabilir. Yaş, bazen akran zorbalığına uğramak için risk olur yani daha büyük çocuklar, daha küçük çocukları okulda zorbalığa maruz bırakabilirler ya da işte, daha büyük çocuklar çete gruplarının birer elemanı olarak değerlendirilebilir ya da küçük çocuklar çete gruplarının gelecekteki çete üyeleri olarak yetiştirilebilirler.

Çocuğun engelli olması, özel eğitim gereksinimi olması bir risk olabilir. Çocuğun ruh sağlığı bozukluğunun olması bir başka risk. Çocuğun zihinsel engelinin olması, çocuğun üstün zekâlı olması ya da uygun bir eğitim kurumundan eğitim alamaması. Üstün zekâlı olduğu hâlde normal bir eğitim kurumundan eğitim alan bir çocuk için o eğitim bir işkencedir çünkü sınıftaki arkadaşlarının hiçbirisi kendi zekâ düzeyinde değil, ne konuştuğundan ne onlar anlıyor ne öbürleri ondan anlıyor; bu, gerçekten çocuk için okuldan kopması, okulu terk etmesi, okulu bırakması için bir risk olabilir.

Okul başarısı ya da başarısızlığı risk olabilir. Madde kullanımı, sosyal medya, dijital risklere maruz kalma, çocuk işçiliği, çocuk intiharı, çocuk suçluluğu, okula devamsızlık, okul terk. Bir Narin'imiz vardı biliyorsunuz, öldürüldü ama hiç okulla ilgili nedenleri araştırılmadı o incelemelerde, hep hukuki boyutları ele alındı. Ben her seferinde dedim ki: "Ya, okulda öğretmen hiç mi fark etmedi, hiç mi bu çocuğu anlayan olmadı?" Evde bir şeyler ters gidiyor, bir de ablası öldürülmüştü yani peş peşe bu kadar olay yaşandığı hâlde nasıl hiç kimsenin haberi olmaz ya da fark edilmez böyle bir şey, hep bunun altını çizdim doğrusu.

Aile odaklı risklere geldiğimizde, anne-babanın düşük eğitim düzeyinin olması bir risk, anne-babanın yüksek eğitim düzeyinin olması da bazen bir risk. Biliyor musunuz, ben Türkiye'deki ilk okul sosyal hizmeti tezimi okullardaki çete grupları üzerine

yaptım. 2 tane okulda bu çalışmamı yürüttüm, uygulamalı bir çalışmaydı, sosyal hizmetin grup çalışması yöntemiyle çalıştım. Bir okul Ankara'nın en ekonomik zorluklar içinde olan okuluydu, bir başındaydı, diğer okul da bir Anadolu lisesiydi. Genellikle çocukların anne-babaları ya bürokrattı ya politikacıydı ama anne ve babalarını görmüyorlardı bile ve her ikisinde de okulda çeteler vardı ve çok sağlam verilerle gitmiştim bu okullara çünkü Ankara'daki ilçe Millî Eğitim müdürlüklerindeki bütün olayları inceleyerek gittim ve en çok olayların olduğu iki okuldu yani bazen bu da bir risk olabilir.

Çocuğun olumsuz anne-baba tutumlarına maruz kalması. Her anne-baba gerçekten yeterli anne-babalık becerisine sahip anne-baba mıdır? Hepimizin tartıştığı ve sorguladığı bir şey. Değildir, ben bunu söylemek zorundayım bir sosyal hizmet akademisyeni olarak. Bazen çocuk için denilir ya "En iyi yer anne-babasının yanındır, en iyi yer evdir." Hatta pandemide, biliyorsunuz "Evde kal, güvende kal." diye çok sloganlar attık. Ben o slogan her atıldığında şunu söyledim: Peki, ya çocuk evde istismar ediliyorsa nasıl güvende kalabilir ya da kadın şiddete uğruyorsa nasıl güvende kalabilir kendine şiddet uygulayanın yanında? Evde güvende kal, belki virüsün önlenmesi için gerekliydi ama diğer taraftan olayın bir de sosyal boyutu vardı.

Çocuk ihmal, istismarı... İhmal, istismar sadece çocuğun uzağındaki insanlar tarafından çocuğa uygulanmıyor, evdeki, bazen yakın çevresindeki kişiler tarafından da uygulanabiliyor. Bu da aile odaklı riskler arasında sıralanabilir bence. Ailede şiddet mağduru birinin olması, annenin şiddet mağduru olması ya da çocuğun buna tanık olması, kendi şiddete maruz kalmaya da her gün o şiddete maruz kalarak ertesi gün önlüğünü giyip okula gitmesi gibi. Yine, ailenin parçalanması, anne-babanın çekişmeli boşanması, çocuğun arada kalması bir risktir aile açısından. Ailede engelli ya da ruh sağlığı bozukluğu olan bir bireyin olması, ruh sağlığı bozukluğu olan bazen anne-baba, bazen ailedeki bir kardeş olabilir ya da çocuğun kendisi olabilir, ki Şanlıurfa ya da diğer ilimizdeki olaylarda böyle bir durum da yaşanıyor biliyorsunuz. Anne-babanın işsizliği, ailenin mevsimlik işçi olması; bazen mevsimlik işçi olan aileler, bu iş gücü biçimleri nedeniyle okul başladığı hâlde çocuklarını çok geç okula gönderiyorlar ve bu nedenle çocuk okuldan geri kalıyor, okul başarısı çok fazla düşüyor ve okula devamlılığı da düşüyor, bu da risklerden biri. Anne-babanın, yine, iş gücü biçiminin riskli olması; madde satıcısı bir baba, hırsızlık yapan bir anne. Şimdi, böyle bir ortamda çocuğun risk altında olmadığını söyleyebilir miyiz? Ciddi risk altında çocuk tabii ki. Yine, ailede madde kullanımı ya da satışının olması, ailede suça bulaşmış aile üyesi bulunması da aile odaklı riskler arasında burada sıralanıyor.

Okul odaklı risklere geçtiğimizde, okul iklim ve atmosferi -çokça duyduğumuz şeyler- okuldaki öğretmenler arasında, öğrenciler arasında, veliler ile okul arasındaki ilişkiler nasıl acaba? Burada bir çatışma ortamı mı var, gerginlik mi var yoksa olumlu bir ilişki mi var; bu önemli. Olumsuz öğretmen-öğrenci ilişkileri, olumsuz okul-aile ilişkileri, akran zorbalığı, okul çeteleri, okul devamsızlığı, okul başarısızlığı, okulda müdür, öğretmenler ve okul personeli arasındaki olumsuz ilişkiler. Öğretmen, her seferinde diğer öğretmeni işte kınıyor ya da eleştiriyor, herhangi bir ortamda veliyle bunun dedikodusunu yapıyor, son derece olumsuz bir okul iklimi size. Yine, güçlü olmayan okul psikososyal hizmetleri, ki şu anda okuldaki psikososyal hizmetlerin güçlü olduğunu herhâlde hiçbirimiz söyleyemeyiz. Maalesef, burada ciddi bir açığımız var. Olan olaylarda da aslında bu sistemin daha güçlendirilmesine olan ihtiyaç bir kez daha karşımızda duruyor. Ayrımcılık ve sosyal dışlanma, bazı çocuklara ve ailelerine, işte, geldiği etnik grubundan dolayı, işte göçmen, mülteci çocuğu olduğundan dolayı ya da herhangi bir özelliğinden dolayı -mesela çocuğun engelli olmasından dolayı- ayrımcılık ve sosyal dışlanma uygulanabilir. Bunların hepsi okulda yaşanabilecek riskler olarak sıralanabilir.

Çevresel ve toplumsal odaklı risklere geldiğimizde yoksulluk, olumsuz barınma ve yaşam koşulları, işsizlik, göç, doğal afetler, farklı kültürden gelen çatışma yaşayan ailelerin aynı toplumsal çevrede ve mahallede yaşaması -biraz sonra örnek projede buna zaten değineceğiz bol bol- doğal afetler, farklı kültürden gelenler arası çatışma, toplumsal şiddet, sosyal medya ve dijital riskler, dezavantajlı bölgede yaşama, risk altındaki bölgelerde yaşama, suç, madde kullanımı satışının olduğu bölgelerde çocuğun yetişmesi, çocuk erken evliliklerinin ve çocuk anneliğinin kültürel olarak normalleştirilmesi, sosyal damgalanma ve sosyal dışlanma.

Peki, bu kadar sıraladık sorunları, "aile ve çocuk refah alanı" dediğimiz şey nedir, ne yapar aile ve çocuk refah alanı? Uluslararası ve ulusal yasa ve yönetmelikler esas alınarak aile ve çocukların her türlü riskten korunmasına yönelik öncelikle koruyucu ve önleyici çalışmaların yürütülmesi ve ortaya çıkan riskli durumlardan aile ve çocuğun görebileceği zararları azaltmak ve ortadan kaldırmak amacıyla psikososyal inceleme ve değerlendirme yaparak gerek duyulan hizmet ve müdahalelerin yürütülmesi amacıyla yapılan çalışmaların bütünü sosyal hizmetin aile ve çocuk refahı alanı olarak tanımlanır ve bu alanda hem aile refahı hem çocuk refahı bir arada aynı çatı altında toplanır. Peki, çocuk koruma sistemi nedir? Çocuk koruma sistemi, bu kapsamda çocukların riskli durumlardan korunması için aile içinde, okulda, sosyal çevresinde her türlü riskli durumdan korunması, sağlıklı bir ortamda yaşaması ve yetişmesi yani çocuğun refahı ve yüksek yararı gözetilerek geliştirilen tüm politikaları, ulusal ve uluslararası tüm yasa ve hizmetleri ve çocuk refahı, aile refahı, çocuk adalet sistemi ve okul sosyal hizmeti alanlarını içine alan, çocuğun yararını ve iyilik hâlini artırmaya yönelik hizmetlerin bütünü aslında biz çocuk koruma sistemi olarak değerlendiriyoruz. Bir ülkede çocuk koruma sistemi ne kadar kapsayıcı ve genişse o ülkedeki çocuklar risk yaşamama konusunda çok daha iyi durumdadır. Bu da hem çocuğun bakımı, barınması, beslenmesi, korunması, eğitimi, sağlığı, bütün alanları kapsayacak şekilde geniş bir halkadır. Aslında görselde de hep bir halka etrafında saçılmış taneler görüyorsunuz -bu görseli özellikle kullandım- ortadaki yuvarlağı çocuk olarak düşünün, aile olarak düşünün ve etrafını çevreleyen sistemler olarak düşünün çünkü bizim için sistem kuramı, özellikle sosyal hizmet bakışıyla toplumsal ve bireysel sorunları anlamada son derece yararlı, kullanılan bir yaklaşım; bunu da vurgulamak isterim.

Peki, okul sosyal hizmeti nedir? Çocuğun güvenli bir çevrede yetişmesine, çocuğun potansiyelini etkili bir biçimde kullanmasına engel olan, çocuğun kendi bireysel özelliklerinden, içinde bulunduğu ailesinden, devam ettiği okulun ikliminden veya sosyal, çevresel unsurlardan kaynaklanan yaşadığı riskli durumların önceden tespit edilmesi ve ortadan kaldırılması amacıyla çocuk koruma sisteminin ayrılmaz bir parçası olarak çalışmalar yürüten bir sosyal hizmet alanıdır. Az önce de çocuk koruma sisteminden bahsederken çocuk adalet sisteminden de, okul sosyal hizmetinden de, aile ve çocuk refahı alanından da bahsetmiştim. İşte, okul sosyal hizmeti aslında çocuk koruma sisteminin şu anda Türkiye'de eksik olan halkası. Biz bu halka eksik kaldığı için aslında hem hocalarımızın diğer sunumlarda çok güzel vurguladıkları gibi "Şunları yapalım önleyelim, önleyici ve koruyucu çalışmalar çok önemli." Hep şunu soruyorum: Kim yapacak bunu? Öğretmen mi yapacak, okul müdürü mü yapacak, PDR öğretmeni mi yapacak, okuldaki memur mu yapacak, yoksa Aile Bakanlığındaki sosyal hizmet uzmanı gelip okuldaki problemleri mi çözecek; ki şu anda böyle bir proje

de sürüyor. Yani bu çalışma okul sosyal hizmeti olmadığı için aslında Aile Bakanlığının bu boşluğu tamamlamaya çalışma çalışması ama tabii, uzaktan, taşıma suyla değirmen dönmüyor, dönemiyor ve bunu biz her seferinde deneyimliyoruz. Bu amaçla okul sosyal hizmeti için okul içindeki meslek elemanları -kimler bunlar; öğretmenler, okul müdürü, PDR öğretmeni ve bunun gibi çalışan bütün meslek elemanları- ve okul dışındaki ilgili kurumlar, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sosyal hizmet merkezleri, çocuk yuvaları, Sağlık Bakanlığının ÇİM yani çocuk izlem merkezleri -ihmal, istismar mağduru çocuklarla ilgili- hastaneler, toplum ruh sağlığı merkezleri, Adalet Bakanlığının Denetimli Serbestlik birimi, İçişleri Bakanlığı çocuk polisi, Gençlik ve Spor Bakanlığı gençlik merkezleri, yine, KYK yurtları -KYK yurtlarındaki maalesef son günlerdeki vefat eden öğrencilerimizi çok üzümlerle takip ediyoruz, bu konuda ele alınması gereken başka okul sosyal hizmeti odağındaki çalışmalar var- yine, orada çalışan meslek elemanları, doktor, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikiyatr, çocuk gelişimci, eğitim uzmanı, özel eğitim öğretmeni ekip çalışması içinde çocuğu korumak için okul sosyal hizmeti sisteminde bir arada çalışırlar. Şu andaki sistemimiz nasıl? Her biri kendi kurumlarında çalışıyor, zaman zaman kesişim noktaları oluyor ama o kesişim noktaları bittikten sonra ayrılıyorlar, bir daha o çocuk için bir araya gelmiyorlar çoğunlukla ve orada çocuk tekrar yalnız kalıyor, aile yalnız kalıyor. Bu boşluk, işte okul sosyal hizmeti boşluğu ve burada ekip çalışması ve kurumlar arası iş birliğini sağlayacak olan da bu sistem.

Okul sosyal hizmet uzmanı nedir? Çocuğun güvenli bir çevrede yetişmesi, çocuk ve aileye yönelik risklerin önceden tespit edilmesi, riskli durumlara yönelik koruyucu, önleyici çalışmaların yürütülmesi, riskli durum yaşandıysa eğer buna yönelik psikososyal olarak müdahalelerin bulunması ve çocuğun toplumsal entegrasyon ve rehabilitasyonunu sağlamayı ve böylece çocuğun potansiyelini etkin bir biçimde tekrar kullanması amacıyla okulda çalışan meslek elemanlarına dünyanın her yerinde "okul sosyal hizmet uzmanları" denir. Okul sosyal hizmet uzmanının Türkiye'deki kadro unvanı sosyal çalışmacıdır. Bu kadro unvanı bütün kurumlarda da aynıdır ama okuldaki adı "school social worker" yani okul sosyal hizmet uzmanıdır. Peki, okul sosyal hizmet uzmanı hangi odalarda çalışır okullarda? Öncelikle, çocuk riske maruz kalmadan önce koruyucu ve önleyici çalışmalar yürütür. İkinci basamakta eğer bir risk durumu yaşanmışsa, çocuk ihmal, istismara maruz kaldıysa, şiddete maruz kaldıysa, anne şiddete maruz kalıyorsa gibi örneklerde ya da madde bağımlısı olduysa tedavi ve rehabilite edici çalışmalar yapılır. Bu çalışmaların okul ayağını sosyal hizmet uzmanı yürütür ama diyelim ki AMATEM'e yatması gerekiyor çocuğun, tedavi olması gerekiyor, o zaman oraya yönlendirilir çocuk, o kurumla iş birliği içinde tedavisi sürdürülür. Yine, üçüncü basamakta diyelim ki AMATEM'de tedavi gördü, tekrar okula döndü çocuk. Peki, okulda bu çocuğu kim takip edecek? Çocuk zaten maddeden yeni kurtulmuş. Madde bağımlılığı, biliyorsunuz, benim yıllardır çalıştığım bir başka konu "relaps"ı olan bir şey yani bırakan kişi sürekli tekrar başlama eğilimine girebilir, ki bu çocuk zaten. Peki, okulda kim takip edecek? İşte, okul sosyal hizmet uzmanı takip edecek. Bu çalışmalara da biz sosyal rehabilitasyon ve topluma entegrasyon sağlama çalışmaları diyoruz. Bugün alanda madde bağımlılığı konusunda Yeşilay çalışıyor, pek çok kurum çalışıyor, Millî Eğitim Bakanlığı, Aile Bakanlığı çalışıyor ama maalesef bütün çalışmaları bir araya getirecek tutkal yok ortada. Okul sosyal hizmeti aslında tam da bu çalışmaların organizasyonunda görev alması gereken meslektir.

Peki, dördüncü odakta ne yapar okul sosyal hizmet uzmanı? Sadece sorunlarla mı çalışır? Hayır. Bir çocuğun gelişimi, çocuğun potansiyelini en üst düzeyde kullanması için de okul sosyal hizmeti geliştirici ve değiştirici çalışmalar yapar, ki bu da önemli yönlerinden biridir. Bütün bu çalışmalarını aile ve ev ziyaretleriyle yapar. Yani veliyi okula çağırılmaz, okula çağırıldığı da olur zaman zaman ama asıl eve gider görür çünkü siz -biraz sonraki slaytlarda göreceksiniz projemizde nasıl evlerde çalıştığımızı- evi görmezseniz çocuğu ve çocuğun yaşadığı sorunları göremezsiniz.

Dünyada ve Türkiye'de okul sosyal hizmeti nedir? Bu konuya da kısaca değineyim. Dünyada okul sosyal hizmeti ilk olarak 1906-1907 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde başlamıştır. Önce ziyaretçi öğretmenler bu işi yapmaya çalışmış ama sosyal sorunların o kadar geniş ve çok büyük çaplı olduğunu görünce bunu profesyonel bir meslek elemanının, sosyal hizmet uzmanlarının yapması gerektiğinden hareketle artık sosyal hizmet uzmanları yetişmiş ve onlar yapmaya başlamış. Yüz yıldan fazla bir süredir şu anda anlattığım uygulama dünyada var. Yine, dünyada şu anda 100'den fazla ülkede okul sosyal hizmeti var. Bu ülkeler arasında nereler var? Amerika Birleşik Devletleri başta, Japonya, Almanya, Filistin -altını çiziyorum- İsveç, Norveç, İzlanda, Etiyopya yine altını çiziyorum. Filistin ve Etiyopya örneklerini niye veriyorum? Bakın, hem çok gelişmiş ülkelerde var hem de savaşın ortasındaki ülkelerde var. Oradan gelen öğrencilerime -ben okul sosyal hizmetini yıllarca çalışan bir hoca olarak- hep sordum, sizde var mı? "En çok sosyal hizmet uzmanı istihdam edilen alan bu." dediler. Neden? Çünkü savaşın ortasındaki çocukla çalışıyor oradaki sosyal hizmet uzmanı. Nerede çalışacak başka? Okul en rahat ulaşabileceği yerdir aslında bir sosyal bilimcinin, hem çocuğa hem aileye hem de bu risklerden onları koruyabileceği en güvenli limandır.

Birçok ülkede okul sosyal hizmeti dernekleri var. Farklı ülkelerin okul sosyal hizmeti uygulamalarının standartları da var. Bu arada bizde de var, yani onu da söyleyeyim, biz, yaptığımız çalışmalar kapsamında yıllardır bununla ilgili standartlar da geliştirdik. Şimdi, Türkiye'ye gelelim. Okul sosyal hizmeti Türkiye'de ilk ne zaman uygulanmaya başlanmış? Bakın, benim tezimden daha önce uygulanmaya başlanmış. 1961, Atatürk Lisesinden Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümüne stajyer öğrenci isteniyor. "Burada okuldaki öğrencilerin problemleri var, gelin, hocalar olarak stajyer öğrencilerle çalışın." deniliyor. Bir müddet bu uygulamalar devam ediyor ama öğrencilerin başka alanlara yönelmesiyle birlikte uygulamalar bir müddet kesintiye uğruyor. Sonra ne zaman başlıyor? 1995-2000 Türkiye'deki ilk okul sosyal hizmeti tezi olan "Okullardaki Çete Grupları ve Onlara Yönelik Okul Sosyal Hizmeti" tezini yapan kişi olarak benim gerçekleştirdiğim tezle tekrar aktive oluyor. Hemen o günden bugüne kadar 50 yüksek lisans tezi yapıldı okul sosyal hizmetiyle ilgili ve doktora tezi yapıldı. 2026 yılına kadar, yine, üniversitelerin tüm sosyal hizmet bölümlerinde -şu anda 60'ı aşkın bölümümüz var- okul sosyal hizmeti dersi okutuluyor.

Yine yıl 2026, 4 okul sosyal hizmeti projesi yapıldı bugüne kadar, pilot projeler; 2'si Ankara'daydı, 2'sinin danışmanlığında da ben bulundum. 1'i İstanbul'daydı, İstanbul'daki bir hocamızın danışmanlığında, 1'i de Konya'da yürütüldü özellikle göç alan bir bölgede. Bunların örneklerini de yine görebilirsiniz. Bu arada, Aralık 2025'te çıkan "Okul Sosyal Hizmeti" 2 ciltlik kitabımız var, ben yine Komisyon Başkanlığımıza hediye olarak getirdim, bunu da sizlerle paylaşacağım sonunda, onu da ifade etmek isterim.

2010'dan beri okul sosyal hizmeti alanında yine Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin kurduğu Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu çok etkin olarak çalışıyor. Önce Başkanlığını ben yaptım bir süre ama sonra yoğun akademik çalışmalarımın dolayısıyla

bitirdim ama çalışmalar devam ediyor "Nasıl okul sosyal hizmetine katkı verebiliriz?" diye. Türkiye'de 2000 ve 2006 yılları arasında pek çok bilimsel çalışma, yayın, çalıştay, makale yayınlandı. Yine, Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesinde, Okul Sosyal Hizmeti Araştırma ve Uygulama Merkezleri açıldı. Dediğim gibi, 2 ciltlik bir kitabımız yeni çıktı, onu da takdim edeceğim.

Peki, çocuğa ve aileye yönelik riskleri önleme ve erken müdahale için okul sosyal hizmeti kapsamında vaka yönetimi nasıl işleyecek, ne yapacağız bu kapsamda, biraz da bundan bahsedeyim. Şimdi, sosyal hizmet müdahale düzeylerinden bahsederek başlamak istiyorum. Biz herhangi bir sosyal soruna müdahale ederken üç tane düzeyde müdahale ederiz: Mikro, mezo, makro. Aslında hocalarımızın konuşmalarında da hep bu boyutlardan bahsedildi, hem Amerika'daki hocamız hem buradaki hocalarımız değindiler. Mikro düzeyde çocuk ve aileye yönelik birey ve aileyle çalışma yöntemiyle çalışma yapılır. Burada sosyal hizmetin bilgisi, becerisi, farklı disiplinlerden gelen bilgiler, davranışı, teori, sistem teorisi, krize müdahale gibi yaklaşımlardan yararlanılarak sorun ve ihtiyaçların çözülmesi için çalışmalar yapılır. Mezo düzeyde özellikle ortak sorun ve ihtiyacı olan çocuk ve aileleriyle grup çalışmaları yapılır. Mesela, madde bağımlısı çocuğu olan annelerle grup çalışmaları ya da madde bağımlısı olmuş ama bırakmış olan çocuklarla grup çalışması ya da engelli olan çocuklar ve aileleri ya da çocuklarla gibi. Makro düzeyde daha büyük toplumsal etkiler gösteren sosyal sorunlarda -mesela pandemi bunlardan biriydi- ihtiyaç ve sorunlara yönelik olarak toplum ve toplulukları ve kurumları harekete geçirerek yaptığımız çalışmalar vardır. Buna da biz makro düzeydeki sosyal hizmet ya da toplum ve topluluk düzeyindeki sosyal hizmet diyoruz.

Peki, burada vaka yönetimi odaklı okul sosyal hizmeti nerede? Vaka yönetimi ne, önce onu tanımlayayım: Sosyal hizmet uzmanları tüm alanlarda ve okul sosyal hizmeti alanında çocuk ve ailelere daha etkili hizmet götürmek amacıyla vaka yönetimi yaklaşımını esas alarak çalışmalarını yürütürler, biraz önce mikro düzeydeki çalışmalar diye bahsettim ya aslında; okuldaki olaylara yönelik vaka yönetimi yaklaşımı birey ve aile düzeyinde gerçekleştirilen sosyal hizmet müdahalelerini kapsar. Vakanın bire bir izlenmesi, karmaşık sistemler arasında kaybolmaması, hizmetlerden birbiriyle koordineli olarak yararlanması, kaynakların israf edilmemesi ve etkin kullanılması ve vakanın etkin takibine katkı sağlanması bakımından yararlı olduğu görüldüğü için sosyal hizmet uygulamalarında son yıllarda vaka yönetimi sistemi çok yaygın olarak kullanılan bir yaklaşımdır. Yine, uzmanlar tüm alanlarda, okul sosyal hizmeti alanında da bu yaklaşımı etkin olarak kullanırlar. Aslında hemen görülen olayların akabinde Cumhurbaşkanımızın da Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'da okullardaki yaşanan olaylar sonrasında yaptığı bir açıklama vardı Bakanlar Kurulu sonrasında ve demişti ki: "Vaka bazlı çalışmalar gerekli okullarda, ailelerin izlenmesi gerekir." Tam da aslında vaka yönetimine vurgu yapmıştı. O yüzden burada da buna ilişkin de geri bildirimi vermek isterim. Aslında tam da ihtiyaç olan şey, okullarda sosyal hizmet ve okullarda vaka yönetiminin yapılması, risk altındaki bireylerin, çocukların ve ailelerin tespit edilmesi, bunlara yönelik ev ziyaretleri yapılarak, çok sıkı takipler yapılarak bu çocukların ve ailelerin izlenmesi, sorun ve ihtiyaçlarının daha büyümeden çözülmesi gerekiyor. Bazen bize, sosyal hizmetlere öyle vakalar gelir ki çocuk yıllardır istismar görüyor, çocuk yıllardır şiddet görüyor, çocuk yıllardır madde bağımlısı ya da babası yıllardır alkol bağımlısı ve her gün gelip evde anneye şiddet uyguluyor. Şimdi, bu çocuk niye yıllarca bunu çeksın, bu anne niye yıllarca bunu çeksın? Yani bizim okulda olmamız gerekiyor ki bu vakalara müdahale edebilelim. Çünkü uzaktan müdahale etmek mümkün değil, okulun içinde her okul aslında farklı bir karakter sergiler; bir okula gidersiniz buram buram yoksulluk kokar, öbür okula gidersiniz çok güzeldir, lükstür, her şey güzeldir ama anne-baba-çocuk ilişkileri oldukça zayıftır. O nedenle okulda mutlaka sosyal hizmet uzmanlarının istihdamı, bunun ekip çalışması anlayışıyla olması, okuldaki PDR uzmanıyla, okul öğretmeniyle, okuldaki müdürle, okulda psikoloğun olması mümkünse, okulda psikiyatristlerle, ailiye çalışmalarının yapılması -ki biraz sonraki projemizde göreceksiniz, biz bunları yaptık- ev ziyaretleriyle yakın takip altında tutulması gerekiyor. Yoksa sonradan olaylar oldu diye son olaylarda olduğu gibi yine çok üzülebiliriz. İstiyoruz ki artık ne Türkiye üzülsün ne hiçbir can, çocuk ya da öğretmenimiz hayatını kaybetsin.

Peki, hangi projeler yapıldı bugüne kadar? Ankara Çizmecı İlköğretim Okulu Projesi vardı. Burada öğretmenlere, velilere eğitimler verildi. Yine, dezavantajlı durumda olan çocuklar, okula devamsızlığı olan çocuklarla ilgili çalışmalar yapıldı. Oldukça başarılı aslında, hem Keçiören Belediyesi hem Keçiören İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü hem Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nün iş birliğiyle yapılan bir projeydi, ben de bu projede danışmanlık yaptım.

Konya Okul Sosyal Hizmeti Projesi dezavantajlı ve göç alan bir bölgede yapıldı, oldukça başarılı sonuçlar elde edildi. Çocukların entegrasyonu, aileler arasındaki çatışmalar, göç alan bölge olduğu için bunların çözülmesi konusunda bayağı bir yol alındı. İstanbul'da Okul Sosyal Hizmeti Projesi yine göç alan bir bölgede bir başka akademisyen hocamızın denetiminde yapıldı. Zaten takdim edeceğim kitapta bütün bu projelerin ayrıntılarını göreceksiniz ve Ankara Kalesi bölgesindeki Yenihayat İlkokulu Projesi, biraz sonra onun görsellerini de özellikle paylaşmak istiyorum. Bölgenin görülmeye çok değer olduğunu düşünüyorum.

Millî Eğitim Bakanlığında okul sosyal hizmeti ataması için sosyal çalışmacı kadrosu çalışmaları ve son durum nedir, bunda da gelmeden önce şöyle bir ön çalışma yaptım, arkadaşlarımızdan bazı bilgiler elde ettim. 2015'ten sonra neler oluyor? Sosyal çalışmacı personel düzenlemeleri, sosyal çalışmacı alım ilanları nasıl gerçekleşiyor? 600 sosyal çalışmacı alım ilanı 2015. Taşra teşkilatında, rehberlik araştırma merkezlerinde görev yapmak üzere yükselme ve ünvan değişikliği amacıyla açılıyor ama boş olan kadroya işte bu alımda herhangi bir alım yapılmıyor çünkü iki yıllık mezunlara yer veriliyor ilanda. Biz "sosyal hizmet" deyince iki yıllık mezunlardan değil, dört yıllık üniversite mezunu sosyal hizmet bölümü mezunlarından bahsediyoruz. İtiraz üzerine bu kapanıyor, ilan. Yine 25.240 sosyal çalışmacı alımı ilanı çıkıyor. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesine Rehberlik Araştırma Merkezlerinde görevlendirilmek üzere yine 81 ilde toplam 240 adet boş sosyal çalışmacı kadrosu ihdas ediliyor ve bu kapsamda 7, 8 ve 9'uncu derecelerden açılıyor ancak alım yapılamıyor. Devam ettiğimizde, sosyal çalışmacı kadrosundaki iptal ilanlarına baktığımızda 50 adet boş sosyal çalışmacı kadrosu Millî Eğitim Bakanlığında iptal ediliyor 2016 yılında. Ardından 15 kadro 2017'de iptal ediliyor, ardından 24 adet boş kadro, 35, 22 derken giderek aslında rakam küçülüyor gördüğünüz gibi. Taşra teşkilatındaki kadro standardizasyonu kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde uzun süredir boş duran 22 adet sosyal çalışmacı kadrosu Resmî Gazete'de ek cetvellerle iptal ediliyor. Sonuç olarak ne oluyor, acaba kaç kadromuz var şu anda elde kalan? 2026 verilerine göre -bunlar resmî veriler değil, teyide ihtiyaçları var çünkü biz çıkan haberlere göre ya da verilerle ilgili durumları takip ettik- 524 boş sosyal hizmet kadrosu var, 3 dolu sosyal çalışmacı

kadrosu var. Şimdi, aslında Millî Eğitim Bakanlığının elinde bir kadro var ama bu bir türlü aktive olamıyor yıllar içinde ve buna çok ciddi ihtiyaç var az önceki vaka yönetimi ve okul sosyal hizmeti çalışmalarının başlatılabilmesi için.

Tabii, Millî Eğitim örgütsel sisteminin içinde, o ekosisteme uygun olarak çevreyle duyarlı bir şekilde çalışmalar yapacak bu sistemin geliştirilmesi önerilerimiz arasında yer alıyor. Yine, okul sosyal hizmetinin okullarda aktif olarak uygulanabilmesiyle beraber koruyucu önleyici çalışmaların -ki bu bizim bu çocuk koruma sistemindeki biraz önce vurguladığım gibi eksik halkalarımızdan biri- okul sosyal hizmetiyle birlikte mikro ve makro çalışmalarla bu halkanın da tamamlanması ve daha güçlü bir çocuk koruma sisteminin sağlanması mümkün olabilecek. Bunlara, özellikle okul-aile iş birliğine değinecek olursak bu çalışmaların da güç katacağını düşünüyorum.

Peki, nasıl bir öneri getiriyoruz okul sosyal hizmeti için? Tabii ki Millî Eğitimin bir teşkilatı var taşra ve merkez olmak üzere ve bu teşkilatın her ikisinde de okul sosyal hizmeti birimlerinin şube ve yine, daire düzeyinde ilçe millî eğitim müdürlüğünde, il millî eğitim müdürlüğünde, okullarda mutlaka yer alması gerekiyor. Okullardaki adı özellikle okul sosyal hizmeti olarak yer almalı -yani "school social working" İngilizce versiyonuyla- Türkçe adı olarak böyle bir sistemin geliştirilmesi, okullarda uygun bir şekilde bu yapılanmanın sağlanması ve entegre olmasını kolaylaştıracaktır diye düşünüyorum.

Benim sunumum bu kadar ama Kale'deki resimli olan slaytı da izninizle hemen, çok hızlı bir şekilde sunmak isterim. Yani Ankara'da hemen, Kale bölgesine gittiyseniz belki de defalarca yanından geçtiğiniz ama bilmediğiniz bir okulla sizi tanıştırmak istiyorum. Ben de bu okulu bilmiyordum doğrusu ama bir tanışma vesilesiyle artık o okulla çalışmaya başladık. Hemen sunayım.

Ankara Kale Mahallesi'nde bir ilkokulda okul sosyal hizmeti uygulaması yaptık. Yenihayat İlkokuluydu burası. Uygulama öğrencilerimizin isimleri ve yine proje ekibinde ben ve bölümümüzden 2 hocamızın isimlerini görüyorsunuz. Okul gördüğünüz gibi, aslında Ankara Kalesi'nin biraz hemen aşağısına düşen ve o kadar yakın bir mesafe ki yürüyerek gidip gelebileceğiniz bir yer ama asla gözüküyor Kale'nin oradan. Ankara'nın Altındağ ilçesi Kale Mahallesi'nde bulunan bir okul, Yenihayat İlkokulu; çok eski bir yapı, tarihî, derslik sayısı 10, öğretmen sayısı 12, öğrenci sayısı 118. Okulun öğretmen kadrosunda deneyimli eğitimciler bulunuyor. Burada okuldaki öğrencilerimiz yüzleri kapalı olarak ve öğretmenlerimizi bir arada görebilirsiniz.

Kale Mahallesi -buradan görüntüleri görüyorsunuz- bu çocuklar bu mahallelerde oturuyorlar. Yine, orada sosyal hizmet uygulamalarıyla birlikte panolar yapıldı. Öğrencilerimizin bununla ilgili görselleri var.

Kızılayla iş birlikleri yapıldı, sistemli bir görev dağılımı yapılarak her öğrencinin farklı bir sınıftan sorumlu olması sağlandı, stajyer öğrencilerimizin ve onların yaptıkları çalışmalarla oradaki sınıflara ulaşmaya çalıştık. Sınıflar tek tek ziyaret edilerek yapılacak çalışmalar konusunda tespitler yapıldı, hangi sorunları olduğu ortaya çıkarıldı.

Yine, sosyal hizmet müdahalelerinde ilk ve belki de en kritik adım güven temelli ilişkinin kurulmasıdır. Bu profesyonel ilişkiler kuruldu ve bu ilişki yalnızca bilgi toplamak ve müdahale etmek için değil, bireylerin kendi yaşamı üzerinde söz sahibi olması için yapılan çalışmalardı. Özellikle toplum tarafından dışlanan gruplarla çalışılan bir bölgeydi burası çünkü Romanlardan, aynı zamanda Suriyeli göçmenlerden ve Kürt vatandaşlarımızdan oluşan bir profil vardı ve genellikle de dezavantajlı imkânları olduğu için burada, bu köhne yapıların içinde hayatlarını sürdürüyorlardı.

Yine, öğrencilerimiz ve okuldaki öğrenciler yani staja gitmiş olan sosyal hizmet öğrencileri ve küçük öğrencilerimiz ve onların ev ziyaretlerini görüyorsunuz.

Türk Bayrağı asılı olan şey aslında Hidrellez şenliklerinden. Orada büyük bir organizasyon yapıldı ve büyük bir park var hemen arkada ve şunu söyledi oradaki Sosyal Hizmet Merkezindeki sosyal hizmet uzmanı: "Hocam, bir yıl önce buraya polis bile giremiyordu." Şimdi, bir bölge düşünün, Ankara'nın tam da Kale'sinde, tam da yüreğinde ama hemen yanı başında bir okul düşünün ve hemen aşağıda bir de ortaokul var, orayla da bu yıl çalışıyoruz, oldukça ciddi sorunlar var, biraz sonra sıralayacağım.

Tabii ki okulda bütüncül bir iyilik hâlinin olması, çocukların kültürel olarak dinamiklerden olumsuz etkilenmemesi... Çatışmalar vardı çünkü aileler arasında farklı etnik gruba sahip olan. Çalışmalar yaptık. Bölge ve ailelerinin sorunlarına ve okula yansımalarına baktığımızda, kentsel dönüşüm ve barınma sorunları olan bir bölgeydi. Gördüğünüz gibi, yıkılmak üzere olan evler, son derece köhne yaşamlar. Bu şeylerin arasında dolaşan bizim öğrencilerimiz. Ekonomik yetersizlik ve sosyal dışlanma, kentin de dışladığı bir aslında okul ve gruptu burası. Hakikaten bunu deneyimlemek bayağı bize de ağır geldi. Eğitimde eşitsizliğin had safhada yaşandığı, Roman çocukların sıklıkla devamsızlık ettiğini...

İlkokul 1'inci sınıfa devam eden öğrenci sayısı kaçtı sizce? Sadece 4 öğrenci, ilkokul 1; diğer sınıfları siz düşünün.

Roman çocuklar sıklıkla devamsızlık yapıyordu çünkü mevsimlik işçi olarak... Biraz önce söyledim, riskler arasında aileleri başka illere gidiyorlardı, onlar gelene kadar eğitim, yarıya gitmiş oluyordu dönem ve uyum sağlamada, hep başarıda maalesef geride kalıyorlardı ve bu da okul terklerine, erken terke neden oluyordu ki erken terk bütün dünyada en riskli durumlardan biridir çünkü çocuk için okul koruyucu bir kalkandır; ihmal ve istismarı bildireceği yerdir, çocuğun okulu terk etmemesi, başka grupların içine girmemesi için, çetelere girmemesi için çok önemli bir güvenlik sibobudur. O nedenle, bu, mesela çok sıkça yaşanıyordu burada ve akran zorbalığı... İlk çocuklar staja gittiklerinde birbirlerine kocaman taşlar atan çocukları buldular kapının önünde. Onlara pozitif iletişim becerileri kazandırmak için çalışmalar yaptılar.

İşsizlik ve gelir düzeyi: Yine, Romanlar, çoğunlukla günlük işlerde çalışan, sürekli işleri olmayan, kayıt dışı sektörlerde ve geçici işlerde çalışan aileleri ve eğitim seviyesinin düşük olması nedeniyle istihdam edilebilirlikleri sınırlıydı. Kadınlar genellikle bohçacılık, düzensiz işler yaparak geçiniyorlardı ve sosyal güvenceden yoksunlardı. Erkekler genellikle çalışmıyorlardı. Ayrımcılık ve damgalama had safhadaydı bölgede. Romanlar etnik kökenleri nedeniyle ön yargılarla karşılaşp bundan rahatsızlık duyuyorlardı. Bu durum sağlık, eğitim, sosyal hizmet gibi alanlara erişimlerini sınırlıyordu ve kurumsal olarak da güvensizliğe yol açıyordu.

Yine, yetersiz beslenme ve sağlık hizmetlerine erişim had safhadaydı. Ekonomik zorluklar, sosyal dışlanma, düzensiz sağlık kontrolü, koruyucu sağlık hizmetlerine erişimdeki zorluklar, bu bölgede hijyen sorunları; yine, okul müdürü bunları çözebilmek için pek çok dernekle iş birliği yapıyordu, işte, ücretsiz yemek dağıtılması vesaire gibi şeyler yapılıyordu.

Erken yaşta evlilikler: Az önce de riskler arasında sıralamıştık. Bölgede erken yaşta evlilikler çok yaygındı ve önemli bir sorundu. Bu durum hem bireysel haklarında hem de toplumsal gelişim açısından ciddi sonuçlar doğuruyordu ve Ankara Kalesi Mahallesi'nde Roman nüfusunun yoğun olduğu ve kültürel kabullerin erken evliliklerde artık onaylandığı bir bölgeydi.

Bir başka kanayan yara: Madde satışı ve kullanımının olduğu ailelerde ve evlerden geliyordu bu çocuklar ve belirli bölgelerde madde kullanımı ve satışı yaygındı. Bu durum özellikle çocuklar arasında çok ciddi riskler oluştuyordu.

Güvenlik sorunu: Bölge turistik olarak da gezilen bir bölge olduğu için hem o açıdan güvenlik sorunu vardı hem de başboş köpeklerin çok fazla olması ve zaman zaman saldırılara uğraması durumları söz konusuydu. Bireysel ve grup çalışmaları yürütüldü, ailelere yönelik müdahale ve destekler verildi, okul-çevre iş birliği güçlendirildi, kaynaklar bulundu yoksul aileler ya da okumak isteyen çocuklarla ilgili. Öğretmenlerle ve idarecilerle iş birliği yapıldı.

Bunların ayrıntıları sunumda zaten geçiyor, bu sunum biraz daha net çıkmış, görebilirsiniz. Yine, bu çalışmaların hepsini burada göreceksiniz. Bazı kareler ve resimleri sizle paylaşmak istiyorum yapılan çalışmalardan.

Mesela bir olgu: 9 yaşında, ilkokul 3'üncü sınıf öğrencisi, annesi, babası, 7 yaşında kız kardeşi, 5 yaşındaki kardeşiyle yaşıyor. Anne-baba ilkokul terk, düzenli çalıştıkları bir işleri ise bulunmuyor, öğrencimiz okula düzenli olarak devam etmiyor. Böyle örnek çok fazlaydı maalesef.

Ev ziyaretleriyle, çocuk ve aile görüşmeleriyle, yine olgunun, vakanın takip edilmesiyle, işte vaka yönetimi dediğimiz sistemle ve Altındağ Sosyal Hizmet Merkeziyle iş birliği ve bakım tedbiri kararının çıkartılmasıyla öğrencilerimiz tarafından bu vakayı takip edebildik. Ailelere yönelik de müdahale ve destek programları yaptık. Pek çok aile gelip okuldan sosyal hizmet öğrencilerine, "Boşanıyorum, velayeti nasıl alabilirim?" ya da "Eşime velayeti nasıl verebilirim?" "Çocuğa nafaka alabilir miyim?" gibi sorularını bizim öğrencilere sormaya başladılar.

Ev ziyaretlerinden kareler... Ev ziyaretleri önemlidir diye vurgulamıştım az önce.

Sosyal yardım alan bir aileden kareler...

Yağmur, çamur demeden dolaşan mahalledeki öğrencilerimiz. Öğretmen ve idarecilerle iş birliği gerçekten çok önemliydi. Başta öğrencilerin ne yapacağını bilemediler, derslere yardımcı öğretmen olarak sokmaya çalıştılar okul sosyal hizmeti uygulaması olmadığı için, bir uzman çalışmadığı için ama sonra iş birliğiyle aslında çocukların hayatının, ailelerin hayatının nasıl değiştiğini görünce çok iyi ilişkiler kurabildik. Aile, öğrenci ve okul arasında ara buluculukları yaptılar ki ara buluculuk okul sosyal hizmetinin yaptığı önemli çalışmalardan biridir literatürde de.

Savunuculuk faaliyetleri yaptılar çünkü bazı çocukların koruma altına alınması gerekiyordu; bununla ilgili başvurularını gerçekleştirdiler. Çocuk-çevre iş birliğini güçlendirme adına Altındağ Sosyal Hizmet Merkeziyle bağlantılar kuruldu, Ankara Aile Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüyle kuruldu, Roman Hakları Derneğiyle -ortadaki Roman Hakları Derneği Başkanlığı- Kale Mahallesi Muhtarlığıyla çalışmalar yapıldı. Ankara Adalet Sarayına giden bazı vakalar oldu boşanma sürecinde. Yine, orada Adalet Sarayıyla, Hacettepe Üniversitesi Çocuk Ruh Sağlığı birimiyle çok koordineli çalıştılar. Yine, Hacettepe Hastanesi Sosyal Hizmet birimiyle de koordinasyon içinde, aynı şekilde Altındağ Rehberlik Araştırma Merkezi ve Özel Eğitim Merkeziyle, Altındağ Gençlik Merkeziyle de hatta Şiddet Önleme Merkezinden, şiddete uğrayan kadınların oradan destek alması anlamında Çocuk Evleri Koordinasyon Merkeziyle, AMATEM'le madde bağımlılığı problemi olduğunda iş birliği yapıldı. Güzel gelişmeler de oldu, bazı çocuklar Ankaragücü Spor Kulübüne üye edildi, bazıları Hacettepe Spor Kulübüne üye yapıldı; hani demiştik ya destekleyici, geliştirici çalışmalar da yapar sosyal hizmet diye. Altındağ Kaymakamlığına ziyaretten kareler, Emniyet Müdürlüğüne, yine polis amirliğine ziyaretler, bu da Cumhurbaşkanlığı ulaştırma biriminin çocukları davet etmesiyle oradaki etkinliğe katılmak üzere giden miniklerimiz. Yine, il Roman Koordinasyon koordinatörlüğüyle çalışmalar yapıldı İçişleri Bakanlığıyla. Burada psikososyal sorunların çok boyutlu olması, işsizlik, şiddet, madde kullanımı, ihmal, istismar en zorlayıcı yönlerdi. Aile katılımının yetersiz olması; kurumlar arası iş birliği ve eş güdümün yetersiz olması; yine, sürdürülebilirliğin mümkün olmaması; okul sosyal hizmet uzmanının çalışmaması nedeniyle, sadece stajyer öğrencilerle bu işi götürülmesi nedeniyle öğretmenlerin başlangıçta sınırlı katılımının sonradan aşılmasından bahsetmiştim.

Evet, kazanımlar... Duygularını ifade etme becerisi kazandı çocuklar, sosyal becerilerini geliştirdiler. Özellikle risk altındaki öğrenciler için güvenli bir yetişkin figürüne sahip olmanın olumlu etkilerini gözlemlədiler, ki öğrencilerimizi çok fazla model alıyorlardı, onlar gibi üniversiteyi okumak isteyenler, işte gelip en ufak sıkıntılarında onlardan destek almak isteyen çocuklar vardı çünkü destek alacak yetişkin yoktu hayatlarında, gerçekten oldukça zor bir yaşamları vardı çocukların ve bu da olumlu kazanımlar olarak aktarabileceğimiz şeyler.

Sözü çok uzatmadan projemizden de bazı kesitler vermek istedim.

Teşekkür ederim sabrınız için.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çok teşekkür ederiz Hocam.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Uluslararası Siber Güvenlik Federasyonu Başkanı Batuhan Tosun, Doçent Doktor Taner Atmaca ve Profesör Doktor Nurdan Duman tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Değerli arkadaşlar, şimdi sorularını sormak isteyen arkadaşlarımıza söz vereceğim.

Benim buradaki tabloya göre Sayın Suat Özçağdaş, buyurun.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Nurdan Hocam, çok teşekkür ederim.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. NURDAN DUMAN - Ben teşekkür ederim, sağ olun.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Çok da yararlandığımız bir sunum oldu. Okul sosyal hizmet uygulaması benim çok uzun zamandır dile getirdiğim ve Türkiye'deki okullarda yaşadığımız bu sorunlarla ilgili en temel eksik olduğumuz alanlardan bir tanesi. Siz de bugün çok geniş bir çerçevede bunu bize aktarmış oldunuz çünkü eğer bir ülkede 18 milyon öğrenci varsa, bu öğrenciler çok farklı kesimlerden geliyorsa doğal olarak ve yoksulluk, yoksunluk, şiddet, ayrımcılık, birçok şeyle muhatap oluyorsa bunların hepsi

aslında okullarda bir potada birleşiyor. Okul sadece öğrencilere belirli birtakım bilginin aktarıldığı yerler değil, sonuçta bunlar bir yaşam alanı yani bu öğrenciler burada bir araya geliyorlar ve her şey burada temize çekiliyor, bütün bu eşitsizlikler burada temize çekiliyor ama bu eşitsizliklerle mücadele edilmediğinde bunun yapılma ihtimali de yok. Dolayısıyla işte orada empati meselesi devreye giriyor, orada akran zorbalığı meselesi yine devreye giriyor, orada yoksulluktan, yoksunluktan kaynaklanan birtakım sorunlar devreye giriyor. Bu anlamıyla okul sosyal hizmet programının bugüne kadar Türkiye'de tekâmül edememiş olmasını en büyük eksikliklerimizden biri görüyorum. 2015 yılında 600 kadro açıp bugün itibarıyla 524 tanesinin boş, 3 tanesinin dolu olması aslında çok temel eksikliklerden bir tanesine işaret ediyor bir boyutuyla.

Bunun ikinci boyutu okullardaki rehber öğretmenler meselesi. Bu, Türkiye'de bir önceki seçim döneminde çok konuşulmuştu, her 100 öğrencinin olduğu okulda 1 rehber öğretmen olacağı dile getirilmişti ve maalesef bu dönemde uygulanmıyor bu; bunun tekrar altını çizmek gerekir ve psikologların okul sisteminin içerisinde yer bulamıyor olmaları. Şimdi, bu üç meslek grubunun aslında çok entegre çalışmalar yapması lazım. Sizin "mikro, mezzo, makro" olarak ifade ettiğiniz, aslında belki de "birey, grup ve toplum" diye daha evvelki başka bir dille de ifade edebileceğimiz bir süreç var. Şimdi, okulları bir yaşam alanına çevireceksek, çocukların keyifle gittikleri bir yer hâline getireceksek, kendi yaşamlarının çok önemli bir bölümünü geçirdikleri bu alanı bir tür hapisane gibi değil, kendilerini geliştirdikleri, güçlendirdikleri, mutlu oldukları yerler hâline getireceksek sadece eğitimle ilgili ve eğitimin de ders faaliyetiyle ilgili olan bölümlerini güçlendiremeyiz, bu yetmez. O yüzden okullarda sosyal hizmet uzmanlarını, rehber öğretmenleri, psikologları hızla görevlendirmemiz gerekir, öğretmenlerimizi güçlendirmemiz gerekir, yöneticilerimizi de bütün bu çalışan farklı grupların bir tür orkestra şefi gibi güçlü bir biçimde nasıl çalışacaklarına yönelik teçhiz etmemiz gerekir ve onları da biraz önceki sunumlarda olduğu gibi liyakatle aslında belirleyebilmemiz gerekir. Çünkü bize belirli bir insan tipi yetiştirmek için okul müdürü lazım değil, bizim kendi mesleğini iyi yapacak olan profesyonelleri bir orkestra şefi gibi yönetecek okul yöneticilerine ihtiyacımız var. Buradan çok net söyleyeyim, şu an itibarıyla mevcut yönetim anlayışına, iktidar anlayışına en büyük eleştirim budur. Yani okul yöneticilerinde baktığımız tek şey, siyaseten bizimle aynı yere bakıyor mu; bunu söylemek zorundayım ya da belirli bir yaşam görüşü olması lazım. O varsa tamam, başka hiçbir sorun yok, o zaman her şey çözülüyor; hâlbuki o değil, profesyonel bir düzeyde bakmamız lazım.

Şimdi, benim sorum şu: Bu saldırılar toplumda büyük bir üzüntüye yol açtı, büyük bir infiale yol açtı ama siz 1995'te ilk doktora tezini yazan kişisiniz, ben eşimin sosyal hizmet uzmanı olması nedeniyle de bu alanı çok yakından takip ediyorum, konuşuyorum vesaire ama Türkiye'nin gündemine geldi. Şimdi, burada sunduğunuz örnek önemli bir örnek ama sonuçta Ankara'da 118 öğrencinin ve hani çok sayıda -olumlu anlamıyla söylüyorum- sempatik ve enerjik üniversite öğrencisinin bir anda okula girmesiyle oldu ama biz okula bir tane sosyal hizmet uzmanı sokacağız, Türkiye'de 65 bin tane okul var, buraya yönelik öngörünüz nedir; bunu söylemek isterim. Nasıl teçhiz edeceğiz bu sosyal hizmet uzmanlarını?

İkincisi, yine -işin hoş tarafından alınırsa sevinirim- sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve psikolojik danışmanların da kendi arasında o benim alanım, senin alanın gibi bir şeye düşmemeleri lazım. Mesela sizin sunumunuzda yer alan bazı işlerin kolaylıkla rehber öğretmenler tarafından yapılabileceğini, bazılarının psikologların yapabileceği işler olduğunu düşünüyorum, hatta bazılarının da doktora düzeyindeki insanlar tarafından yapılabileceğini söylüyor; dolayısıyla bu entegre çalışma konusundaki görüşünüzü merak ediyorum.

Üçüncüsü, Türkiye'de bu meyanda da konuşmamız gereken dördüncü bir grup var, onlar da okul sağlığı hemşiresi. Ben bu konuda bir yasa teklifi de verdim 75 bin okul sağlığı hemşiresi olması gerektiğine dair. Bu arada, bu benim kişisel fikrim ya da partimin fikri değil tek başına, biliyorsunuz en son Millî Eğitim Şûra'sında alınan tavsiye kararları arasında da var okullarda okul sağlığı hemşiresi olması. Yani aslında okulu, okul sağlığı hemşiresiyle, sosyal hizmet uzmanıyla, psikoloğuyla, rehber psikoloğuyla, öğretmen ve yöneticileriyle beraber içinde bulundukları mahallenin bir tür toplum merkezi hâline getirebilirsek ve bunun belirledikleri sorunları ve çözümleri, ihtiyaçları ve kaynakları birlikte organize edebilirsek bir sonuç alabileceğimize inanıyorum. Yani okulu sadece gündüz saatlerinde çocuğu koyacağımız ve belli dersleri aktardığımız bir yer değil, onları mutlu, mesut büyüttüğümüz ve geleceğe umutla baktırdığımız yaşam alanları hâline getirmemiz lazım. Buradan siz böylesi bir program için neyi öngörürsünüz, onu sormak istiyorum.

Son olarak, sayının çok büyük olduğunu öngörürsek sizin bakış açınızdan ortalama kaç öğrenciye bir sosyal sosyal hizmet uzmanı düşmeli? Bir yerden başlamalıyız.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. NURDAN DUMAN - Tabii.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - İki; bu alanda yapılacak olan faaliyetlerin bir kısmını -tıpkı sizin öğrencileriniz gibi- acaba bazı çalışmaları ortak olarak öğretmenlerimizle birlikte tasarlayabilir miyiz bazı hizmet içi eğitimlerle?

Üç; başta üniversite öğrencileri olmak üzere, hatta bence iyi kurgulanmış bir sistemde lise 2 ya da 3'üncü sınıf öğrencileri de dâhil olmak üzere, bazı akran öğrenmesine de uygun okulda işler yapılabilir mi; bununla ilgili ne düşünüyorsunuz diye sormak istedim.

Teşekkür ederim Hocam.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. NURDAN DUMAN - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Buyurun Hocam.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. NURDAN DUMAN - Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim, sorularınız için.

Öncelikle tabii ki dediğiniz gibi örnek olarak gösterdiğim çalışma çok küçük bir okuldu. Evet yani bu sadece bir pilot proje tabii ama biz 3 bin popülasyonlu Ankara'daki bir başka okulla daha çalıştık, iki tane okulda çalışma yapıldığından bahsetmiştim. Yani 3 bin bazen bir ilçenin ya da köyün bile mevcudu değil biliyorsunuz, orada 3 bin öğrencinin olması aslında her bir ailede en az 4 kişinin olduğunu düşünürsek 3 bin çarpı 4 anlamına geliyor yani çok ciddi bir toplumsal kesime ulaşıyor. O okulda da mesela yapılan çalışmada PDR öğretmenleri vardı, sosyal hizmet olarak biz devreye girdik. Bu Hacettepede olduğum yıllarda yaptığımız çok geniş

kapsamlı bir çalışmaydı. Öğretmenlere eğitimler verildi, şiddet uyguluyorlardı çocuklara. İşte, velileriyle, şiddet uygulayanlarla çalışmalar yapıldı, konferanslar yapıldı.

Tabii, böyle durumlarda standartlar şunu söylüyor: Dedim ya, ülkeler standartlarını bile belirlemiş durumda yıllardır bu konuyu çalıştıkları için. Okuldaki popülasyona göre kaç tane uzmana ihtiyaç var? Yani bir sosyal hizmet uzmanı aynı anda tabii ki çok fazla vakayla çalışamaz çünkü etkin bir çalışma yürütebilmesi için takip yapacak, ev ziyareti yapacak, rapor yazacak, işte diğer işleri organize edecek yani 10 vakayı aynı anda görebilir ama takip altında olan mesela 10 vakayı da aynı anda görebilir yani onlarla çalışma yapmıştır, bitmiştir, takip ediyordur, o arada 10 vaka daha alıp görebilir ama 20'yi aşamaz. Tabii ki bunun standartlarını şuna göre de belirliyor standartlar: O okulun engelli ya da normal bir okul olup olmadığı, engelli çocuklara hitap eden bir okul olup olmadığı ya da işte çoğunlukta göçmen ve mülteci ailelerin okuyan çocuklarının olup olmadığı gibi kriterlere göre de değişiyor bu. Bunu Türkiye popülasyonu açısından da tekrar revize etmemiz lazım çünkü bizim Amerika'dan farklı olarak Suriyeli göçmenlerimiz var, onların Meksikalı göçmenleri var mesela standartlarına baktığımızda ama bunun Türkiye profilinde mutlaka bir planlaması yapılabilir. Mesela 3 bin popülasyonu olan bir okula bir sosyal hizmet uzmanının mümkün değil yetmesi, ki biz zaten o uygulamaları yaparken okulda beş altı PDR öğretmeni vardı; sabah ve öğlenci olarak çalışıyorlardı, yarı yarıya bölünmüşlerdi ve bu şekilde yetmeye çalışıyorlardı ki onlar için bile çok zordu çünkü çok büyük bir okuldu gerçekten.

Şimdi, böyle düşündüğümüzde tabii ki böyle bir sistemi iyi bir şekilde kurgulamak, çocukların güvenle okula gelmesi, iyi bir atmosferin oluşması aslında toplumsal barış açısından da çok kıymetli çünkü artık sınırların kalktığı bir dünyadayız yani Amerika'ya gittiğinizde de okullarda mülteci çocuklarla birlikte okuyorlar çocuklar, Türkiye'ye geldiğinizde de öyle. Mesela, benim mahallemde mülteci olarak Suriye'den gelen çocukları benim bitirdiğim ilkokuldaki müdür okula kabul etmiyordu ve mahallemizde tesadüfen sosyal hizmet uzmanı olan işte meslektaşlarımız vardı, bunu duyduğunda şunu söylemiş: "Gidin deyin ki okul müdürüne hemen bugün kaydetsin, yoksa suç duyurusunda bulunuyorum." O gün çocuklar okula kaydedildi. Şimdi gerçekten takip edilmediğinde bu tür çocuklar araya kaynıyor, eğitimden yoksun kalıyor yani sonuçta Suriye'den geliyor olmaları... Hiçbir çocuğun eğitim hakkı elinden alınamaz. Hatta Amerika'da şöyle bir yasa vardır: "No Child Left Behind" diye. Hiçbir çocuğu geride bırakmayacak şekilde eğitim sistemleri kurgulanıyor. İşte bizim de bu düsturla çalışmamız lazım. Çocuğun engelli olması, çocuğun mülteci olması, çocuğun Roman mahallesinden olması, işte çocuğun Kürt kökenli olması, Türk kökenli olması, bunların bir ayrımcılık nedeni olmaması gerekiyor çünkü o çocuklar ileride bu toplumu oluşturacak, bu Meclisleri oluşturacak, buralarda fikirlerini beyan edecekler. "Çok kültürlü yaşam" deniliyor buna, "çok kültürlü sosyal hizmet" diye de geçer literatürde; bunu, bir arada yaşama kültürünü oluşturacak güzel bir yapının kurulması elimizde aslında. Burada ben gerçekten o yüzden bu Komisyonun çalışmasını çok değerli buluyorum. Bu masanın etrafında çok farklı görüşlerden milletvekillerimiz, sayın vekiller, sizler varsınız ve bu sorunun sözcüsüsünüz. Sayın Başkanım ve vekillerimiz, teşekkür ediyorum bu emekleriniz için. Artık gerçekten kalıcı çözümlere giden adımları atabilelim hep birlikte, bu konuda ben her türlü desteği vermeye hazırım bir akademisyen olarak memnuniyetle çünkü hep söylediğim gibi çocuk, kadın aslında politika üstüdür yani tabii ki sizler siyasetçi olarak başka bir gözle bakabilirsiniz, ona da saygı duyarım ama yani çocukla ilgili, kadınla ilgili, aileyle ilgili bir konu geldiğinde aslında hepimizin içinde bulunduğumuz şeyler bunlar; ya kadınız ya erkeğiniz, toplumun yüzde 50'si olarak, ya o ailede yetişmiş çocuğuz bir zamanlar, belki de şiddet uygulanan bir evden geldik, belki de anne-babası boşanmış olan bir aileden geldik ya da öyle bir örneğimiz var ailede. Şimdi, bu soruna sahip çıkmak zorundayız çünkü eğer çıkmazsak bugün hem bu tür olaylar çok yaşanabilir... Farkındaysanız sadece saldırganlık üzerinde kurmadım ben sunumumu çünkü çok fazla sosyal sorun var, bir tek o yok ki; istismar var, ihmal var. İhmal de çok ciddi oranlarda, anne-babanın çocuğundan haberi bile yok yani yalın ayak mı geliyor, önlüksüz mi geliyor, arkadaşına taş mı atıyor... Eve gidip konuşmak istediğinizde böyle birini bulamıyorsunuz muhatap olarak; babaanne bakıyor, niye? Anne mevsimlik işçi, gitmiş çalışmaya. O kadar farklı örneklemeleri olan gruplar var ki, size izletmediğim, aynı bölgede, TikTok'ta kendilerinin koymuş oldukları bir video var, izninizle çok kısa anlatayım: Baba figürü olan kişi cezaevinden izinli olarak gelmiş. Bu cezaevine girme nedeni de birlikte yaşadığı kadının kocasını öldürmekten dolayı. Şu anda aynı ev içinde o adamın 2 kız çocuğu, 1 oğlan çocuğu, aynı zamanda anne figürü olarak görülen -evli değil, evlilik dışı yaşıyorlar- kadının kız çocuğu var ve bunlar herhâlde cezaevinden çıkmanın coşkusuyla bayağı bir âlem yapıyorlar, o çocuklar bir dansöz gibi oynatılıyor ve bu görüntüleri TikTok'a koyuyorlar; ilgilenen olursa paylaşabilirim ama Meclisimizde böyle bir görüntüye de yer vermeme açısından yer vermedim. Böyle bir bölgeden söz ediyoruz. Okul popülasyonu çok az ama sorun popülasyonu had safhadaki bir okul. Okuldaki müdür bu çalışmaların yapılması için talepte bulundu: "Biz baş edemiyoruz, çocuklar okula gelmiyor." İlkokul 1'inci sınıftaki devamsızlık oranını sordum size demin fark ettiyseniz çünkü okula devam eden 4 ilkokul 1'inci sınıf çocuğu ne demek? Okuma yazma öğrenecek çocuk okula gelmiyor, veli okula gelmesi gerektiğinden habersiz çocuğun, ilgilenmiyor, umursamıyor. Gerçekten, inşallah, bu Komisyonun sonuçları hayırlara vesile olur ve hakikaten akademisyen olarak, siyasetçi olarak, bürokratik çevreler olarak el ele vermemiz gereken bir noktadayız çünkü bu, hakikaten Türkiye'nin beka meselesi bana kalırsa; geleceğimizi, gençliğimizi kaybediyoruz, çocuklarımızı kaybediyoruz. Ben, bir olay duyduğumda "Bu olayı niye engelleyemedik?" diye her seferinde sorguluyorum kendimi. Ben herhâlde yeterince çalışmadım diyorum yirmi beş yıldır.

Şimdi, okullarda sosyal hizmet uzmanı istihdam olursa acaba diğer meslek elemanlarıyla rol çatışmaları yaşanır mı? Biz, bugüne kadar aslında PDR'den bu yönde biraz baskı yedik. PDR uzmanlarımızdan çok kıymetli olanları var yani akademisyen olarak, arkadaşlarımız olarak, onların hepsini tenzih ediyorum ama genellikle şöyle görüldü: Sosyal hizmetin yaptığı şeyi biz de yapıyoruz, onlar niye buraya geliyorlar, onlar Aile Bakanlığına zaten çalışmalar yapıyorlar. Ama işte, taşıma suyla değirmen dönmüyor, biz sonuçla ilgileniyoruz Aile Bakanlığına. Çocuk istismara uğruyor, öyle geliyor ÇİM'e. Ailede işte parçalanma oluyor, anne-baba bakım vermiyor, kendi hayatlarına bakıyorlar, çocuk kimsesiz kalıyor. Şimdi, böyle durumlarda müdahale etmek erken önleme ve teşhisi maalesef engelliyor. Biz okulda olmazsak bu sorunlardan çok geç haberdar oluyoruz, o zaman testi çoktan kırılmış oluyor; hani "Kırılan testi bir daha yapıştırabilir misin?" diye çok klasik bir örnek vardır ya, maalesef, yapışmıyor. Madde bağımlısı olan bir çocuğa madde bağımlısı olmamış gibi bir hayat sunabilir misiniz? Ve düşünün, 13 yaşında madde bağımlısı o çocuk. Biraz önce toplumsal rehabilitasyon ve entegrasyon çalışmalarından özellikle söz ettim çünkü biz şöyle düşünüyoruz: "Artık madde bağımlısı, eğitimine devam etmez." Ama o çocuk 13 yaşında, belki tedavi olacak, destek sistemleri bulursa tekrar eğitime tutunacak, belki tekrar

yaşamını sürdürecektir. Bakın, getirdiğim kitapta bir tanesi tamamen Türkiye'den vaka örnekleri; şiddete uğramış olan çocuklar, istismar edilmiş çocuklar, annesi işitme engelli olan çocuklar, "CODA" diye geçiyor literatürde. Şimdi, mesela, anne-babası engelli olan çocuklar, anne-babası sağlık problemi olan çocuklar o kadar çok ki ve bu çocuklar eğitimlerini sürdürüp var olmaya çalışıyorlar ama nasıl? Önlüğünü kendi giyiyor, kendisi ütülüyor, bazen sökülük olan yakasıyla gidiyor, öğretmen diyor ki: "Niye böyle geldin? Annene söyle ütölesin." Çocuk diyemiyor ki "Annem hasta." Yani bizim o çocukların yanında olma sorumluluğumuz var, sosyal hizmetin böyle bir misyonu var. Toplumdaki dezavantajlı grupların, özellikle çocuklar, yaşlılar, engelliler bizim ilk üç sırada sıraladığımızdır; ilk sırada da çocukları sıralarız ama biz çocukların yanında değiliz, hep sonradan yanındayız ve çok geç kalıyoruz, maalesef çok geç kalıyoruz. Burada bir mesleğin şovenizmini yapmak olarak asla düşünmeyin. Bakın, ben 2000 yılından beri Türkiye'de okul sosyal hizmetini anlatmaya çalışan bir akademisyenim. Yazdığımız kitabı 3 akademisyen olarak yazdık, bunu bir sorumluluk bildik, şu anda bir arkadaşımız hayatını kaybetti. 2024 Aralık ayında bu kitap çıktı, dört beş yıllık emeğin sonucudur yani yaşam geçiyor, biz ne eserler bırakırsak bırakıp gideceğiz, sonrasında ama ya olacak ya olmayacak bu sistem ama emin olun, olmazsa çok fazla daha olaylara şahit olmak zorunda kalacağız. İnşallah öyle olmaz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ederim Hocam.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. NURDAN DUMAN - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Şimdi, Şenol Hanım, size söz veriyorum.

Buyurun.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Teşekkür ediyorum.

Evet, Sayın Nurdan Duman, Değerli Hocam, çok güzel bir konuya temas ettiniz. Okul sosyal hizmeti uzmanlarının önemini, çalışmalarını da ortaya koyarak ne kadar önemli olduğunu içinde yaşadığımız özellikle bu süreçte ortaya koydunuz. Çocukların sosyal risklerinin tespiti, aile destek süreçleri ve aynı zamanda koruyucu sosyal hizmet faaliyetleri çok daha iyi yani uygun bir şekilde ortaya kondu ama tabii, bir kadro meselesi... Suat Bey de konuyu size sordu; 75 bin okul var diyelim, hepsine sosyal hizmet uzmanı mı yoksa riskli okullarda sosyal hizmet uzmanlarının istihdam edilmesi mi veya bakanlıklar arasındaki koordineyle görevlendirilmesi mi? Bunun üzerinde durmak lazım yani hiç olmamasında belli bir süre bu şekilde değerlendirme yapılabilir.

Yine, Taner Hoca, kurumlar arası ortak risk uyarı ve izleme sistemi için bir model geliştirmiş, KORU demiş adına da. Her 2 hocamızın da bu güzel sunumlarından ve önerilerinden yararlanacağımıza inanıyorum.

Bu arada, Amerika'dan katılan hocamız, okul yöneticilerinin ne kadar önemli olduğunu ifade ettiler. Okul yöneticilerinin özelliklerinin nasıl olması gerektiğini de ortaya koyabilen bir akademisyenin de dinlenmesini ben tekrar teklif ediyorum Sayın Hocam.

En son, ben teşekkür ediyorum her iki hocamıza da.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. NURDAN DUMAN - Ben de teşekkür ederim, sağ olun.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Gerçekten çok faydalıydı, çok dikkatli dinledim.

Batuhan Tosun Beyefendi, gerçekten genç yaşta; tebrik ediyorum güvenlikle ilgili yapmış olduğu bu kadar çalışmadan dolayı. Ona birkaç sorum olacak müsaade ederseniz.

Şimdi, Sayın Tosun, siber zorbalık vakalarının ne kadarı okul ortamına taşınmaktadır? Böyle bir çalışma var mı? Yine, Türkiye'de çocuk güvenliğine yönelik dijital denetim yapabilecek yeterli uzman kadrosu bulunmakta mıdır? Ki şurada baktım, sizin güvenlik alanında uzman yetiştirilmesine de katkı sağladığınız ifade ediliyor. Çocukların maruz kaldığı dijital riskleri erken tespit etmek için hangi teknolojiler kullanılabilir? Siber güvenlik uzmanı dediğimiz zaman yani ben tabii çok fazla detaylı bilmiyorum ama bu sanal korsan, hackerlar da aynı anlama geliyor mu? Yani siber güvenlik uzmanları aynı zamanda hacker olabiliyorlar mı? Yani bu siber güvenlik uzmanları vasıtasıyla şiddet içerikli oyunlar oynayan ya da yayınları takip eden çocukların tespit edilebilirliği mümkün mü? Bunu sormak istiyorum. Bir de belki konumuzla alakalı olmasa da -siber güvenlik uzmanı aynı zamanda hacker olabiliyor mu dedik ama- Türkiye'de siber güvenlik uzmanı açığı var mı ve siber güvenlik yazılımları daha çok hangi ülkenin tekelinde?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Batuhan Bey, buyurun.

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Sayın Vekilim, biraz zor yetiştim; ilk sorunuzu...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Türkiye'de siber güvenlik uzmanı var mı?

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Onu not aldım, ilk soruyu kaçırdım ama...

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Söyleyeyim, şöyle: Siber zorbalık vakalarının ne kadarı okul ortamına taşınabiliyor? Yani öyle bir veri var mı elinizde? Siz Amerika'da da çalıştığınıza göre yani Türkiye'de olmadığı ortada da, orada var mı en azından?

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Siber zorbalıkla başlayayım isterseniz Sayın Vekilim.

Şöyle ki; Türkiye'de bununla ilgili Dijital Dönüşüm Ofisiyle daha önce iki farklı proje yaptık. Hatırlarsanız, Mavi Balina denilen bir kampanya yürütülmüştü; sunumumu yaparken bahsettiğim aslında "subliminal" mesaj bu. Ne yazık ki internet ortamında siber zorbalık Türkiye'de şu anda kullanılan portal olarak, portaller olarak 9 ile 18 yaş arasında sadece bizim tespit ettiğimiz kullanıcıların yüzde 88'inden fazlası tacize, şantaja maruz kalıyor. Daha önce Cumhurbaşkanlığı himayesinde de bir proje gerçekleştirmiştik "81 ilde 81 Siber Kahraman" denilen bir proje gerçekleştirdik. Bunun kapsamında bazı araştırmalar yaptık, bu araştırmalar neticesinde elde ettiğimiz veriler. Dolayısıyla açıkçası Amerika'daki veriler çok daha net. Türkiye'de bizim tespit edebildiğimiz, dediğim gibi, 9-18 yaş arası yüzde 88; bu, ne yazık ki çok üzücü bir oran. Bundan dolayı uyuşturucuya başlayan var, kendini çatıdan atan var, gidip annesini, babasını öldüren var. Yani bu örneklerin tamamını sadece "Mavi Balina" denilen saçma bir uygulamada psikolojik uzman desteği alınan hacker gruplarının çocukları tespit ederek onları on-line ortamda manipüle etmeleriyle yapılan zorbalıklar aslında ama tamamı internet ortamında, telefon ortamında gerçekleşiyor.

Bu tarafı geçer isek... Takip konusu; özellikle son sekiz yıldan bahsettik. Son sekiz yılda çok ciddi anlamda, Türkiye'de siber anlamda BTK'de olsun -GAMER örneğini verdim- çok ciddi veriler toplandı ve toplanmaya devam ediyor ve toplanması da gerekiyor. Bunun örneği; Amerika'da, özellikle 11 Eylül'den sonra biliyorsunuz "Patriot Act" denilen, Vatansızlık Yasası denilen bir şey çıktı, NSA bütün bu dataları DLP'yle kontrol etmeye başladı. Aslında bizim de bunu yapmamız gerekiyordu, biraz geç kaldık ama 2013'ten beri elimizde çok veri birikti. Dolayısıyla şu anda herhangi bir dolandırıcılık yapan... Diyelim ki "sahibinden.com" üzerinden size bireysel bir dolandırıcılık yapıldı. Bizim bunu tespit etmemiz çok kolay artık. Yani kastettiğim şey, verilerin tamamını toplayıp, elimine edip, analiz edip Türkçeyle "büyük veri" dediğimiz analizini gerçekleştiriyoruz. Dolayısıyla bu, takibi aynı zamanda sürdürülebilir ve müdahale edilebilir kılıyor.

Diğer bir sorunuza gelirsek... Siber güvenlik uzmanı olarak dediğim gibi "81 İlde 81 Siber Kahraman Projesi" diye bir proje yaptım. Bu projeyi dokuz yıl önce başlattım. Nereden aklıma geldi? Şöyle söyleyeyim: King's College'ta çok kısa bir dönem ders verdim ve King's College'ta, İngiltere'de kız çocukları için, sadece 9-13 yaş arası, 14 yaş değil, 8 yaş değil, 9-13 yaş arası kız çocukları için kraliyetin hazırladığı siber güvenlik programı var. Özellikle 9-13 yaş arası kız çocuklarına veriliyor bu eğitim. İki sene sürüyor.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Nerede veriliyor?

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - İngiltere'de.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Hayır; İngiltere'de, okulda mı veriliyor?

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Kraliyetin bünyesinde, King's College'ta yani kraliyetin himayesine aldığı bir program bu. Amaç, özellikle kız çocuklarını küçük yaşta siber güvenlik gibi çok ileri analitik konulara sevk etmek aslında. Bu projeyi duyduktan sonra Türkiye'de "81 İlde 81 Siber Kahraman Projesi" diye bir proje yapmak istedim. Nedeni şuydu: İnanır mısınız bilmiyorum ama İzmir Fen Lisesinde bilgisayar laboratuvarı yoktu, biz açtık, bilgisayarları biz aldık yani okul okul tespit ettik, sınavlar düzenledik. Bunu 11-16 yaş arası farklı gruplarla yaptık ve bu zamana kadar yaklaşık 50 bin öğrenciye ulaştık. 4 bin öğrenciye gerekirse konaklamasını, masraflarını karşılayarak kamplar düzenledik. Yine, Dijital Dönüşüm Ofisi kurulduktan sonra himayeye aldı projeyi. O kapsamda, toplamda yaklaşık bin öğrencinin üzerinde kişiyi sertifikalı olarak, uluslararası sertifikalı olarak siber güvenlik uzmanı yaptık ve bunlardan yaklaşık 150 tanesi kamuda işe girdi. Dolayısıyla Türkiye'de siber güvenlikle ilgili elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz ama açık var mı? Evet, yüzde 90 açık var, yüzde 90.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Yüzde 90'sa o çok kötü, yüzde 10 yani.

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Şöyle bir örnek vermek isterim, bu son 2 sorunuza cevaplayacak yani 2 sorunuza birden cevaplayacak hatta ekstradan bir bilgi vermiş olacağım. Bu veri sızıntılarını biliyorsunuz ve takip ediyorsunuzdur. İşte "Şunun verisi sızdı." "Vatandaşlık verileri sızdı." Bunların hiçbirisi yeni değil, on yıl önceki, on iki yıl önceki, on üç yıl önceki verilerden bahsediyoruz, şu anki lokal verilerden de bahsediyoruz ve bunun nasıl olduğunu size çok pratik bir şekilde söyleyeyim. Şu anda söylediğim şey bu arada yani bir suç duyurusu bile olabilir. Bakanlıklar yazılımlar geliştiriyor, kurumlar yazılımlar geliştiriyor. Bu yazılımlar çok uzun sürede planlanan projeler, bu projeleri kısa dönemde yapmak için "third-party" firmalar var yani üçüncül firmalar var, "X" firması diyelim. "X" yazılım şirketiyle anlaşıyorlar, "X" yazılım şirketi Bakanlıkla ilgili projeyi yapıyor, yaparken bu yazılımın e-devletle konuşması gerekiyor yani e-devletten bir veri alması gerekiyor. E, ne oluyor? Bakanlığın "X" firmasının çalışanına o bağlantıyı sağlaması için e-devlet altyapısının Bakanlığa sunduğu kullanıcı adını, şifreyi illaki o yazılımcıya vermesi gerekiyor. Dolayısıyla çok alakasız birinin eline e-devletin "admin" parolasını vermiş oluyorsunuz.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Hepsi geçiyor.

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Bu kişi alıyor bunu, hackerlara satıyor, 10 bin dolara, 15 bin dolara satıyor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Batuhan Bey, toparlayalım lütfen.

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Başüstüne.

Dolayısıyla bu kişiler bu panelleri yazılıma çevirip kişi bazlı satabiliyorlar. Veri ihlallerinin temeli de aslında buraya dayanıyor. Burada suçlanan birçok kurum oluyor ama aslında hiçbirinin suçlanmaması gerekiyor çünkü aslında bu tamamen insan faktörünün hatası, oradaki firmaların bunu suistimal etmesi deyip sonlandırayım.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Batuhan Bey, sadece ekleme yapayım, bir şey sordum en son; siber güvenlik yazılımları ve bu yazılımları pazarlayan şirketler hangi ülkenin dedim daha çok.

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Tabii ki. Yüzde 95 İsrail.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - İsrail, evet yani işte dünyanın hâli bu neticede Sayın Başkan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Yılmaz Hun, size söz veriyorum.

YILMAZ HUN (İğdır) - Evet, ben de teşekkür ediyorum sevgili hocalarıma, emeklerinizden dolayı teşekkür ediyoruz.

Ben de kısa kesmeye çalışacağım, malum üç saattir buradayız. Taner Hocama bir iki soru kısa kısa soracağım. Bildiğiniz gibi okullarda bir MESEM uygulaması var, MESEM uygulamasını biliyorsunuz, çocuklar haftanın bir günü okula gidiyor, geri kalan altı günü de iş yerinde ya da sağlıklı koşullarda çalışıyorlar. Yani bunun etkisi nedir? MESEM de okuldan uzaklaşmadır, öğretmenlerden uzaklaşmadır, eğitimden ve rehberlik sisteminden uzaklaşmadır; bunun etkisi nedir? Bir ikincisi, mesela okul dışında kalan çok ciddi bir öğrenci kitlesi var, bunları ölçebiliyor muyuz; mesela, bunun etkisi nedir şiddet olaylarında? Hani okul dışında kalmış veya okuldan atılmış ya da okuldan kaçan, okul dışında kalan Türkiye'de çok ciddi bir kesim var.

Diğer bir şey, mesela, Batuhan Hocama bir iki tane soru soracağım. Okullardaki rehberliğin eksik ve yetersiz olduğunu söylediniz; bunu bizler de kabul ediyoruz. Şimdi, bir de Türkiye'de silaha erişim noktasında birkaç internet üzerinden, dijital medya üzerinden söz ettiniz ama bunlara gerek kalmadan da Türkiye'de silaha erişim, en kolay ülkelerden bir tanesi. Mesela, siz aynı zamanda güvenlikçisiniz, buradaki, Urfa'daki çocuk 5-6 tane silahı beraber kullanabiliyor, üzerinde taşıyabiliyor; bunun örnekleri çok

fazla. Bunun önlenmesi noktasında fikriniz nedir, mesela nasıl önlenebilir? Bu fikrinizi öğrenmek isteriz. Sadece dijital ortamda değil her tarafta silah bulunabiliyor, bu noktada fikrinizi öğrenmek isteriz.

Son olarak da Nurdan Hocama da eğer isterlerse bir iki sorum var. Şimdi "Sosyal çalışmacı eksik." dediniz, doğru. Şimdi, okullarda bir de ÇEDES programları var, biliyorsunuz, manevi danışmanlar altında pedagojik yeterliliği olmayan insanlar tarafından ÇEDES programları yapılıyor ve bunlar eğitime giriyorlar, birçok noktada öğrencilerle yüz yüze. Mesela, manevi danışmanlık adı altında bunların şiddeti önlediğine ya da artırdığına yönelik bir etkisini biliyor musunuz, bir veriniz var mı? Çünkü bunların yerine biz daha çok pedagoğ, PDR'ci, sosyal çalışmacı atanması gerektiğini düşünüyoruz; buradaki fikrinizi öğrenmek isteriz.

Son olarak da şunu söyleyeyim: Yani tüm hocalar da ulusal veri ihtiyacından söz etti. Doğru yani buna yönelik bizim önerimiz DEM PARTİ olarak çocuk bakanlığının bir an önce kurulması çünkü çocuklar birer özne, çocuklar farklı bir grup, ihtiyaçları farklı, toplumun çeşitli kesimlerinden farklı bir kurum; bunun özel olarak incelenmesi ve bunun üzerinde de çözümlerin geliştirilmesi için çocuk bakanlığının kurulmasını da düşünüyoruz diyoruz.

Teşekkür ediyoruz.

Aynı zamanda son bir şey daha ekleyeyim. Hocalarda mesela şiddetsiz eğitim bazı yerlerde geçti. Mesela şiddetsiz eğitim, iletişim olmalıdır, nasıl olmalıdır; bunun üzerine kafa yormamız gerekiyor ve barış kültürü geliştirmemiz gerekiyor. Barış kültürünün ve şiddetsiz iletişimin de çocuklarda bir çarpan etkisi yaratacağını da düşünüyorum.

Kısaca böyle ifade edeyim, teşekkür ediyorum.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. TANER ATMACA - Teşekkürler Sayın Vekilim.

İsterseniz öncelikle ne eğitimde ne de istihdamda olan gençlerle başlayalım. TÜİK'in resmî verilerine göre, kontrol ettim az önce, 2024 yılında bu oran yüzde 22 iken 2025'te yüzde 23'e yükselmiş yani 1 puanlık bir yükseliş söz konusu. Bu bir risk faktörü elbette yani okul aynı zamanda bir gözetim alanıdır gençler için ya da istihdamda olmaları aynı zamanda bir gözetim alanıdır yani güvenli bir yerde ya da en azından takip edilecek bir alanda olduklarını gösteriyor. Her iki alanda da olmamaları bir risk faktörüdür ve suça bulaşma riskini elbette ki artırıyor. Burada gençlerin eğitimden uzaklaşmalarını ya da istihdama kavuşamamalarını ortaya çıkaran faktörleri bertaraf etmek elbette ki en önemli hususu oluşturuyor. Niye bu gençler okulda olması gerekirken okulda değiller? Kendi iradeleriyle mi okul dışına çıkıyorlar ya da herhangi bir sistem sorunundan kaynaklı terk mi söz konusu, bunu bulup bertaraf etmek gerekiyor. Elbette ki suça bulaşmalarında bir yatkınlık oluşturabilir çünkü bir boşluğun içerisinde oluyorlar, dolayısıyla da eğer örgün eğitim içerisinde olmayacaksa bu gençler bir şekilde değerlendirilmeleri ve istihdamın içerisine dâhil edilmeleri gerekiyor.

MESEM uygulaması nispeten yeni bir uygulama, eski çıraklık eğitimi biliyorsunuz. Bu, iyi düşünülmüş ama sistem içerisinde bazı açıkları olan ve uygulama hataları olan bir uygulama; bana göre özellikle mesleki eğitimin desteklenmesi ve sürdürülmesi açısından, erken yaşta meslek edinimini sağlamak açısından fena olmayan bir uygulama. Hataları elbette ki vardır, açıkları ya da birtakım yolunda gitmeyen durumlar söz konusu olabilir, buna elbette ki iyileştirmeler gerekiyor ama bütün öğrencileri akademik öğrenmeye ya da akademik başarıyı biraz daha önceleyen kurumlara yönlendirmek aslında Türkiye'nin geleceğiyle ilgili sıkıntılar da meydana getiriyor çünkü bazı alanlarda meslek elemanı bulunamıyor ya da teknik eleman bulunamıyor. Ondan kaynaklı MESEM'lerin süreç içerisinde yapılarının, sistemlerinin iyileştirilmesi, takiplerin iyileştirilmesi, bunları kontrol edecek kişilerin ya da yöneten kişilerin ya da süreç içerisinde gündeme de yansıyan, gelen birtakım ihlallerin ortadan kaldırılmasına olanak sağlayacak iyileştirmelerin olması koşuluyla ben MESEM'lerin fayda sağlayacağını düşünüyorum. Elbette ki kusurları var şu an yani yolunda gitmeyen hususlar var ama ben özellikle genç yaşta, erken yaşta mesleki eğitimin daha profesyonel şekilde yapılması konusunda bir başlangıç olduğunu düşünüyorum. Elbette ki birdenbire bir Alman modeline geçilemez ama zaman içerisinde belki evrilebileceği umidini taşıyorum; aksi hâlde, herkesi Anadolu lisesi ya da fen lisesi öğrencisi yapmak aslında geleceğimizle ilgili bir sıkıntı meydana getirecektir.

Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Taner Bey, teşekkür ediyorum.

Hocalarım, lütfen biraz kısa kısa cevaplandırırsanız memnun oluruz, hiç ara vermeden çalışıyoruz.

Evet, Batuhan Bey, buyurun.

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Başüstüne Başkanım, çok kısa cevaplayacağım.

Sayın Vekilim, verdiğiniz örneklerin tamamı aslında hep dijital platformlar üzerindeydi farkındaysanız. Ben konuya şöyle yaklaşıyorum: Bu, açıkçası uygulanabilirlik anlamında yurt dışındaki ülkelerin de uyguladığı bir model günün sonunda. Okullara x-ray cihazı koyamayız yani her okula x-ray cihazı koyamayız, her okula güvenlik de koyamayız. Bu Amerika'da, Kanada'da ya da diğer ülkelerde uygulanan bir model de değil açıkçası yani olan yerler, kampüsler var, olmayan yerler var; bu biraz daha demografik duruma dayalı bir durum, burada asıl konu merkezî olarak bunun yönetilmesi.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Hocam, buyurun.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. NURDAN DUMAN - Tamam Sayın Başkanım.

Şimdi, bana manevi danışmanların okulda görev almasıyla ilgili soru sormuştunuz Sayın Vekilim. Tabii, farklı bir meslek olduğu için bu konudan çok detaylı olarak ben haberdar değilim. Tabii, tam emin değilim ama belki bir ihtiyaca binaen olmuş olabilir. Tabii, onların rol ve fonksiyonları ile sosyal hizmetinki birbirinden farklı yani bizim odağımız çok daha farklı olduğu için, onların çalışma alanı bizimle alakalı değil. Ben o soruyu muhatap olarak cevaplamanın uygun olmayacağını düşünüyorum.

Biraz önce Suat Vekilimizin ve diğer hanımefendi vekilimizin sorduğu soruyu unuttuğumu fark ettim, izin vererseniz hemen çok kısa onu cevaplamak isterim. Rol çatışması olduğunda nasıl çözülecek, bunun nasıl üstesinden gelinebilir? Tabii, burada, her zaman için bu söz konusu ama aslında başından itibaren bir arada çalışma barışı sağlanabilirse, roller kesin olarak belirlenirse olacaktır.

Suat Vekilimizin söylediği önemli bir şey vardı "Bazı şeyleri ben PDR'nin de psikolojinin de yapabileceğini düşünüyorum." diye. Aslında bu branşlar normalde benzer kuramlardan yararlanırlar ama odakları birbirinden farklıdır. Mesela, PDR öğretmeni bir

çocuğun ders çalışması için ders programı hazırlayabilir, onun eğitim başarısını güdülemek için çalışmalar yapabilir ama sosyal hizmet uzmanı daha çok çocuk ve aile odağındaki çalışmaları yapar ve bütün konuşmamda fark ettiyseniz ben hiç "öğrenci" kelimesini kullanmadım çünkü benim için o çocuk, sosyal hizmet bakış açısıyla; onun eğitim başarısından çok psikososyal sağlığı çok önemlidir benim için; tabii ki eğitim başarısı da önemlidir ama önce sağlıklı bir kişilik geliştirmesi, iyi bir yetişkin olarak topluma kazandırılması ve toplumda iyi bir fonksiyonellik sağlanması önemlidir. Mesleki bakış açılarının farklılıkları aslında gündeme geliyor; davranışı, ekolü PDR de kullanıyor, psikoloji de sosyal hizmet de psikiyatri de kullanıyor, krize müdahaleyi bütün bu meslekler kullanıyor ama hangi yaklaşımla kullanıyoruz, bu yaklaşımları biz mesleki olarak hangi ayırtlarda kullanıyoruz? Aslında herkes kendi mesleğine özgü o sınırı çok iyi biliyor diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, değerli arkadaşlar, 3 arkadaşımızın daha soruları var, onların 3'ünün de sorularını arka arkaya alalım, hangi hocaya sormak isterlerse hocalarımız da lütfen o sorulara göre kendileri şey yapsınlar ve ona göre de cevaplama noktasında geçelim.

Evet, buradaki sıraya göre Sayın Hikmet Halıcı, buyurun.

HİKMET YALIM HALICI (Isparta) - Evet, teşekkürler Başkanım.

Sunumlar için tekrar teşekkür ediyoruz.

Şimdi, şöyle: Batuhan Bey sunumunda dünyanın her yerinde okul şiddet olaylarında olağanüstü artış olduğunu, sadece Türkiye'ye has olmadığını söyledi. Evet, Türkiye'ye has değil fakat şimdi ben önümdeki raporlarda 2000'li yılların başında Amerika ile Türkiye arasında çok belirgin fark varken 2010'lu yıllardan itibaren kademeli biçimde bu farkın kapandığını, 2024 ve 2025'te de Amerika'yı yakaladığımızı görüyorum. Dolayısıyla, burada Türkiye'nin kendine has yaptığı birtakım eksiklikler ve hatalar da var demek ki. Bu fark nasıl bu kadar hızlı kapandı? Bunun üzerine bir kafa yormamız gerektiğini düşünüyorum.

Diğer konu: Şimdi, "Yüzde 95 oranında ölçümleyebiliyoruz." dediniz, ölçümleyebiliyorsak niye çözüm üretemiyoruz? Taner Hocam da dedi ki: "Yeterli veri seti yok elimizde." Burada bir kafa karışıklığımız var demek ki. Bunu nasıl çözeceğiz; veri seti var mı, yeterince ölçümleyebiliyor muyuz, ölçümleyemiyor muyuz? Çünkü çözüme buradan gideceğiz belli ki, elimizdeki verileri baz alarak gideceğiz. Bununla ilgili kısaca görüşlerinizi merak ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, Sayın Latif Selvi, siz de sorunuzu hangi hocamıza yöneltecekseniz onu da alalım.

LATİF SELVİ (Konya) - Ben de teşekkür ediyorum.

Nurdan Hocama şunu sormak istiyorum: Aile Bakanlığında sosyal hizmet uzmanları var, Aile Bakanlığının çocuk esirgeme kurumlarındaki çocuklarımızla, koruyucu ailelerdeki çocuklarımızla ilgili çalışmalar yapıyorlar, okullarda da öğretmenlerle iş birliği hâlinde arkadaşlar koordinebilir. Verimlilik durumu ne? Bu konuda ayrıca bir sosyal hizmet uzmanı istihdamı Millî Eğitim Bakanlığında oluşturulması gerekiyor mu?

Bir diğer konuyu Taner Hocama sormak istiyorum. O da genelde alt gelir grubuna sahip ailelerle ilgili veya parçalanmış ailelere veya aile içi problemlere hep vurgu yaptı. Gelir durumu iyi, eğitimi de iyi olan ailelerde de onların çocuklarında da şiddete yönelik gelişmeler görülüyor mu? Ki bu hususta daha önce dinlediğimiz bir hocamızın son zamanlardaki gelişmelerde aile içi problemlerin dışında başkaca sebeplerle de şiddete sürüklendiklerine dair açıklamaları olmuştu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, Hasan Bey, buyurun.

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Teşekkür ederim Başkanım.

Benim aslında bir sorum vardı ama kısmen cevaplandığı için birkaç şeyden bahsederek geçeceğim. Şule Alan Hocamız düzenli ölçüm yapılması gerektiğinden bahsetti. Taner Atmaca Hocamız, KORU Ağı projesinden ve erken tespitin öneminden bahsetti. Her iki hocamıza da bunu okullarda kim yapmalı diye soracak iken Nurdan Duman Hocamız sosyal hizmet modelinde sosyal çalışmacının bulunması gerektiğinden bahsedince soruma kısmen çözüm buldu ve benim aklıma da bana göre uygun geldi.

Tabii, belki istihdama kadar görev tanımlamalarıyla, risk değerlendirmeleriyle sınıf öğretmenlerine ya da rehberlik öğretmenine, görevlisine bu görevler paylaştırılabilir ama ne olursa olsun bizim erken tespiti içeren ve yerinde müdahaleyi, erken müdahaleyi getirecek bir sistem kurmamız gerekliliği bütün konuşmacılardan anladığımızdır. Bu konuda ben bütün konuşmacılara teşekkür ederim.

Tabii, Batuhan Bey'e "Bütün okullarda güvenlik görevlisi ya da okul polisi gibi bir uygulama olmalı mı?" diyecekken diğer vekil arkadaşımızın sorusunun cevabında bahsetti "Hepsine koyamayız." diye. Muhtemelen riski yüksek okullarda, risk değerlendirmeleri sonrası riski yüksek okullarda belki bulundurulabilir.

Ben teşekkür etmek için söz aldım, çok sağ olun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Halıcı'nın sorusunu Batuhan Bey, buyurun, onu siz cevaplandırın.

ULUSLARARASI SİBER GÜVENLİK FEDERASYONU BAŞKANI BATUHAN TOSUN - Şöyle ki Sayın Vekilim: Aslında tam olarak söylediğiniz şeyi ben yine söyledim; Amerika'da bu ilk 1989 yılında yaşanmaya başlıyor, Türkiye'de biz bunu Allah'a şükür, 2026'da ucuz kurtularak yaşamış olduk. Açıkçası, bunun nedeni tamamen teknolojiyle her kesimin kavuşmaya başlaması yani çok basit bir cevap ama ne yazık ki böyle. Yani bundan on yıl önce -şöyle düşünelim- telefonun çekmediği yerde şu anda kişiler yani bir çoban TikTok'ta meşhur olabiliyor, teknoloji bu kadar ilerlediği için aslında herkesin bu forumlara, bu "internetteki tehlikeli ortamlar" deyip kısaltarak geçeceğim bu "Darknet" platformlarına erişmesi, dolayısıyla buna yatkın olan çocukların psikolojilerinde çok büyük yaralar açabiliyor ve doğal olarak silaha sevk edilebiliyor. Çünkü "Darknet" dediğiniz platform -yani ekran görüntüsü var, açabilirim isterseniz ama- gerçekten şöyle bir platform: Giriyorsunuz "Darknet" platformuna ve ilanlar şöyle: "Glock silah 700 dolar. Özel kuryeyle gece 03.00'te teslim." Bunu gerçekten alabiliyorsunuz. Aynı şekilde, uyuşturucu; internet üzerinden uyuşturucu siparişi, yemek siparişi verir gibi uyuşturucu siparişi veren siteler var. Teknoloji arttığı için, ilerlediği için, yaygınlaştığı için yatay ve dikeyde ciddi anlamda risk boyutları artıyor.

İkinci ve bence önemli olan soru... Bunu çok kısa cevaplayacağım ama şu hocalarımın bahsettiği veriler ile benim bahsettiğim veriler çok farklı. Hocalarımın bahsettiği veriler -ben sunuma başlarken söylediğim gibi- daha psikolojik ve pedagojik veriler. Benim bahsettiğim veriler, iletişim verileri yani çocukların, örneğin bir çocuğun foruma girerek o silahı satın almaya çalışması. Örneğin, diyelim ki Erzincan, Erzincan'da... Ben şeyde açıkça okumuştum şeyi, hani çok kısaca tekrardan söyleyeyim yani bu sunumda da var. Şimdi, şöyle; çocuk buraya geliyor, diyor ki: "Yarın 14.00'te İzmir Emirsultan Ortaokulu kana bulunacak. İlk olarak 5'lere, 6'lara gireceğiz. C31K olarak icraatımız ortada." Şimdi, bu, tamamen, anarşik bir grubun internet ortamında birbirlerini "nick"lerle tanıyarak, buluşarak gerçekleştirdikleri bir saldırı. Şimdi, bunun IP adresini, daha o "keyword"ü, orada geçen o "tehdit" kelimesini yakalayıp, onun IP adresini öğrenip, o IP adresine siber birimin operasyon yapması. Yani bizim aslında bahsettiğimiz veriler; HTS verileri, GPS verileri, GPRS verileri, tamamen elektronik veriler çünkü başka türlü erken tespit mümkün değil ama işin özü de tamamen internet üzerinden bunların yapılmasına dayandığı için zaten bizim tespit etmemiz gereken veri IP oluyor, başka bir veri olmuyor. Dolayısıyla, bahsettiğimiz veri setleri çok farklı ama bunları topluyor olmamız, toplayabiliyor olmamız, bu altyapıya kavuşmuş olmamız çok önemli çünkü önceden böyle bir şey yoktu, dolayısıyla hiçbir kayıt da yoktu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Sayın Selvi'nin sorusu için, Nurdan Hocam, buyurun.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. NURDAN DUMAN - Sayın Vekilim, sizin de söylediğiniz gibi, sosyal hizmet uzmanlarının istihdamı aslında Aile Bakanlığı'nda, yine Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda, Adalet Bakanlığı'nda, farklı sosyal hizmet alanlarında, tıbbi sosyal hizmet alanında Sağlık Bakanlığı'nda görüyoruz. Tabii ki onlar, bulundukları kurumlarda genellikle kurumun amaçları doğrultusunda çalışmalar yapıyorlar; Aile Bakanlığı'nda, çocukların koruma altına alınmasında, onların uygun bakım modellerine yönlendirilmesi ve takibinde çalışıyorlar. Okul odaklı çalışmalar da yapıyorlar tabii ki; özellikle yuva kökenli ya da koruma altındaki çocuklar okullarda genellikle ayrımcılığa uğruyorlar ve onların okula entegre olmaları, okuldan kopmamaları için çalışmalar yürütüyorlar. Tabii, bunlar travmatik geçmişi olan çocuklar olduğu için gerçekten zorlanılan alanlar. Bire bir takiplerini yaparken en zorlandıkları şeylerden birinin, okulda karşılığı olan bir meslek elemanı bulamamaları yani kendileri yuvadaki takibini yapıp okulla iletişim kurarken "Okulda kim takip edecek bu çocuğu?" meselesi her zaman sorun oluyor doğrusu. O yüzden okuldakilerin -biraz önce vekilimizin sorusunda sanıyorum onu atladım not alamadığım için- başka bir yerden görevlendirmeye sosyal hizmet uzmanının gelmesi, hem oradaki uzman sayısını çok düşürecektir çünkü sosyal sorunlar orada da çok fazla; işte, çocuğun koruma altına alınması, bakım modellerine yönlendirilmesi, takibi gibi işler olduğu için yeterli olmayacaktır sayı olarak hem de okul sosyal hizmeti alanındaki çalışmaları tam karşılayacak bir çalışma üretilmeyecektir yani Millî Eğitimdeki istihdamın ayrıca düşünülmesinde fayda olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyorum.

Yine Sayın Selvi'nin Taner Hocamıza sorusu vardı.

Buyurun.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. TANER ATMACA - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın vekilimizin sorusu cevaplanmış oldu kısmen; veriler birbirinden farklı olduğu için okulda böyle bir ölçümleme yok Sayın Vekilim, bilginiz olsun.

Sayın Vekilim, elbette ki şiddeti sadece sosyoekonomik anlamda belli bir gruba indirgemek son derece yanlış olur; şiddetin farklı formları var, her sosyoekonomik grup bu formlar içerisinde farklı şiddet türlerini yapabilir, pekâlâ varsıl aileler de bunu yapar ki en bariz örneği Münevver Karabulut cinayetidir yani bunu işleyen kişi bir fakir aile çocuğu değildi biliyorsunuz. Ondan kaynaklı, benim ilgi alanım, biraz daha dezavantajlı ve riskli guruplar olduğu için çalışmalarımız orada yoğunlaşıyor; aksi hâlde, yani "Şiddeti sadece bunlar yapıyor." demek bilimsel anlamda da doğru bir tespit değil, sosyolojik anlamda da doğru tespit olmaz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çok teşekkür ediyoruz her üç hocama hazırandaki ve yine, Amerika'dan bağlanan Sayın Alan Hocamıza da teşekkür ediyoruz. Son derece istifade ettik. Özellikle sizlere, bütün bu akademisyenlerimizin isimlerini bana veren parti gruplarımıza da çok teşekkür ediyorum. Mümkün olduğu kadar bütün arkadaşlarımızın tekliflerini değerlendirdik. Ben, hassaten gerçekten teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekili arkadaşlarımız, akademisyenlerle ilgili dinlemeyi bugün itibarıyla sonlandıracağız ama ihtiyaç duyduğumuz olursa ille de bu kesin bir kural, kaide değil. Toplantıyı önümüzdeki hafta salı günü yapabiliriz, size yazılar gelebilir çünkü biraz daha hızlanacağız, seri bir ortama geçeceğiz. İnşallah, Kahramanmaraş ve Urfa'dan geldikten sonra bunu değerlendirelim. Salı günü de Türkiye'deki en büyük konfederasyonları sıralayarak 6 tane konfederasyonumuzu çağıracağız -onlar biraz daha uzun sürebilecektir- ve konfederasyonlarımıza yazı yazıyoruz, onlar ister kendileri başkan düzeyinde ister temsilcileri, kimi istiyorlarsa buraya gelecekler, değerlendirecekler.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Sendikalar mı, konfederasyonlar mı?

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Sendikalar...

LATİF SELVİ (Konya) - Konfederasyonlar, eğitim sendikaları...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Sendikalar...

Yani bunu şey noktasında, altısını da, hepsini şeyden itibaren aldık, bir yerde de onu değerlendirmemiz lazım ve ondan sonrasında da kamu kurumlarımızı dinleyeceğiz, yeni ziyaretlerimiz olursa onları da değerlendireceğiz.

Bütün Komisyon üyelerimizin, bu arada, teklifleri veya değişik şekilde talepleri olursa bunları da hatırlatmakta fayda mülhaza ediyorum.

Toplantıyı kapatıyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

